

52089

GEOG BRANTING

OIKEUDENKÄYTTÖ SUOMESSA

*Muutamia asiakirjoja
selityksineen*

Suomennos

Helsinki

OSAKEYHTIÖ TYÖ

323.2 (480)
/ oikeuden käyttö / ranskalais
tukset
/ sisällissodat ; Suomi K
/ kansalaissota
/ luokka - GEORG BRANTING
/ sota -

OIKEUDENKÄYTTÖ SUOMESSA

*Muutamia asiakirjoja
selityksineen*

Suomennos

Toinen painos

Helsinki

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

OSAKEYHTIÖ TYÖ

002/46

1925

OSAKEYHTIÖ TYÖN KIRJAPAINO
SUOMESSA

KIRJASTO
TYÖVAIKKEET

Helsinki 1925
OSAKEYHTIÖ TYÖN KIRJAPAINO

Johtavia huomautuksia.

Syksyllä v. 1923 kääntyi Ruotsin kommunistinen puolue lakit. tri N. Söderqvistin ja tekijän puoleen pyytäen Turun hovioikeudessa avustamaan elokuussa vangittuja Suomen työväenpuolueen jäseniä. Meidän aikamme ruotsalainen lakimies saa ylioppilasvereensä istutetuksi sen käsityksen, että todellinen Justitia pitää aina kaksiteräisellä miekallaan järkähtämättömän varmasti marmorihyveensä erossa irstaasta, häikäilemättömästä politiikasta. Kun kuitenkin Suomen hallitus kielsi ruotsalaisilta asianajajilta sekä eräiltä muilta Ruotsin kansalaisilta, jotka kuuntelijoina ja sanomalehtikirjeenvaihtajina halusivat seurata oikeudenkäyntiä, maahantuloluvan, sai, mitä Suomeen tulee, pienen esimerkin teorian ja käytännön välistä eroituksesta tässä kohtaa. Tässä yhteydessä tuliminä antaneeksi sen eräillä tahoilla paljon moititun lausunnon, että, jos Suomen hallitus passikysymyksessä pitää

kantaansa, siis tahtoo kieltää syytetyiltä heidän anomansa oikeusavun ja oikeudenkäynniltä julkisuuden, niin ei suuren kommunistijutun suhteen voinut olla puhetta ”länsimaaisista oikeudenkäyntitavoista”.

Suomen hallitus tosin perääntyi passikysymyksessä, ainakin siihen määrin, että se kansainvälisen käytännön ja ruotsalaisen tavan mukaisesti myönsi asianajajille maahanmatkustusluvan. Mutta alunperäinen kieltö oli kuitenkin tunnusmerkillinen nykyisen hallitustavan tarkoituksille — ja suomalaisten oikeudenkäyttömetsödien lähemmän tutkimisen jälkeen luulen täytyvän säilyttää vaikutelma, että ne tällä hetkellä tuskin ovat kovinkaan länsimaiset, jos nimittäin länsimaisella tässä yhteydessä tarkoitetaan Euroopan ylpeilemää oikeuskulttuurin ja humanisuuden yhteyttä.

Jälempänä seuraava selostus muutamista suomalaisista oikeusjutuista, joista saa todeta, kuinka oikeudenkäyttö voi ”mukautua tilaisuuteen”, ei kuitenkaan ole syntynyt perustelemaan satunnaista arvostelevaa sanaa.

Tekijästä on tuntunut kuin — jos pidetään kiinni siitä käsityksestä, että juriidisen oikeuden puolueettomalla soveltamisella on keskeinen merkitys yhteiskunnan perustuksille — Ruotsille ei olisi aivan merkityksetöntä, miten Suomessa käsitellään lakeja ja siihen liittyviä moraalisia arvoja. Yleisesti käsitetään, ettei Suomen poliittinen orientoituminen ole meille yhdentekevää, mutta juuri tältä näkökannalta meille myöskin ajanpitkään saa suuren merkityksen se, minkälainen on se yhteiskunnallinen jär-

jestys, joka on antava leiman uudelle "vapaalle" Suomelle. Poliittiset yhtymäthän eivät ole luodut yksinomaan aineellisten etujen yhtäläisyyden tai vastakohtaisuuden pohjalle, myöskin sellaiset tekijät kuin kansojen sivistyksellisen ja aatteellisen yhteenkuuluvaisuuden tunne ja keskeinen ymmärtämys liittyvät ratkaisevina hetkinä yhdistämään tai eroittamaan; sen vuoksi ei Ruotsissa voida olla välittämättä "Suomen sisäisistä asioista". Me saatoimme kerran kokonaan valvoa järjestystä Suomessa, sittemmin seurasimme voimattomina rappeuttavaa tsaariväenvaltaa; nyt olemme uuden suomalaisen järjestyksen muodostumisen edessä, itsenäis-suomalaisen yhteiskunnan, mikä niin kuin aina juuri oikeudenkäytössä kuvastaa luonteensa mitä väärentämättömin. Eihän ole mahdotonta, että ruotsinmaalainen opinioni voisi harjoittaa määrättyä painostusta oikeudenkehityksen muodostumiseen Suomessa.

On siis olemassa erityisiä ruotsalaisia syitä valppaasti seurata mitä oikeudenkehityksen alalla Suomessa tapahtuu. Mutta sitäpaitsi on vielä, maailman kasvavan moraalisen ja sivistyksellisen yhtenäisyyden seurauksena, laajalti kehittynyt yleisön oikeus inhimillisyyden nimessä valvoen seurata yksinvaltaisintakin hallitusta.

Vuoden 1918 jälkeen on jo kertynyt aineistoa, jonka pohjalla voidaan päätellä, mihin kehitys Suomessa nykyään tähtää.

Älköön väitetäkö, että seuraava selostus antaa kieron kuvan Suomen oikeussuhteista sen takia, että tekijä on

tuomioistuinten päätösten paljoudesta valikoinut muutamia, jotka koskevat rajoitettua alaa, nimittäin juuri juriidisia toimenpiteitä punaisia vastaan. Jokainen nykyisten suomalaisten yhteiskuntaolojen tuntija voinee todistaa, että vallitsevien valkoisten ja sorrettujen punaisten välinen vastakohtaisuus on luonteenomaista tilanteelle; tämä vastakohtaisuus esiintyy yhä koko maassa, ja tuhansissa Suomen kodeissa vallitsee sama epä tietoinen masennuksen ja orjuutuksen tunne, mikä oli ominaista mielialoille määrättyinä ajankohtina tsaarihallituksen aikoina. Sitä, että tuomioistuimet ovat innokkaasti mukana näytelmässä ja kerta toisensa perästä antautuvat toisen puolueen välikappaleeksi, ei ole pidettävä yhden tekevänä ilmiönä. Suomen yhteiskunta näyttää tätä nykyä sallivan omantuntonsa selvimmän ilmauksen, nimittäin oikeudenkäytön muuntamisen; on käynnissä eräiden yhä Ruotsissa ja aikaisemmin Suomessa vallinneiden, juuri "länsimaisten" moraaliarvojen uudelleenarvioiminen, moraaliarvojen, jotka perustuvat käsitykseen yksilön — myöskin köyhän tahi mahdollisesti rikollisen yksilön — oikeuteen valtiota kohtaan, hänen oikeuteensa tulla tämän ylivaltaisen järjestön puolelta kohdelluksi ei mieli valtaisella kovuudella, vaan tarkasti annettujen lakien mukaisesti. Näitä lakeja ei ole käsiteltävä avuttomina sanoina, joita voidaan vapaasti vääristellä, vaan niitä on kunnioitettava yleisten periaatteiden ilmaisuina, jotka kerran annettiin englantilaisen oikeuden "Magna char-

tan'' muodossa, ja sittemmin tavataan useimpain sivistysmaiden — myöskin Suomen — perustuslaeissa.

Ruotsissa on niukalti käsitystä siitä, mitä Suomessa tapahtui sisällissodan jälkeen. Yhtä äänekkäästi kuin Suomen porvaristo levitteli juttuja punaisten väkivallantöistä kapinan aikana, yhtä tehokkaasti on sen onnistunut ehkäistä yleisemmän tiedon leviämisen omista kostontomistaan. Puheen "valkoisesta terrorista" käsittänee Ruotsin porvariston mielipide säännöllisesti vallankumoukselliseksi iskusanaksi. Muuten tavallisesti vastataan jokaiseen vastalauseeseen, mikä on pantu jatkuvaa kansansortoa vastaan, tässä yhteydessä miltei typerältä tuntuvalle suuttumuksella eräiden yksityisten epäinhimillisyyksien johdosta, joita punaiset sisällissodan aikana tekivät. Epäkriittillisen yksitoikkoisesti toistetaan likipitain seuraava todistelu:

— Ajatelkaahan vuotta 1918! Muistakaa niitä hirveitä tekoja, joita punaiset silloin suorittivat! Jos meillä Ruotsissa olisi tapahtunut jotain sellaista... mutta me emme yksinkertaisesti voi kuvitellakaan, mitä Suomen kansa sai silloin kärsiä!

Kunnon ruotsalainen, joka mielellään osoittaa tietävänsä hiukan enemmänkin asiasta, jatkaa halusta kerto-
musta:

— Minä olen esim. kuullut ehdottoman luotettavalta taholta, kuinka punaiset mekastivat siinä tai siinä talossa, ja juttu on useimmiten sitä inhoittavaa laatua, mikä pa-

koittaa alentamaan äänen. Niinpä on tekijä useaan otteeseen kuullut kuvaavana yksityiskohtana toistettavan erästä pappia kohdanneen ilkityön, jonka teki mielipuoli ja luonnoton, sittemmin ammuttu, nainen, onnistuttuaan muutamiksi päiviksi hankkimaan itselleen eräänlaisen päällikkyyden pienessä punakaartilaisosastossa.

Minä olen tarkkaan kuulustellut eräitä ei-kommunistisia suomalaisia lakimiehiä, jotka ovat joutuneet mahdollisimman läheltä seuraamaan sisällissotaa ja sen jälkeen suoritettuja oikeudellisia tutkimuksia, jotka ovat koskeneet juuri näitä tunnettuja punaisten väkivallantekoja. Siitä ilmeni, että kysymyksessä olevat lakimiehet tunsivat varsin hyvin ja saattoivat luetella yksityiset, ei kuitenkaan erittäin lukuisat, varmat tapaukset. Niin hirveitä kuin ne olivatkin, on kuitenkin muistettava, että ne olivat erillisiä ilmiöitä. Voidaan muuten mainita, että nämä kertojat eivät lainkaan tunteneet eivätkä uskoneet esim. niitä Ruotsissa yksityisesti levitettyjä kaskuja puutulpilla vatsanläpi murhatuista naisista, tahi käsistä keittiön pöytään naulitusta talonpoikaisperheestä, tapauksia, joita, jos ne tosiaankin olisivat sattuneet, hyvämuistinen suomalainen oikeus ei suinkaan olisi silleen jättänyt. Tässä yhteydessä palautettakoon Ruotsissa mieliin aikanaan kierrelleet kertomukset saksalaisten sotamiesten tihutöistä Belgiassa, kädet poikki hakatuista lapsista j.n.e. On ilmeisesti syytä epäillä kulttuuri-ihmisen voittoa sekä villieläimestä että taruihin uskovasta villistä, joka hänen sie-lussaan asuu.

On myöskin eittämätöntä, että valkoiset, s.t.s. niin kuin punaisten puolellakin, muutamat rappeutuneet yksilöt, joiden julmuus, verenhimo tahi kostonhalu määräytyissä tilaisuuksissa oli päässyt valloilleen, tekivät joukon harmittuja julmuuksia. Tässä suhteessa herättää yleisempää mielenkiintoa se, että Suomen vastuunalainen hallitus myöhemmin lyöttäytyi yhteisvastuulliseksi näihin epäinhimillisyyksiin n.s. joulukuun 7 päivän 1918 armahdusjulistuksella, jossa lausutaan :

''Henkilöt, jotka maan laillista järjestystä vastaan nostetun kapinan kukistamisen tarkoituksessa tahi estääkseen kapinan levenemistä taikka palauttaakseen järjestystä ovat teoissaan menneet ylisin, mitä mainittujen tarkoitusten saavuttamiseksi olisi ollut tarpeen, jätettäköön niistä syytteeseen panematta ja rankaisematta.''

On huomattava, kuinka tämän asetuksen sanonta sallii laajat tulkintamahdollisuudet. Siitä käy myöskin selvälle, että julistus ei vain ''armahtanut'' valkoisten rasakat rikoksenteijät, vaan vieläpä esti syytteetkin heitä vastaan. Niissä tapauksissa, jolloin todella oli ryhdytty nostamaan syyte eräitä joukkomurhaajia ja ryöstäjiä vastaan, aiheutti julistus syytteen raukeamisen.

Tämä molemmipuolisista väkivallantöistä. Ruotsissa ei kuitenkaan useilla tahoilla olla selvillä siitä järkyttävästä oikeudettomuudesta, mikä piilee siinä, kun yhä vedotaan vuoden 1918 tapauksiin ikäänkuin anteeksiopyyntönä vielä jatkuvan Suomen sosialistien vainoamisen johdosta.

Rohkenen tässä esittää eräitä, ikävä kyllä, aivan liian vähän levitettyjä, numeroita, jotka selvästi kuvastavat punaisten ja valkoisten välisiä tilejä sisällissodan jälkeen.

Valkosuomalaisten virallisten laskelmien mukaan tapoivat punaiset varsinaisen rintaman takana hiukan yli 1,000, korkeintaan 1,500 henkilöä. Valkoisten kohdalta on asema kuitenkin sellainen, että itse kapinan aikana ammuttiin heti useita tuhansia henkilöitä ja että sitten kevään ja kesän 1918 kuluessa *teloitettiin vähintään 15,000 ihmistä *)* ja että vielä samana aikana *noin 15,000 vangittua työläistä sai kuolla vankileireillä nälkään ja kurjuuteen.*

Punaisten vankien raakaan kohtelemiseen tavataan tuoda puolustukseksi, että taloudelliset seikat eivät myöntäneet normaalista ravintoa, ja että maaseudun asukkaat saivat samaan aikaan panna petäjää leivän sekaan. Tähän riittää kuitenkin se huomautus, ettei vapaudessa olleiden kansalaisten joukossa tunneta yhtään nälkäkuoleman tapausta.

”Times” kirjoitti helmikuun 9 päivänä 1919:

”Valkoisten voittoa seurasi tietysti pakkotoimenpiteet, n.s. valkoinen terrori. Kapinalliset kukistettiin julmuudella, mikä eittä-mättä panee epäilemään, voidaanko Suomi lukea kuuluvan enempää länteen tai itään, niin vieläpä suuremmalla syyllä kuin mitä tulee muihin entisen tsaarivaltakunnan osiin.”

*) Luku perustuu erääseen viralliseen tilastoon, joka toimitettiin maaliskuun 10 päivänä 1919, jolloin vielä kaikilta tahoilta ei ollut tullut tietoja.

Nämä tosiasiat tietäen tuntee olevansa oikeutettu vakavasti kysymään, eikö jo riitä voivotteleva puhe punaisten hirmutöistä kansalaissodan aikana. Luonnollisesti ei Suomessa ole nykyään hengissä tai vapaana ainoatakaan ihmistä, jota viranomaiset syyllä voisivat syyttää vähäpätöisimmästäkin osanotosta punaisten puolella kansalaissodan aikana tehtyihin raskaimpiin rikoksiin.

Nykyisen tilanteen valaisemiseksi voidaan lisätä, että armahduksista huolimatta on äskettäin julkaistujen virallisten tietojen mukaan Suomen vankiloissa kapinan johdosta tuomittuja 519, vuoden 1918 jälkeen poliittisista rikoksista tuomittuja 249 ja poliittisia tutkintovankeja ei vähempää kuin noin 250.*)

Olosuhteille kuvaavaa on myöskin se, että eräs sivistynyt ruotsalais-suomalainen nainen, jonka kirjoittaja kohtasi Helsingissä tammikuussa 1924, ei ollut milloinkaan kuullut esim. siitä, että kapinan kukistamisen jälkeen vankileireillä oli ihmisiä saanut kuolla nälkään. Niin vaiti on onnistuttu olemaan siitä, mitä on tapahtunut ja tapahtuu.

Jälempänä seuraavan oikeusselostuksen taustaksi ja kun on puhe "länsimaisista oikeudenkäyttötavoista" vapaassa Suomessa, huomautettakoon myöskin voittavan porvarillisen järjestyksen *tuomioistuinjärjestelmästä*.

Varsinaisen kansalaissodan aikana käytettiin n.s. kenttäoikeuksia, Suomen laissa aivan tuntemattomia lai-

*) Tästä luvusta lienee vähennettävä ne 52 henkilöä, mitkä Turun hovioikeus huhtikuussa 1924 laski vapaalle jalalle.

toksia, jotka kokoonpanoltaan lienevät olleet hyvin tilapäisiä, ja joiden tutkimiset ja tuomiot luonnollisesti olivat tavattoman summittaiset. Useilla paikkakunnilla tyytyivät nämä "tuomioistuimet" aivan yksinkertaisesti vain läpikäymään vankiluettelot ja vain merkitsemään niiden nimet, jotka katsottiin tarvittavan ampua, minkä jälkeen tappaminen toimitettiin. Näillä kenttäoikeuksilla on tilillään huomattavin osa teloituksista.

Näiden jälkeen asetettiin 140 kappaletta "valtiorikos-oikeuksia" toukokuun 29 päivänä v. 1918 annetun ja vajanaisen eduskunnan hyväksymän lain nojalla. Että näidenkin oikeuksien kokoonpano oli ylen puutteellinen, on varmaa, ja että näidenkin käsittelytapa oli erittäin ylimalkainen, selviää esim. siitä, että valtiorikosoikeudet ennättivät neljässä kuukaudessa suorittaa 75,000 oikeudenkäyntiä! Paitsi 450 kuolemantuomiota, on näiden oikeuksien omallatunnolla suuri joukko kovia vapausrajoituksia, ja erittäinkin ovat ne olleet anteliaita jakaessaan pitkäaikaisia "kansalaisluottamuksen menettämisiä" siten riistäen epämieluisilta henkilöiltä toimeentulomahdollisuudet ja poliittiset oikeudet.

Heinäkuun 16 päivänä 1918 annetun kuuluisan lain nojalla valmistettiin *mahdollisuus karkoittaa poliittiset vangit pakkotyöhön maan rajojen ulkopuolelle* (Saksaan!). Sillä tavalla herätettiin henkiin tsariajan vähemmän kunniakas perintötapa, jonka mukaan poliittiset vangit karkoitettiin Siperiaan. Tässä Suomen lainsäädäntöä alentavan lain kolmannessa pykälässä sanotaan:

”Vähintään kolmeksi vuodeksi pakkotyöhön määrätty vanki saatakoon Senaatin päätöksellä siirtää *pakkotyötään suorittamaan Suomen rajojen ulkopuolella* Senaatin määräämässä maassa ja sen hyväksymän valvonnan alaisena. Jos vanki ennen määrätyn pakkotyön päättymistä sieltä luvattomasti palaa, ei sitä aikaa, minkä hän maan rajojen ulkopuolella pakkotyön suorittamista varten on ollut, lueta hänelle hyväksi rangaistussajan lyhennykseksi.”

Länsirintamalla v. 1918 sattuneiden tapahtumain johdosta, joihin Suomen hallitus ei tietysti voinut vaikuttaa, oli tämän lain soveltamisesta luovuttava.

Valtiorikosoikeuksien päätöksistä ei saanut valittaa — vain armonanomien oli sallittua. Luonnollisesti monet, jotka katsoivat tulleen väärin tuomituiksi, mutta eivät tahtoneet alistua sellaiseen, jota pitivät nöyryyttävänä, kieltäytyivät anomasta armoa.

Ennenkuin valtiorikosoikeudet aloittivat toimintansa, saivat asianomaiset yleiset syyttäjät tutkimusasiain päälliköltä, G. Aminoffilta, luonteenomaisen kiertokirjeen, josta lainattakoon:

V a l t i o r i k o s o i k e u k s i e n s y y t t ä j i l l e .*)

Kuten tiedätte, on se laitos, jonka toimesta sotavankeja kuulustellaan ja jonka päällikkö minä olen, sotilaallinen, ja minä siis tässä ominaisuudessani edustan armeijaa.

Vankien alustavan kuulustelun ja tutkimustyön suunnittelin minä edellyttäen, että vangit tuomitaan sitä varten asetetuissa sota-oikeuksissa, joissa oikeudenkäynti on enemmän tai vähemmän sum-

*) Kun kirjan suomentajalla ei ole ollut saatavissa alkuperäistä suomenkielistä tekstiä, on kiertokirje tähän sananmukaisesti suomennettu. — Suom.

mittainen asioiden nopean käsittelyn johdosta. Kun tiedossani oli, että ainakin 60,000 vankia on tuomittava, herää kysymys, millä tavoin ne nopeimmin mutta samalla tehokkaimmin valmistavasti saataisiin tutkituksi ja heidän rikollisuutensa todistetuksi. Minä päätin senvuoksi noudattaa seuraavaa menettelyä:

I. Vangit kuulustellaan minun vahvistamani kyselykaavakkeen mukaan. Siinä ei kysellä vangilta vain vankia itseään koskevaa, vaan myöskin hänen johtajiaan, yllyttäjiään ja rikostovereitaan. Viimeksimainitut tiedot merkitään kortteihin, joista tehdään aakosellinen korttijärjestelmä.

II. Vankien kotiseudulta hankitaan suojeluskunnilta maalla ja poliisiviranomaisilta kaupungissa pöytäkirjanmuotoon laaditulla kyselykaavakkeella tietoja vangin menneisyydestä ja hänen suhteestaan kapinaan.

III. Punaisten asiapaperit kootaan kaikkialla maassa ja lähetetään minun keskuskansliaani, missä niissä esiintyvät nimet sekä lyhyt selostus itse asiakirjasta samoin merkitään korttijärjestelmään, n.s. todistusaineistokortteihin.

IV. Tutkimukset täydennetään todistajain kuulustelulla sekä muilla hankituilla tai saaduilla todistuksilla.

Toivottavaa on että, vaikka vangit nyt tuomitaankin siviilituomioistuimissa, näiden toiminta on oleva vapaa siitä formalismista ja siitä perusteellisuudesta, mihin olemme tottuneet. Tämä edellytetään myöskin laissa valtiorikosoikeuksista, ja laki on antanutkin niille vussin sotilaallisen leiman. Yhteistyömme on oleva hyvä. Minä olen tästä syystä antanut paikallisille päälliköilleni määräyksen parhaan kykynsä mukaan helpottaa teidän tehtäviänne.

Valitettavasti ei koko todistusaineisto vielä ole merkitty kortteihin. Tämä työ on suoritettu loppuun heinäkuun puolivälissä. Sen vuoksi ovat asiat järjestettävät niin, että tuomioistuimissa esitetään vain ne jutut, joissa tutkimuspaperit sellaisinaan ilman todistus-

aineistokorttia osoittavat vangin rikollisuuden. Ne, jotka kieltävät rikoksensa, vaikka on olemassa syitä epäillä heitä, saavat sen takia odottaa tuomiotaan, kunnes minä paikallisen päällikön tilauksesta voin lähettää tälle mahdolliset, näitä vankeja koskevat todistusaineistokortit, ja minä uskon, että tuomioistuimilla on sitä ennen riittävästi työtä käsitellessään juttuja, jotka ovat selviä ilmankin näitä todistusaineistokortteja.

Mitä tulee rangaistusvaatimuksiin, niin pyydän minä sellaisessa tarkoituksessa esittää armeijan tahdon ja toivomuksen seuraavasti:

Kuolemanrangaistusta on vaadittava johtajille, sotilaallisille päälliköille, sota-agitaattoreille, murhaajille, ryöväreille ja muille roistoille. Johtajat ja agitaattorit y.m., jotka ovat tuottaneet puolue- tovereilleen kurjuutta ja aiheuttaneet syyttömäin ja kunnollisten ihmisten veren vuotamisen ja niiden teurastamisen, ansaitsevat kuolemanrangaistuksen, ja muut roistot, vaikkakin ovat itse olleet johdettavina, eivätkä ole olleet johtajia, ovat tehneet itsensä syy-päiksi maanpetokseen tuntematta omantunnonvaivoja. Maanpetos on heidän rikollisuutensa huippu.

Mitä tulee tavallisiin punakaartilaisiin, ei kellään ole mitään syytä luulotella, että he ovat taistelleet jonkun aatteen puolesta.

Syyttäjille ja tuomio-istuimille minä olen lähettänyt sitovia todistuksia siitä, että punaiset olivat Venäjän joukkojen ja hallituksen käytyreitä Suomessa. Kukaan suomalainen ei voi väittää rehellisesti taistelleensa aatteensa puolesta, kun on antautunut kuolemanvihollisensa johdettavaksi, ja hänen aatteellisuutensa on ollut vain hänen rikollisuutensa.

Tavallisille punakaartilaisille on siis ankarasti vaadittava rangaistusta maan- ja valtionpetoksesta.

Suomen armeijan ja Suomen tulevaisuuden elinehtona on, että kaikki maanpettäjät ja kapinalliset saavat ankaran rangaistuksen. Kun armeija nyt järjestellään ja tehdään vahvaksi ulkonaista vihollista vastaan, ei sen selän taakse saa jäädä sisäisiä vihollisia, jotka muutama vuosi vapautuksensa jälkeen leppeän rangaistuksensa ilkkumiseksi suunnittelevat uutta kapinaa.

Mutta toiselta puolen on olemassa joukko vähemmän syyllisiä, sellaisia, jotka ovat pakosta liittyneet punaiseen kaartiin ja sellaisia, jotka ovat suorittaneet vain vähempiarvoista vahtipalvelusta rintaman takana tai kuuluneet työkomppanioihin. Sellaisia syytetäköön yleensä vain avunannosta maan- ja valtiopetokseen. Jos tuomio-istuimet havaitsevat heidän rikoksensa lieväksi, soveltuvat ne epäilemättä avunantoa koskevia lakimääräyksiä ja vapaasti alentavat heidän tuomionsa niin, että he voivat saada nauttia ehdollista vapautta. Kuitenkin on tarkoin harkittava pahan laatu ja missä olosuhteissa se on tapahtunut. Ja mitä tulee niihin, jotka ovat suorittaneet vahtipalvelusta, on heidän toiminnallansa voinut olla hyvin suuri sotilaallinen merkitys, jos se on tapahtunut rintaman lähellä, linnoitetulla alueella tai sen läheisyydessä. Ja muistettava on, että vahtimiesten toiminnalla rintaman takana oli pääasiallisena tarkoituksena estää Senaatin määräämään Suojeluskuntain syntymistä, ja että elleivät he olisi toimineet vahtimiehinä, ei niin paljon punakaartilaisia olisi voitu lähettää rintamalle, eivätkä rosvot olisi niin huomattavassa määrässä vapaasti voineet liikkua ryöstöretkillään.

Työkomppanioita taas oli monenlaisia. Muutamat olivat sodankäynnille yhtä tärkeitä kuin toiminta rintamalla, ja sellaisten työkomppaniain jäsenet tuomittakoon yhtä ankarasti kuin rintamamiehet. Toiset taas eivät tehneet muuta kuin jatkoivat entistä työtänsä tehtaissa valmistamalla sotatarpeita tai olivat muissa rauhallisissa töissä. Yleisenä sääntönä on pidettävä, että Te harkitessanne jokaista sellaista asiaa, asetatte itsellenne kysymyksen, oliko syytetyn toiminta sodankäynnille tärkeä tai ei, toisin sanoen: Teidän on käsiteltävä nämä asiat enemmän sotilaalliselta kannalta.

Edelleen on olemassa suuri joukko niitä, jotka ovat syyllisiä valtiopetokseen. Kaikki ne, joilla vallankumouksen aikana oli valtion tai kuntain toimia ja virkoja, tai esiintyivät vallankumouksellisina tuomareina tai syyttäjinä, komissaareina j.n.e. Heidän rikol-

lisuutensa kantavuus riippuu heidän asemansa tärkeydestä ja myös-
kin siitä, miten he käyttivät asemaansa.

Tulen nyt vihdoin niihin, joita on käsiteltävä Rikoslain 16 luvun
8 §:n mukaan. Kansan mielipiteen mukaan on suuri merkitys
sillä, ettei laiminlyödä ankarasti syyttää niitäkin, varsinkin
kiihoittajia, sillä vaikkakaan he heikkoudestaan eivät ole uskalta-
neet ottaa suoranaisesti osaa aseelliseen toimintaan, on kuitenkin
heidän toimintansa useassa tapauksessa ollut maalle yhtä tuhoisaa.

Lopuksi pyydän saada teroittaa, että on syytä jättää oikeuden
harkittavaksi, olisiko vakoojat jätettävä tuomittaviksi sota-oikeu-
dessa Sotavoimien rikoslain mukaan, eikä siis valtioriskosoikeuk-
sissa.”

Tämä asiakirja puhuu selvää kieltä. Ylimielinen
komentosävy niitä laitoksia kohtaan, joiden tuli valvoa
Oikeutta, pelkkien ilmiantojen ja väitteiden avulla todis-
taminen, ”johtajain, sotilaallisten päällikköjen, sotakii-
hoittajain, murhaajain, ryövärien ja muiden roistojen”
raaka rinnastaminen, kehoitus käsittämään vartio- ja työ-
komppaniain rikollisuus ”enemmän sotilaalliselta kan-
nalta”, kaikki tämä saattaa kirkkaaseen valaistukseen
erään puolen ”valkoisten” huovien älyllisyydestä. Me
emme tahdo saattaa itseämme syylliseksi samaan sokeu-
teen, mikä tässä esittäytyy, väittämällä ”tavallisista
valkokaartilaisista”, että ”kellään ei ole mitään syytä
luulotella, että he ovat taistelleet jonkun aatteen puo-
lesta”, vaan päinvastoin tunnustamme ne esimerkit,
mitkä ovat olemassa todellisesta aatteellisuudesta. Mutta
toiselta puolen on todettava, että juuri lainaamamme asia-

kirjan mukainen henki oli levinnyt hyvin laajalle suomalaiseseen porvaristoon.

Eikä voida täydellä syyllä sanoa, että se minkä sota-aika näin synnytti, vielä olisi kokonaan kadonnut. Monella taholla elää vielä sama henki, vaikkakin hiukan rauhanoloihin mukautuneena, minkä voi huomata viimeisten vuosien kokemuksista.

Puolueenperustajain juttu.

Joulukuussa 1919 pidettiin Helsingissä sosialidemokraattisen puolueen puoluekokous, ja siinä esiintyi kommunismivivahteinen vasemmistovähemmistö, joka vastusti tehtyjä päätöksiä ja ryhtyi kokouksen jälkeen toimenpiteisiin oman puolueen perustamiseksi. Tätä tarkoitusta varten valittiin toimikunta, joka suoritti valmistavat työt, laati puolueohjelmaehdotuksen y.m. Sen jälkeen kokoontuivat eräiden työväenjärjestöjen edustajat yleiseen kokoukseen Helsinkiin toukokuun 13 päivänä 1920. Tässä kokouksessa päätettiin perustaa *Suomen sosialistinen työväenpuolue*, minkä jälkeen hyväksyttiin puolueen ohjelma ja n.s. menettelytapaperiaatteen. Seuraavana päivänä päätti äsken perustettu puolue "omalla ohjelmalla" liittyä kolmanteen internationaleen. Samoin kuin oli kartettu nimittämästä puoluetta kommunistiseksi, varottiin myöskin, tietysti huomioonottaen viran-

omaisten tunnetun suhtautumisen, ehdoitta liittymästä kommunistiseen työväeninternatsionaleen. Kokouksessa oli läsnä, paitsi sanomalehtimiehiä, useita poliisivallan edustajia, ja kolmanteen internatsionaaleen liittymisestä tehdyn päätöksen jälkeen katsoi poliisimestari porvarillisen mielipiteen painostamana ja hallituksen tietten, velvollisuudekseen puuttua asiaan. Kokous hajoitettiin, noin kaksikymmentä "johtajaa" vangittiin ja heistä yhtätoista vastaan nostettiin *syyte valtiopetoksen valmistelusta* Turun hovioikeudessa.

Kun Ruotsissa tavallisesti ollaan taipuvaisia kuvittelemaan, että suomalaisen oikeuden puuttuminen sosialisteja vastaan, ainakin kun vaaditaan edesvastuuta valtiopetoksesta tai sen valmistamisesta, lähinnä perustuu syytettyjen ja Venäjän kommunistien keskeisten salaisten, kapinaa tai jotain sentapaista koskevien, vehkeilyjen paljastamiseen, saattaa olla syytä huomauttaa, että tällainen käsitys on aivan väärä, ainakin mitä tulee viimeisten vuosien huomiota herättäviin syytteisiin. Sen sijaan on, kuten seuraavasta selonteosta voidaan havaita, ilmeisesti kysymyksessä suoranaisten mielipiteiden vainoaminen.

Mitä lähinnä tulee nyt kysymyksessä olevaan juttuun, perustui syyttäjän syyte osaksi kolmanteen internatsionaaleen liittymistä koskevaan päätökseen, osaksi kahden asiakirjan sisältöön, nimittäin puolueohjelman ja n.s. menettelytapaperiaatteiden. Jotta kävisi mahdolliseksi oikeudenmukaisesti arvostella sitä poliittista puoluetta, joka on muiden maiden kommunististen puolueiden suo-

omaisten tunnetun suhtautumisen, ehdoitta liittymästä kommunistiseen työväeninternationaleen. Kokouksessa oli läsnä, paitsi sanomalehtimiehiä, useita poliisivallan edustajia, ja kolmanteen internationaaleen liittymisestä tehdyn päätöksen jälkeen katsoi poliisimestari porvarillisen mielipiteen painostamana ja hallituksen tietien, velvollisuudekseen puuttua asiaan. Kokous hajoitettiin, noin kaksikymmentä "johtajaa" vangittiin ja heistä yhtätoista vastaan nostettiin *syyte valtiopetoksen valmistelusta* Turun hovioikeudessa.

Kun Ruotsissa tavallisesti ollaan taipuvaisia kuvittelemaan, että suomalaisen oikeuden puuttuminen sosialisteja vastaan, ainakin kun vaaditaan edesvastuuta valtiopetoksesta tai sen valmistamisesta, lähinnä perustuu syytettyjen ja Venäjän kommunistien keskeisten salaisten, kapinaa tai jotain sentapaista koskevien, vehkeilyjen paljastamiseen, saattaa olla syytä huomauttaa, että tällainen käsitys on aivan väärä, ainakin mitä tulee viimeisten vuosien huomiota herättäviin syytteisiin. Sen sijaan on, kuten seuraavasta selonteosta voidaan havaita, ilmeisesti kysymyksessä suoranainen mielipiteiden vainoaminen.

Mitä lähinnä tulee nyt kysymyksessä olevaan juttuun, perustui syyttäjän syyte osaksi kolmanteen internationaaleen liittymistä koskevaan päätökseen, osaksi kahden asiakirjan sisältöön, nimittäin puolueohjelman ja n.s. menettelytapaperiaatteiden. Jotta kävisi mahdolliseksi oikeudenmukaisesti arvostella sitä poliittista puoluetta, joka on muiden maiden kommunististen puolueiden suo-

malaisena vastineena, haluamme lyhyesti selostaa eräitä puolueohjelman luonteenomaisia kohtia. Puolueohjelman johdanto kuuluu:

”Suomen sosialistinen työväenpuolue on köyhälistön luokkataistelun puolue, jonka ohjelmanä on kapitalismin poistaminen ja sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen.”

Vertauksen vuoksi esitettäköön vastaava kohta Ruotsin kommunistisen puolueen ohjelmasta:

”Puolueen tarkoituksena on yhteistoiminnassa kaikkien kansainvälisen kommunismin pohjalla olevien muiden maiden puolueiden kanssa vaikuttaa kapitalistisen yhteiskunnan kukistumiseksi köyhälistön diktatuurin avulla ja sellaisen neuvostotasavallan luomiseksi, joka toteuttaa sorrettujen luokkien aineellisen ja henkisen vapauttamisen.”

Kuulee heti, että tässä on paljon täyteläisempi taistelu-kutsu. Mutta myöskin Ruotsin sosialidemokraattinen puolue on ohjelmassaan selittäytynyt kapitalistisen yhteiskunnan viholliseksi, sikäli kuin selviää sen säännöistä:

”Puolueen päämääränä on, yhteistyössä muiden maiden sosialidemokraattisten puolueiden kanssa, vaikuttaa porvarillisen yhteiskunnan taloudellisen järjestyksen uudelleen luomiseksi ja toteuttaa riistettyjen luokkien yhteiskunnallinen vapauttaminen henkisen ja aineellisen kulttuurin turvaamiseksi ja kehittämiseksi.”

Kysymyksessä olevan suomalaisen puolueen ohjelma sisälsi vielä edelleen ensin sosialistisen katsomuksen mu-
kaisen historiallisen esityksen kapitalismin kehityksestä

ja alkavasta rappeutumisesta, ja tuli sitten seuraaviin positiivisiin selityksiin puolueen yleisestä tarkoituksesta:

”Suomen sosialistinen työväenpuolue ei tahdo, että köyhälistön pitäisi luopua siitä punaisesta lipusta, siitä sosialistisesta työväen- aatteesta ja siitä proletaarisen kansanvallan päämälästä, jota tässä maassa köyhälistön joukot ovat ennenkin luokkataistelussaan tietoisesti tai vaistomaisesti johtotähtenään pitäneet. Päinvastoin, siitä on yhä ja loppuun asti kiinni pidettävä. Se on pidettävä puhtaana porvarillisista väärennyksistä. Marxin opetukset, joiden pohjalla kolmas internatsionaale aatteellisesti seisoo, ovat nyt jos koskaan kaikessa kirkkaudessaan ja suuruudessaan otettavat maamme työväenpuolueen toimintaohjelmaksi.

Suomen sosialistinen työväenpuolue ei myöskään tahdo hajoitettavaksi maamme köyhälistön luokkataistelurivejä. Päinvastoin, puolueemme kutsuu luokkatietoisien köyhälistön hajonneet rivit jälleen kokoon, suureksi, vankaksi, tarmokkaaksi ja päämäärästään tietoiseksi järjestöksi. Puolueemme tahtoo järjestää Suomen köyhälistön itsenäiseksi, kaikille porvarillisille puolueille vastakkaiseksi puolueeksi, joka ei niiden kanssa yhteistoimintaan pyri eikä suostu, vaan paljastaa riistäjien ja riistettyjen sovittamattoman ristiriitaisuuden. Kaikin tavoin puolueemme tahtoo kohottaa köyhälistön tietoisuutta, kykyä ja voimaa sen edessä olevan suuren historiallisen tehtävän suorittamiseen.

Suomen sosialistinen työväenpuolue ei kehoita työläisiä anarkistisiin väkivallantöihin, epäjärjestyksiin, mellakoihin eikä kapinoihin. Päinvastoin puolueemme tahtoo valistus- ja järjestämistoiminnallaan vaikuttaa siihen suuntaan, että työväenluokan ja sosialismin täydellinen voitto saavutettaisiin niin hyvässä järjestyksessä, niin rauhallisesti ja vakavasti, niin kivuttomasti ja nopeasti kuin suinkin mahdoll-

lista on.*) Mutta millään puoluepäätöksillä ei edeltäpäin voida määrätä niitä muotoja, joissa tulee täyttymään koko maailman käsittävä yhteiskunnallinen vallankumousprosessi. Se on historiallista luonnonkulkua, jota ei puoluepäätöksillä mielivaltaisesti ohjata, ja sitä ei voi Suomessakaan kukaan sivuuttaa tai kiertää, ei köyhälistö eikä köyhälistön järjestöt, enempää kuin porvaristo ja sen järjestöt. Enemmän tulevat tämän prosessin valtiolliset muodot riippumaan *työväen vihollisten käyttämistä taistelutavoista*. Porvariston häikäilemätön väkivalta ja terrori useissa maissa vaikeasti ehkäisevät sosialistisen vallankumouksen mahdollisimman rauhallista ja kivutonta toteutumista.

Raskasta, sitkeää ponnistusta joka tapauksessa vaaditaan kunkin maan köyhälistöltä riistäjäluokkain vastarinnan voittamiseksi. Paljon kärsimyksiä voi vielä olla keskettävänä, paljon vastoinkäymisiäkin. Kansainvälinen pääomamahti järjestää patoja, sulkuja, saartoja ja hyökkäyksiä kaikkialla, missä sitä vaara enimmän uhkaa. Mutta sitä uhkaa jo vaara joka puolelta, sillä köyhälistön luokkataistelun voimiin yhtyy nyt imperialististen valtioiden sortamien kansojen vapaustaistelu. Mikään sortovalta ei enää pysyväistä jalansijaa saa. Ainoastaan köyhälistön kansainvälinen neuvostovaltain liitto kykenee pelastamaan ihmiskunnan kaikesta siitä rappiosta, raakuudesta ja verenvuodatuksesta, johon sen kapitalismi on syössyt.

Suomen sosialistisen työväenpuolueen lähimpänä tehtävänä on *niinollen kaikissa Suomen köyhälistön luokkataistelun vaiheissa vaikuttaa, että köyhälistö valituksensa, järjestyksensä, kykynsä ja voimansa puolesta mahdollisimman nopeasti kohoaa historiallisen tehtävänsä tasalle ja että työväenluokan vihollisten vastarinta mahdollisimman pian hajoaa ja murtuu. Näitä lähimpiä tehtäviä varten tulee puolue antamaan yksityiskohtaisia ohjeita sen mukaan kuin tarve vaatii.*)* Mutta Suomen sosialistisen työväenpuolueen varsinainen ohjelma käsittää ne suuret yhteiskunnalliset muutokset,

*) Tekijän kursivointi.

joiden kautta lopulta sosialistinen yhteiskuntajärjestys tulee toteutetuksi.

Senjälkeen seuraavassa yleisessä poliittisessa ohjelmassa lausutaan m.m.:

Porvarillinen valtiokoneisto on poistettava ja virkavalta karkoitettava kaikkialta. Sen sijaan on järjestettävä köyhälistön valta työväenneuvostojärjestelmän muodossa.

Sitten seuraa lähempi selvitys kommunistisen yhteiskunnan järjestyksestä.

Kärsimätön lukija tahtoisi ehkä tässä huomauttaa, että kaikki nämä ohjelmajulistukset ovat vailla mielenkiintoa, mutta minä muistutan vielä siitä, että juuri nämä *pitkät, painetut, teoreettiset puolueohjelmat ovat joukkosyytteen, vangitsemisten ja ankarain kuritushuonerangaistusten pohjana!*

Turun hovioikeus, joka katsoi vastaajat syyllisiksi *valtiopetoksen valmisteluun*, tuomitsi tämän puolueohjelman nojalla yksitoista henkilöä kuritushuonerangaistukseen, vuodesta ja kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen sekä kolmen ja neljän vuoden kansalaisluottamuksen menetykseen! Neljä syytetyistä oli kuitenkin vuoden 1918 oikeudenkäytössä aikaisemmin mainituissa valtiorikos-oikeuksissa tuomittu rangaistuksiin, joita armahdukset olivat sitten lyhentäneet. Nyt palautettiin nämä rangaistukset, niin että rangaistuskäärät näille neljälle henkilölle todellisuudessa olivat *kolmesta vuodesta kuuteen vuoteen*, vastaavin huonomaineisuusrangaistuksin.

Hovioikeus oli erityisenä tuomion perusteluna maininnut Helsingin kokouksen päätöksen kolmanteen internationaaleen liittymisestä. Tässä kohdassa olivat vastaajat kuitenkin voineet vedota m.m. professori Allan Serlachiuksen, Suomen ehkä maineikkaimman rikosoikeudentuntijan, erityiseen lausuntoon. Serlachius oli esittänyt m.m.:

Käsittääkö päätös liittyä kolmanteen internationaaleen valtiopetoksen valmistelun ulkonaiset (objektiiviset) tunnusmerkit, on kerrassaan mahdotonta sanoa tuntematta tarkalleen, millainen yhtymä kolmas internationale on ja erittäinkin tämän yhtymän valtiollista ohjelmaa. Tässä suhteessa häilyy syyte kokonaan ilmassa, sillä asiakirjoista hakee turhaan vähintäkään selvitystä näistä molemmista peruskysymyksistä. Ja juuri tällainen selvitys olisi ollut sitäkin välttämättömämpi, kun harvalla ihmisellä tässä maassa on autentiset (pätevät) tiedot kolmannen internationalen todellisesta laadusta. Yksin syytetyilläkään ei näy kaikilla olevan sama käsitys kysymyksessä olevan yhtymän luonteesta ja sen valtiollisesta ohjelmasta. Asiaa ei siis suinkaan saa pitää kaikille tunnettuna (notoorisena) ja semmoisena selvitystä kaipaamattomana. Syytettyjen esiintuoma tosiseikka, että vasemmistosialistit useissa maissa ovat yhtyneet siihen, ilman että tämä on aiheuttanut mitään toimenpiteitä heitä vastaan valtiovallan puolelta, puhuu kieltämättä vahvana aihetodistuksena (indisiona) syyttäjän käsitystä vastaan tästä yhtymästä, mutta täytenä todistuksena siitä, että tämä käsitys on väärä, sitä tuskin voitaneen pitää. Virallinen syyttäjä puolestaan taas ei ole edes yrittänyt todistaa omaa, syytettyjen vastaansanomaa käsitystään oikeaksi. En siis voi tulla muuhun tulokseen kuin että toistaiseksi on aivan selvittämätön kysymys, käsittääkö Suomen vasemmistosialistien viime toukokuun 13 ja 14 p:n tekemä päätös kolmanteen internationaaleen yhtymisestä

sellaista tekoa, jolla on valtiopetoksen valmistelun ulkonaiset (objektiviset) tunnusmerkit.

Mitä teon subjektiiviseen puoleen tulee, ei asia myöskään ole selvä. Voidaan tosin sanoa vähimmin luultavaksi, että syytetyillä olisi ollut tietoisuus siitä, että tuo päätös saattoi käsittää jotakin oikeudenvastaista, koska päätös tehtiin julkisesti asianomaisen poliisiviranomaisen läsnäollessa. Mutta mahdotonta tämä ei suinkaan ole. Eihän ole lainkaan tavatonta, että valtiolliset radikaalit, luottaen milloin valtiiovallan voimattomuuteen, milloin taas sen helläkuraisuuteen tahi valtiollisesti vainotun marttyyriin sädekehää taivoitellen ehdoin tahtoo juuri poliisin silmien edessä ryhtyvät tekoihin, jotka aivan hyvin tietävät rikollisiksi. — Teon subjektiivista puolta edes suunnilleen oikein arvostellakseen täytyy olla persoonallisesti kosketuksessa tekijän kanssa. Pelkkien pöytäkirjojen nojalla on tämä tehtävä miltei toivoton. Pöytäkirjoista saa mielestäni tässä tapauksessa sen käsityksen, että päätös kolmanteen internationaleen liittymisestä, päätöksen tekijän omasta mielestä oli pikemmin poliittisen uskontunnustuksen omaksuminen, teoreettisen kannan määrittäminen kuin faktillinen toiminta sen tahi tuon valtiollisen ihanteen toteuttamiseksi. Miten omaksuttu teoreettinen kanta oli käytännössä toteutettava, näkyy päätöksen tekijälle olleen cura posterior (seikka, josta vasta myöhemmin on huolehdittava), jonka pohtimiseen ei vielä ehditty päästä, kun poliisi puuttui asiaan. Päätöksen tekijöillä ei siis enempää kuin asian valmistajillakaan nähdäkseni ollut sitä tietoisuutta tekonsa tosiasiallisesta laadusta, minkä tahallinen valtiopetoksen valmistelu edellyttää.

Ylläolevan perusteella tulen siis siihen lopputulokseen, että syytetyitä — niin yhteiskuntavastainen (asosialinen) ja yleisvahingollinen kuin heidän toimintansa on ollutkin — ei voida tuomita valtiopetoksen valmistelusta.

Kirkkonummella, 27 p:nä elokuuta 1920.

Allan Serlachius.

Kuten nähdään perustui Serlachiuksen lausunto pääasiassa siihen tosiseikkaan, että kolmannen internatsionaalin todellinen luonne ei jutussa ollut selvitetty. Kuitenkin on huomattava, että Serlachiuksella ilmeisesti oli se käsitys, että syytös pääasiallisesti nojautui kysymyksessä olevaan yhtymispäätökseen, koska poliisit puuttuivat asiaan vasta tämän päätöksen jälkeen. Niin näytti yleinen mielipidekin käsittävän asian. Se selvittää myöskin Serlachiuksen loppulausunnon, että — koska tätä yhtymistä ei voida pitää rikollisena — vastaajia ylipäänsä ei voida tuomita valtiopetoksen valmistelusta. Että jo ohjelman ja menettelytapaperiaatteiden hyväksyminen perustaisi valtiopetoksen valmistelun, sitä hän ilmeisesti ei ollut ajatellut. — Professori Serlachius osoitti lausunnollaan, että erinäisillä tahoilla Suomen lakimiesten joukossa on vielä jäljellä sitä rohkeata itsenäistä henkeä, jota Runeberg "Vänrikki Stoolin tarinoissa" maaherra Wibeliuksen persoonassa ylistää.

Kaikki oli kuitenkin turhaa. Tahdottiin tuomita ja tuomittiin. Korkeimmalla oikeudella oli sama hyvä tahto. Mutta se ei ollut kuitenkaan oikein tyytyväinen hovi-oikeuden perusteluihin. Samoin kuin terve yleinen tietoisuus pitää suoranaista mielipidevainoa jotenkin hylättävänä, ei myöskään juriidinen tieteisoppi myönnä, että ihmisiä rangaistaan siitä, mitä ajattelevat; tarvitaan rikollisena pidetyn ajatuksen *aloittava toteuttaminen* ennen kuin oikeus voi puuttua asiaan. Korkein oikeus luopui väitteestä rikollisesta yhtymisestä kolmanteen inter-

natsionaaleen, luopui myöskin käsityksestä, että pelkkä puolueohjelma sellaisenaan riittäisi, mutta otti sen sijaan esille n.s. *menettelytapaperiaatteet*. Korkeimman oikeuden päätöksen ytimenä on väite, että vastaajat jo hyväksymällä ”menettelytapaperiaatteet” olivat ryhtyneet toimenpiteisiin järjestön ohjelman *toteuttamiseksi*. Me lainaamme:

”Koska valittajat, perustaessaan puheenaolevan järjestön, jonka tarkoitus oli poistaa porvarillinen valtickoneisto ja asettaa sijaan köyhälistön valta työväenneuvostojärjestelmän muodossa, ovat järjestön ohjelman toteuttamista varten hyväksyneet menettelytapaperiaatteet selittäen niissä m.m., *että* vaikka valtiomuoto kapitalistisessa kansanvallassa oli niin järjestetty, että siinä näytti enimälle osalle kansasta olevan myönnetty yhtäläinen oikeus vaikuttaa valtioelämän ohjaamiseen tahtomaansa suuntaan, köyhälistö ei kuitenkaan voinut sille myönnetyllä oikeudella saada valloitetuksi valtiollista herruutta eikä lakkautetuksi kapitalistista omistusta ja *että* köyhälistö koetettiin pimittää uskottelemalla, että eduskunnallisella uudistuspolitiikalla voitiin saada työväen tila siedettäväksi, *sekä että* kapitalistisen maailman sisäiset ristiriidat olivat kansainvälisen sodan aikana ja sen päätyttyä johtaneet kansainväliseen proletaariseen vallankumousliikkeeseen, johon Suomenkin luokkataistelun kohtalo oli sidottu, *ja tästä käy selville*, että järjestö on aikonut käyttää laittomia keinoja valtakunnan voimassaolevan hallitusmuodon kumoamiseksi, katsoo korkein oikeus, etteivät..... (valittajat) ole esittäneet syitä muuttaa sitä lopputulosta, johon hovioikeus on päätöksessään johtunut ja joka siis, mikäli heitä koskee, jää pysyväksi.”

Korkein oikeus, muuttaen hiukan hovioikeuden rankaisumääräyksiä, laski korkeimmaksi kuritusluoneran-

gaistukseksi 5 vuotta 10 kuukautta. Korkeimman oikeuden päätös on annettu huhtikuun 20 päivänä 1921. *)

Suomen korkein oikeus oli täten monen lakimiehen mielestä astunut alas objektiivisen oikeuden tuomiopaikalta heittäytyen poliittisiin taisteluihin. Oikeus lainautui laintulkintaan, mikä on ainutlaatuinen koko sivistyneessä maailmassa, mikä selviää siitä kouraantuntuvasta tosiasiasta, ettei mitään samallaista tuomiota ole annettu Skandinaviassa, Saksassa, Englannissa, Yhdysvalloissa j.n.e., missä lait eivät ole lempeämmät eivätkä kommunistit sävyisämpiä kuin Suomessa. Mutta lukija itse vastatkoon siihen omantunnon kysymykseen, olivatko kysymyksessä olevat syytetyt pelkällä ylempänä lainattujen ohjelmalausuntojen hyväksymisellä sanoista ja lauseista siirtyneet sellaisiin konkreettisiin petostoimiin, jotka olisivat rangaistavat monivuotisilla kuritushuonerangastuksilla.

Tällä huomattavalla päätöksellään korkein oikeus myöskin loi pohjan seuraavalle suurjutulle sosialistista työväenpuoluetta vastaan, kun täten syntyi ennakkotapaus, johon viitattiin siinä valtiopetoksen valmistamista koskevassa joukkojutussa, joka alkoi Turun hovioikeudessa syksyllä 1923.

*) On huomattava, että Suomen rikoslaki, päinvastoin kuin Ruotsin, sisältää määräyksen "valtiopetoksen valmistelusta", ollen läheistä sukua Saksan rikoslaissa esiintyvälle määräykselle. Kysymyksessä olevan lakimääräyksen lainopillinen sisältö on lähemmin selvitetty vuoden 1923 suurta valtiopetosjuttua käsittelevän selonteon yhteydessä.

Hautakivijutut.

Hämeenlinnan hautausmaalla oli 1918 haudattu 3,500 ruumista. Siellä lepäsi osaksi sodassa kaatuneita punaisia, osaksi valkoisten voiton jälkeen ammuttuja työläisiä — ja miten julmasti ja vastuuttomasti näissä teilaustilaisuuksissa usein meneteltiin, sitä olemme jo kosketelleet — osaksi myöskin vankileireillä surmansa saaneita. Mitä viimeksimainittuihin kuolleisiin tulee, on muistettava, että he tavallisesti olivat henkilöitä, jotka eivät olleet milloinkaan olleet minkäänlaisen tuomioistuimen edessä. Useimmat heistä eivät edes hallituksen silmissä olleet rikollisia, kun vankienottamisella oli pikemminkin ollut eräänlainen suojelustoimenpiteen luonne, ja myöhempäin oikeustutkimusten täytyikin todeta vankien valtavimman osan syyttömyys. No hyvä, tälle hautausmaalle, n.s. punaisten joukkohaudoille, pystyttivät paikakunnan työväenjärjestöt toukokuussa 1923 yksinkertaisen, sileäksi hakatun hautakiven, jossa ei ollut minkään-

laista omistuskirjoitusta. Tämän kirjasen*) kansilehdellä on kaksi valokuvaa. Toinen kuvaa tätä kiveä, "kapina-patsasta", kuten porvarilliset sanomalehdet sitä kutsuivat. "Sen vieressä on toinen kuva samasta kivistä, suojeluskuntalaisten kaadettua ja räjäytettyä se.

Sillä niin tapahtui heti jälkeen, että valkoinen yhteiskunnan suoja hyvin raa'asti hävitti hautakiven. Ja sellainen on itse asiassa henki monella taholla Suomessa, ettei sosialistismielisen työväestön sallita edes pystyttää vaatimatonta mykkää hautakiveäkään kuolleille tovereilleen. Suojeluskuntalaisten kunnottomia tekoja punaisten hautakiville pitää porvarillinen mielipide vain ylistettävänä kunnokkuutena. Kuitenkin tiedetään, tai ainakin olisi tiedettävä, että 1918 kenttäoikeudet olivat äärimmäisen puutteellisia hätätuotteita, jotka usein tekivät suoranaisia erehdyksiä, tavallisesti olivat kohtuuttoman ankaria ja aina antoivat tuomionsa sodan kuumeessa ja subjektiivisuudessa. Tiedetään, että vankien kohtelu 1918 oli voittaneiden porvarillisten yhteiskuntaluokkien häpeä.

Olisi silloin ollut inhimillistä, jos suomalainen porvaristo olisi pitänyt näitä sisällissodan uhreja vaikkapa harhaantuneina kansalaisina, jotka kuitenkin olivat kuolemallaan sovittaneet sen, minkä mahdollisesti olivat rikkoneet. Ehkä kuviteltaneen, että Suomen työväki helpoimmin unohtaa kaatuneet toverinsa, jos raa'asti tuhotaan niille pystytetyt muistokivet.

*) Tekijä tarkoittaa ruotsalaisen painoksen kansilehteä.

Kun me alempana selostamme erästä lyhennettyä otetta siitä kuulustelupöytäkirjasta, joka pidettiin — ei hautakivien hävittämisen, vaan niiden pystyttämisen johdosta, tahdomme aluksi huomauttaa, millaisissa olosuhteissa tämä asia tuli tuomioistuimen asiaksi.

Asian laita oli niin, että kun hautakivi oli pystytetty ja paljastettu, niin oli porvarillinen sanomalehdistö kasvavalla voimalla ryhtynyt vastustamaan sitä, että lähimmät viranomaiset ylipäänsä olivat voineet sallia tällaista. Näitä syytettiin leväperäisyydestä ja huolimattomuudesta. Läänin maaherra määräsi poliisitutkinnon asiasta. Tällöin kuulusteltiin sekä tuomiorovastia, niiden kirkolisten viranomaisten edustajana, joiden huolena oli valvoa hautainhoitoa, että poliisimestaria, jonka tehtävänä oli järjestyksen ylläpitäminen Hämeenlinnassa. Tästä tutkimuksesta käy selville, että hautakiven pystyttäminen ja paljastaminen oli tapahtunut asianomaisten viranomaisten tietten ja heidän ohjeitten mukaan!

Tilan puutteen takia on huomattavasti lyhennettävä pöytäkirjaa, joka käsittää 20 konekirjoitussivua ja sisältää 18 henkilön kuulustelua. Kuulustelupöytäkirja on mielenkiintoinen myöskin sen takia, että se luo laadultaan kallisarvoisen, tietämättään humoristisen kuvan siitä suhdattomasta hälinästä mikä aiheutui tässä pienessä "Kuopion takaisessa" yhteiskunnassa punaisten vaarallisen hautakiven pystyttämisen johdosta. Emme tahdo riistää lukijalta tämän ainutlaatuisen laatuksen synnyttämää nautintoa, mutta pyydämme, ettei hän kuitenkaan unoh-

taisi katkeraa tosiasiaa, mikä oli antanut aineiston tähän tragikoomilliseen juttuun. Julmaan näytelmään muuten kuuluu, että pikku seikkain näennäisesti idyllisen pinnan alla piilee armoton suvaitsemattomuus ja tyhmyyden lainkaan laimentamaton ihmishalveksuminen.

Lainaamme siis pannen sinne tänne oman huudahdusmerkin:

”Tutkimuksissa on m.m. käynyt selville seuraavaa:

Sen johdosta, että sanomalehtien levittämien tietojen ja yleisen kulkupuheen mukaan Hämeenlinnan uudelle lutherilaiselle hautausmaalle, n.s. punaisten joukkohaudalle, olisi toukokuun 16 päivään mennessä 1923 asianomaisesti luvatta pystytetty hautapatsas, joka saman kuun 20 pnä olisi paljastettu erinäisin juhlallisuuksin, johon paikallinen työväki olisi joukolla ottanut osaa ja joissa viiranomaisten huolimattomuuden vuoksi olisi tapahtunut lainvastaista toimintaa, sai v.t. Tampereen etsivän osaston päällikkö Hämeenlinnan maaherralta suullisen määräyksen toimittaa asiassa tutkimuksen, minkä vuoksi, ja sitten kun Hämeenlinnan maaherra oli tutkijalle ilmoittanut antaneensa kuluvan toukokuun 19 pnä määräyksen, että kaikki kapinallisten(!) julkinen juhliminen, kulkueen toimeenpaneminen, seppelten laskeminen ja puheiden pitäminen oli kiellettävä, mutta että yksityiset omaiset saivat laskea seppeleensä omaistensa haudalle(!), kuulusteltiin Hämeenlinnan poliisikamariissa seuraavia henkilöitä, jotka kertoivat:

Lääninrovasti Karl Ludvig Enkvist: Eräänä sunnuntaipäivänä ainakin n. kuukausi sitten oli hän Hämeenlinnan lutherilaisella hautausmaalla käydessään nähnyt siellä n.s. punaisten joukkohaudalla muutamia kivipaasia, jotka hauturi oli ilmoittanut talvikelillä sinne tuoduiksi tarkoituksessa pystyttää puheenaolevalle haudalle patsas. Joitakuuta päiviä tämän jälkeen olivat ent. sanomalehden toi-

mittaja Harald Toivola ja kauppa-apulainen Jalmari Kuusela tuoneet lääninrovastille kirkkoherranvirastoon kirkkoneuvostolle osoitetun kirjelmän, jossa jonkun 'Hämeenlinnan ja ympäristön toverihautain hoitokunnan' puolesta ilmoitettiin, että n.s. punaisten joukkohaudalle täkäläisellä lutherilaisella hautausmaalla tullaan pystyttämään patsas. Kertoja oli tällöin ilmoituksen tuojille sanonut, ettei patsaan pystyttämistoimiin saa ryhtyä, ennen kuin lupa siihen on annettu ja ettei patsaassa saa olla mitään uhkaavia kirjoituksia. Asia oli sitten ollut esillä kirkkoneuvostossa, joka oli sen sitten siirtänyt kirkkovaltuustolle, joka taas ei ollut ottanut asiaa käsiteltäväkseen, katsoen tarpeelliseksi ilmoituksen tekijän valtuuksien selvillesaamisen. Tästä päätöksestä ei lääninrovasti noin viikkoa edellisen jälkeen antanut mainituille Toivolalle ja Kuuselalle kirkkoherranvirastossa suullisen tiedon ja samalla kertaa noin tunnin ajan asiasta keskustellut heidän kanssaan, jolloin lääninrovasti oli yhä lujasti pitänyt kiinni siitä, että luvan hankkiminen oli tarpeellista ennenkuin puheenalainen patsas pystytetään. Sekä Toivola että Kuusela olivat tällöin kertojalle luvanneet koettaa estää patsaan pystyttäminen ennen luvan saantia, vaikka he olivatkin yrittäneet taivuttaa kertojaa sillä, että on yhtä helppoa poistaa hautausmaalta olevat kivet pystyasemasta kuin maastakin. Lisäksi olivat Toivola ja Kuusela kertojalle nyt ilmoittaneet, ettei patsaassa tule olemaan mitään kirjoituksia. Muutamia päiviä edellisen jälkeen oli joku poikanen tuonut kirkkoherran virastoon joukon työväenyhdistysten ja ammattiosastojen valtakirjoja ja pöytäkirjanotteita Toivolan ja Kuuselan valtuusten selvittämiseksi, minkä jälkeen kuluvan kuun 12 pnä asia oli ollut esillä kirkkoneuvostossa, joka siirsi sen kirkkovaltuustolle, joka taas vielä ei asiaa käsitelläkseen ole kokoontunut. Patsaan pystyttämistä ei lääninrovasti ole ollut näkemässä. Kertoja ei myöskään ole käynyt patsasta katsomassa, joten ei tiedä, onko se muodoltaan loukkaava. Kertoja lisäsi vielä, ettei hänen tietämänsä mukaan ole ennen kysymyksessä ollut hautapatsaan pystyttämistä haudalle, jota ei ole

omaisten omaksi ostettu ja ettei kertoja tiedä tällaisen tapauksen varalta olevan olemassa mitään erikoisia säädöksiä, lausuen kertoja omalla mielipiteenään, että poliisiviranomaiset eivät ole oikeutettuja poistamaan puheenaolevaa hautapatsasta ilman asianomistajain siitä tekemää pyyntöä, ollen asianomistajaksi lääninrovastin mielestä katsottava kirkkoneuvosto. Kirkkoneuvoston puolesta ei tähän mennessä, mikäli kertoja varmuudella tietää, ole asian johdosta poliisiviranomaisten puoleen kääntynyt.

Hämeenlinnan kaupungin poliisimestari Lauri Kesäjärvi: Poliisikamarin sihteeri oli toukok. 18 p. tullut poliisimestarille esittämään poliisikamarin kansliaan jätettyä Harald Toivolan Hämeenlinnan ja sen ympäristön toverihautain hoitotoimikunnan puolesta allekirjoittamaa ilmoitusta. Tämän johdosta oli kertoja mennyt lääninhallitukseen lääninsihteerin puheille, joka oli näyttäen kertojalle erästä Hämeenläänin maaherranviraston kirjelmää Lahden kaupungin poliisimestarille lausunut, että kysymyksessä olevassa tapauksessa oli meneteltävä kirjeessä mainittujen ohjeiden mukaisesti ja selittänyt tarkemmin, että aiottua muistojuhlaa työväentalolla ei voida estää pitämästä, vaan on pidettävä huoli, että rikolliset, jos siellä jotakin rikollista varsinkin puheissa esiintyy, pannaan syytteeseen, mutta että aiottua kulkuetta ei saa sallia järjestettävän. Lisäksi oli lääninsihteeri kertojalle käsityksenään ilmoittanut, että on samantekevää, mitä 'virsii' haudoilla tullaan soittamaan, mistä kertoja oli saanut sen käsityksen, että haudoilla esitettävään soittoon ei tarvitse huomiota kiinnittää. Haudalla pidettävien puheiden suhteen oli lääninsihteeri kuitenkin ollut epätietoinen, ja kehoittanut kertojaa asian johdosta kääntymään maaherran puoleen. Seuraavan päivän iltana klo 6 jälkeen olikin poliisimestari käynyt maaherran puheilla, jolloin maaherra oli kertojalle määrännyt, että kapinallisten juhliminen, kulkueen toimeenpaneminen, seppelten laskeminen ja puheiden pitäminen oli kiellettävä, mutta että yksityiset saavat laskea seppeleen omaistensa haudalle, ollen maaherra vielä huomauttanut, että raja julkisen ja yksityisen juhlimisen vä-

lillä on vaikeasti määrättävissä. Työväentalolla pidettäväksi julistetun muistojuhlan suhteen oli kertoja tullut siihen käsitykseen, ettei maaherra tarkoittanut sitä estettäväksi. Hautapatsaan paljastamisesta taas oli maaherra poliisimestarille ilmoittanut käsityksensä olevan, että ne, jotka patsaan ovat pystyttäneet, saavat sen yksityisesti paljastaakin. Poliisikamariin palattuaan oli poliisimestari kutsuttanut edellämäinitun Toivolan puheillensa ja ilmoittanut, että saamiensa ohjeiden mukaisesti kaikki Toivolan seuraavaksi päiväksi ilmoittamat julkiset juhlitukset ovat kielletyt ja tullaan estämään, ollen poliisimestari erikoisesti selittänyt, että kulkuetta ei saada järjestää ja että tilaisuudet haudalla eivät saa olla julkisia, vaan että vain omaisten on sallittava laskea seppeleensä. Toivolan ilmoitettua, että haudalla aikovat pitää puheita edeltäpäin hankitut puhujat ja että yksinkertaisuuden saavuttamiseksi puhujan pitäisi laskea seppeleet, jotka Toivolan ilmoituksen mukaan olivat omaisten valmistamia yksinkertaisia havuseppeleitä, oli kertoja siihen nähden, että kysymyksessä olevissa haudoissa on kertojan tiedon mukaan haudattuna n. 3,500 ruumista ja että niin ollen on vaikeata todeta, kenellä haudoissa on omaisia, lausunut Toivolalle sallivansa aiottujen puhujien haudoilla puhua ja laskea seppeleet, kunhan puheet ovat yksityistä laatua ja sellaisia kuin seppeleitä laskettaessa on tavallista lausua lisäten poliisimestari, ettei puheiden ja torvisoiton lisäksi muuta ohjelmaa saa haudoilla esittää. Työväentalolla pidettävän muistojuhlan pitämistä ei kertoja sanonut estävänsä, vaan oli käskenyt Toivolan huolehtimaan siitä, ettei siellä mitään rikollista esiintyisi. Kaikkia näitä määräyksiä olikin Toivola luvannut noudattaa. Annettuaan heti edellisen jälkeen komissaariolle määräyksen kutsuttaa kaikki poliisilaitoksen miehet seuraavaksi aamuksi ajoissa ennen tilaisuuksien alkamista poliisikamariin, oli kertoja seuraavan päivän aamulla määrännyt etsivän ylikonstaapeli Jokisen kaikkien muiden poliisimiesten kanssa, paitsi yhtä silloin ulkona vartiovuorolla olevaa järjestyskonstaapelia ja kertojan luo poliisikamariin reserviksi jää-

neitä yhtä ylikonstaapelia ja kolmea järjestyskonstaapelia, seuraamaan sinä päivänä ajottuja tilaisuuksia työväentalolla ja haudoilla, ollen Jokisen määrä toimia mainittujen miesten päällikkönä ja oli kertoja Jokiselle sen lisäksi teroittanut, että kulkueen järjestäminen on joka tapauksessa estettävä ja että Jokisen, jos sen muodostamista yritettäisiin, tuli lähettää kertojalle poliisikamariin siitä tieto sekä että puhujia ei ole tarvis keskeyttää, ellei erikoisen räikeätä esitetä, koska heidät jälkeinpäin voidaan panna syytteeseen. Poliisimestari oli vielä määrännyt, että etsivä konstaapeli Kallion piti muistojuhlan työväentalolla loppuessa tulla kertojalle poliisikamariin tekemään raporttia ja sitten yhden järjestyskonstaapelin kanssa mennä pika-ajurilla edeltäpäin haudoille järjestyksestä huolehtimaan. Poliisimestari oli sitten, määrättyään vielä poliisilaitoksen hevosien olemaan valmiina poliisikamarin pihamaalla kello 1½ 11 a.p., koska hän aikoi tarpeen tullen käyttää sitä, ollut poliisikamarissa virkahuoneessaan, jonne jonkun verran ylitse kello 1 päivällä etsivä konstaapeli Kallio oli poliisimestarille tullut kertomaan, että muistojuhlassa oli osanottajia noin 300 henkeä ja että eräässä juhlasalin sivuhuoneessa oli käsitelty lipputankoja ja jonkun verran levottomasti liikuttu(!), mutta että kaikesta päättäen kulkuetta ei tulla järjestämään, koska Toivolakin oli juhlassa julistanut, että kulkue tullaan poliisilaitoksen taholta estämään ja että mainittua kieltoa tullaan noudattamaan.

Kello yhden aikaan päivällä oli kertoja nähnyt väkeä tulevan työväentalolta päin pitkin Hallituskadun jalkakäytävää, jolloin hän oli poliisilaitoksen hevosella ajanut n.s. Kuivansillan päähän ja lähtenyt sieltä, havaittuaan, että väki käveli rauhallisesti Läntisen viertotien jalkakäytävää, vain seppeleiden kantajien käydessä hevositiellä, kotiinsa. Saman päivän iltana oli mainittu Jokinen puhelimella poliisimestarille ilmoittanut seuranneensa määräyksen mukaisesti tilaisuuksia, mutta ettei niissä hänen käsityksensä mukaisesti mitään rikollista ilmennyt sekä lyhyesti selostanut tilaisuuksissa esitetyn ohjelman sisältöä mainiten puhujien erikoisesti

sanoneen, ettei haudoilla oltu mielenosoituksellisessa tarkoituksessa vaan muistojuhlaa viettämässä. Asiasta oli poliisimestari, saatuaan tietää maaherran palanneen matkoiltaan, heti, mikäli muistaa, toukokuun 22 p. kello 3 aikaan päivällä, käynyt maaherralle ilmoittamassa.

Vielä lisäsi poliisimestari, että saatuaan sanomalehdistä tietää, että luterilaiselle hautausmaalle n.s. joukkohaudoille oli pystytetty patsas poliisimestari oli samana päivänä käynyt patsasta katsomassa, ollen se ollut louhitusta kivistä eikä edes tasaaisia pintoja. Alla oli kaksi toisensa päällä olevaa nelikulmaista laakeaa kiveä jalustana, ja niiden päällä ylöspäin suippeneva, nelitahkoinen kartion muotoinen ja päältä katkaistu kivi. Koko kivi oli arviolta noin kolmen metrin korkuinen eikä poliisimestarin mielestä ollut muodoltaan loukkaava, minkä vuoksi ja kun asiasta ei poliisilaitokselle ollut ilmoitusta tehty, ei kertoja ollut ryhtynyt tutkimusta toimittamaan. Patsaan pystyttämisaikasta oli kertoja saanut tietää vasta pari päivää ennen edellämainittua hautausmaalla käyntiään. Poliisimestari oli silloin asiassa kääntynyt läänin sihteerin puoleen, joka oli ilmoittanut asian riippuvan kirkollisista viranomaisista. Koska poliisimestari tiesi, että asiasta oli kirkkovaltuustolle ilmoitettu, ei hän enään kirkonissännöitsijälle ilmoittanut."

Luettuaan tämän laajan tutkimuspöytäkirjan, mikä osoittaa, että kirkolliset viranomaiset sietivät muistopatsaan, ja että muistojuhla oli vietetty poliisimestarin ohjeiden mukaan, luulisi ehkä asian ilman muuta voitavan jättää. Mutta ei vain niin, kuten olemme jo aikaisemmin kertonut, että hautakivi oli, välittämättä alkeellisimmastakaan kunniantunnosta, kaadettu ja räjäytetty rikki, myöskin syyte seurasi! Ei enempää kuin kuusi "kapi-nallista", joista kaksi oli valtiopäivämiehiä, asetettiin

syytteeseen Hämeenlinnan raastuvanoikeudessa. Syyttäjä oli hiukan neuvoton siitä, mikä rikos oikeastaan oli tehty. Saattoi ehkä ajatella "toisen maan luvattonta käyttämistä", mutta kirkkoneuvosto, joka oli asianomistaja, ei ollut tehnyt eikä tahtonut tehdä mitään ilmoitusta. Tai "rikollisen teon ylistämistä"? Mitään sellaista ei kiistämättömästi ollut tapahtunut puheissa, vaan oli siinä tapauksessa ylistämisen katsottava tapahtuneen itse alastoman kiven kautta, mikä luonnollisesti oli kohutuntouta. Lopulta tultiin selville, että kivi oli ostettu varoilla, jotka olivat hankitut työväenyhdistyksen järjestämällä myyjäisillä ja vapaaehtoisilla lahjoilla, minkä jälkeen raastuvanoikeus tuomitsi syytetyt "luvattomasta rahainkeräyksestä ja yleisen järjestyksen häiritsemisestä": kaksi sai kumpikin *kuukauden vankeutta*, muut runsaat sakot.

Aivan samallainen tapaus sattui Riihimäen kauppalassa syksyllä 1923. Myöskin Riihimäellä uhkasi punainen peikko työläisten kuolleita kohtaan osoittamain kunioitustunteiden muodossa, mutta myöskin siellä oli onneksi kelvokkaita suojeluskuntalaisia, innokkaita syyttäjiä ja aulis oikeus yhteiskunnan suojana!

Riihimäen työväenyhdistyksen jäsenet haastettiin Hausjärven kärjäkunnan kihlakunnanoikeuteen aivan samallaisesta "rikoksesta" kuin ylempänä selostettu, ja asiasta antoi kihlakunnanoikeus tuomionsa 25 p:nä loka-kuuta 1923.

Vuoden 1918 tapahtumain jälkeen oli Riihimäen työväenyhdistys päättänyt pystyttää toveriensa yhteishaudalle yksinkertaisen muistokiven ja tässä tarkoituksessa järjestänyt jäsenistönsä keskuudessa erityisiä huvitilaisuuksia tarvittavien varojen hankkimiseksi. Syksyllä 1923 kivi pystytettiin ilman mitään erikoisia juhlallisuuksia, jotta siten vältettäisiin selkkaukset viranomaisen kanssa. Haudalle laskettiin vain havunoksista sommiteltu seppäle, jossa kahdessa punaisessa nauhassa mainittiin kaatuneiden muistosta. Itse kivessä, joka oli tuskin metrin korkea ja leveä ja oli maksanut vain 3,000 markkaa, ei ollut minkäänlaista omistuskirjoitusta eikä mitään nimiä. Kuitenkin muutaman päivän perästä jotkut "tuntemattomat" henkilöt särkivät kiven, ja työväenyhdistyksen johtohenkilöt asetettiin syytteeseen.

Sen jälkeen kun asia oli ollut kahdesti käsittelyn alaisena, tuomittiin se henkilö, joka oli haudalle laskenut seppeleen "kehoituksesta tottelemattomuuteen lakia vastaan" *kolmeksi kuukaudeksi vankeuteen*. Muut syytetyt saivat suuria sakkoja *"toisen maan luvattomasta käytöstä"*!

Nämä tapahtumat meidän päiviemme Suomesta kuvaavat sekä syyttäjäkunnan ja tuomioistuimien osuutta auliina välikappaleena punaisia vastaan kohdistetuissa vainoissa, kuin myöskin sitä sietämätöntä tyranniutta, mitä porvarillisen mielipiteen hyväksymänä paikalliset suojeluskunnat monilla paikkakunnilla harjoittavat. Selosteissa tapauksissa osoittivat valkoiset kuntoaan luonnolli-

sesti rankaisematta hävittämällä muutamia hautakiviä, muissa tapauksissa on sattunut, että aseelliset suojeluskuntalaiset ovat yksinkertaisesti kieltäneet ja hajoittaneet tavallisia työväenkokouksia. Aseettomat työläiset ovat voimattomia, ja viranomaiset antavat fascistien olla rauhassa. Tällä tavoin ylläpidetään jännitystä ja vihaa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Rauhanjulistajain juttu.

Tässä selostettavanamme olevan jutun taustaksi on meidän palautettava mieliin osa niistä selkkauksista, joita Suomen ja Venäjän välillä v. 1918 jälkeen on ollut Kaukokarjalan johdosta.

Ensin hiukan tästä aivan liian vähän huomatusta metsäisestä maasta, joka pitkässä kaaressa sulkee koko Suomen itäisen rajan, koillisessa ulottuen Vienanmereen, etelässä osaksi muodostaen Laatokan pohjoisen rannan. Sen harvassa-asuva suomalainen väestö, joka pitkän Venäjään kuulumisen aikana ja muusta maailmasta eristyneisyytensä johdosta on saanut osittain venäläisen erikoissävyä, on pääasiassa pientalonpoikia ja työläisiä. Tsaarin aikoina omistivat kreikkalaiskatoliset luostarit sangen suuren osan Karjalan metsämaita, ja maa oli niin kuin monet muut Venäjän alueet, taloudellisesti ja sivistyksellisesti verrattain laiminlyöty ja takapajulla. Kuitenkin

sen miltei rajattomat raaka-ainevarat ovat olleet syynä eräiden huomattavien sahalaitosten perustamiseen; ruotsalaisillakin on muuten ollut täällä etuja ajettavinaan. Paitsi osittain vieläkin koskemattomia suurmetsiä, on Karjalassa hyviä malminsaantimahdollisuuksia, suuret vesitiet kahdelle merelle ja voimakkaita putouksia.

Suomen sisällissodan jälkeen tuli Kaukokarjalasta vähitellen luonnollisesti se maa, jonne kommunismi-mieliset suomalaiset keräytyivät. Sen väestöhän oli seurannut Venäjän suuren vallankumousliikkeen mukana, ja Kaukokarjala, joka Venäjän valtakunnassa on erityinen kansatieteellinen ja maantieteellinen yhteys, on sittemmin konstituoitu myöskin poliittiseksi kokonaisuudeksi.

Lukija muistaa, että kun vapautuneen Suomen ja Venäjän väliset suhteet säännösteltiin Tarton sopimuksella 1920, Kaukokarjala lopullisesti julistettiin jääväksi Venäjän haltuun. Tämä ei tosin ollut tapahtunut Suomen puolelta ilman vastarintaa. Jo 1918, sisällissodan jälkeen, elähytti Suomen johtavia piirejä rikkaan Kaukokarjalan liittäminen Suomeen — niinpä esim. oli laadittu ehdotus Suomen ja Saksan väliseksi sotilasliitoksi, missä viimeksimainittu maa tunnusti Suomen vaatimukset Karjalassa ja sitoutui määrättyyn avunantoon. Paitsi, että maa viekoitteli pääomavahvoja yrittäjiä, uneksittiin Suur-Suomesta, johon puolsuomalainen Kaukokarjala liittyisi; myöskin strategiselta näkökannalta oli maa erittäin tavoiteltava.

Muistutamme vielä siitä, kuinka kesällä 1918 ensimmäiset pienemmät suomalaiset vapaajoukot tekivät sissiretkiä Karjalan rajan yli. Eräiden Suomeen paenneiden tilanomistajain ja kauppiaiden tähän aikaan muodostama "Karjalan hallitus", mikä työskenteli Helsingistä käsin, suoritti tässä ja seuraavissa yrityksissä keskuksessa määrättyä osaa. Se oli pienpainos siitä emigrantti-venäläisestä hallituksesta, jolla bolsheviikkikumouksen jälkeen oli pesäpaikkansa Pariisissa. Ja täällä, niinkuin sielläkin, kuten muistetaan, tukivat asianomaisten paikkojen vallanpitäjät itsekkäässä poliittisessa tarkoituksessa näitä valehallituksia.

Kuitenkaan ei suomalaisten joukkojen ollutkaan niin helppo vallata Karjalaa kuin oli kuviteltu, sitä vähemmän, kun vallattujen seutujen väestö, oltuaan ensin osittain suopea suomalaisia kohtaan, tai välinpitämätön, vähitellen suomalaisten kovan komennon aikana kallisti myötätuntonsa punaisten puolelle.

Keväällä 1919 ryhtyivät kenraali Koltshack idässä, englantilaiset joukot Arkangelissa ja Muurmannilla ja suomalaiset armeijat Karjalassa hyökkäämään Neuvosto-Venäjää vastaan. Kesän aikana tapahtui Judenitshin marssi Pietaria kohti. Suomalaisten onnistui huhtikuun viimeisinä päivinä vallata Olonetsin kaupunki, missä toimeenpantiin nyt hirmuhallitus, joka muistutti Suomessa sisällissodan jälkeen käytettyä. Kaupungissa ja sen ympäristöllä ammuttiin 260 henkilöä, joita syytettiin siitä, että "olivat työskennelleet yhdessä bolsheviikkien

kanssa". Tämän jälkeen kuitenkin loppuivat suomalais-
ten menestykset, punainen armeija aloitti hyökkäyksen,
suomalaisella taholla puhuttiin petoksesta, ja loppuke-
sällä 1919 kärsivät suomalaiset joukot Witelissä ratkaise-
van tappion. Kun Tarton neuvottelut alkoivat, ei Suo-
men hallitus siis voinutkaan vedota siihen Karjalan de
facto (tosiasialliseen) hallitsemiseen, jota oli toivottu;
suomalaisilla oli hallussaan enää vain kaksi pitäjää. Vih-
doin täytyi heidän lopullisesti tunnustaa Karjalan kuulu-
van Venäjälle. Tosin otettiin sopimukseen lisäys, jonka
mukaan maa oli saava määrätyn itsehallinnon.

Tämän lisäyksen pohjalla Suomi sittemmin vetosi kan-
sainliittoon. Suomen politiikka on siis pitänyt Karjalaa
suomalaisena irridentana, eikä kestänyt kauempaa kuin
vuoden Tarton sopimuksesta, kun suursuomalaisella ta-
holla katsottiin ajan tulleen kiinnittää jälleen huomiota
Karjalaan. Loppukesällä 1921 oli siellä syntynyt bol-
sheviikkivastaisten ainesten kannattama kapinaliike, mikä
tietysti Suomen aktivistien keskuudessa herätti innokasta
kannatusta. "Karjalan hallitus" Helsingissä oli tämän
liikkeen johdossa ja ryhtyi nyt vilkkaaseen toimintaan.

Koko tämä kapina, ja eri etujen välinen vastakohtai-
suus, joka oli kaiken takana, oli tietysti kommunismin
voitosta Karjalassa syntynyt jälkiseuraus, välttämätön
ilmiö yhteiskunnallisesta vallankumouksesta, mikä Kar-
jalassa oli m.m. merkinnyt erinäisten tehtaiden ja maa-
alueiden kansallistuttamista. Helsingin-karjalaisten oli

kuitenkin tunnustettava, että alkuunpantu pyrkimys kukistaa bolshevismi oli "huonosti suunniteltu yritys" ja he selittivät, että "me emme luota yritykseen ilman Suomen apua". Uusia joukkoja järjestettiin nyt Suomessa, osaksi suomalaisten upseerien johdolla, erittäinkin luovuttivat suojeluskunnat väkeä ja päälliköitä, aseita kerättiin ja kuljetettiin rajalle, missä sotamiesten värväys kävi aivan avoimena. Koko Suomen porvarillinen sanomalehdistö auttoi tämän liikkeen järjestelyssä, hallitus ummisti silmänsä, salli kaiken tapahtua ja vannoi itsensä vastuusta vapaaksi. Lokakuun puolivälissä kirjoitti Helsingissä ilmestyvä sosialidemokraattien päääänenkannattaja: "Suomen hallituksen on ryhdyttävä voimakkaihin toimenpiteisiin, niin etteivät suomalaiset seikkailijat tavalla tai toisella saa sotketuksi maamme yritykseen, joka, kun ottaa huomioon neuvostovallan sotavoiman, jo ennakolta on tuomittu epäonnistumaan". Myöskin porvarillinen mielipide oli osittain selvillä koko seikkailun vaarallisuudesta. "Hufvudstadsbladet" neuvoi hallitusta olemaan sekaantumatta Karjalan asioihin, vaan ottamaan vain hoitoonsa mahdolliset valkoiset pakolaiset. Virallinen kanta oli, kuten sanottu, se, että hallitus ei katsonut olevansa vastuussa siitä, mitä tapahtui. Samalla jatkettiin kuitenkin kaksinaispeliä. Neuvoteltiin "Karjalan hallituksen" kanssa, eikä tehty mitään sotavärväyksen ehkäisemiseksi tai rajan sulkemiseksi. Suhteet Venäjään, niinkuin vaihdetuista nooteista muistetaan, kävivät yhä vakavammiksi.

Joulukuun 18 p:nä 1921 pidettiin Helsingissä eräs sosialidemokraattinen työväenkokous, joka esiintoi sen rauhottomuuden, jota väestö tunsi hallituksen välinpitämättömyyden johdosta aktivistien hommiin nähden, ja sen jälkeen esitti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tästä asiasta välikysymyksen. Kun tunnetaan se pidättyväisyys, jota Suomen sosialidemokraatit noudattavat, ja heidän välistä ankara vihamielisyytensä kommunistipuoluetta kohtaan, voitaneen ehkä pitää suhteellisen objektiivisena lausuntona tätä välikysymystä, josta me tähän lainaamme seuraavaa:

''Haluumatta lausua mielipidettämme tämän kansannousun syistä ja tarkoituksenmukaisuudesta katsomme olevan selvää, että se on kokonaan Venäjän sisäinen asia, johon Suomen taholta ei ole oikeutta sekaantua, jos Suomi haluaa noudattaa kansainvälisen oikeuden määräyksiä ja ylläpitää ystävällisiä suhteita Venäjän kanssa. Tätä naapurimaalta vaadittavaa puolueettomuutta ei maassamme tähän saakka kuitenkaan ole täysin noudatettu. Paitsi sitä, että maassamme on taisteleville karjalaisille kerätty elintarpeita ja ryhdytty toimenpiteisiin avustuksen antamiseksi ihmisystävällisessä tarkoituksessa, on eräiden suomalaisten piirien myötätunto karjalaisia kohtaan pukeutunut sellaisiin muotoihin, joita ei enää millään muotoa voida puolustaa. Niinpä on käynyt selville, että täällä on kerätty aseita ja värvätty väkeä sekä lähetetty niitä karjalaisten avuksi ja että myöskin karjalaisten sotatoimien johdoon on antautunut henkilöitä Suomesta. Suurimmaksi osaksi tämä tosin lienee tapahtunut yksityisten kansalaisten toimesta, mutta näyttää siltä, että valtioviranomaisetkaan eivät ole pysyneet sellaisista puuhista syrjässä. Erikoisesti mainitaan, että rautatie- ja sotilasviranomaiset sekä ennen kaikkea maan suojeluskunnat ovat

tätä kiellettävää avustustoimintaa tukeneet, vieläpä itse olleet siinä osallisinakin.”

Näinä aikoina alkoivat tosin sotatoimet Karjalassa laimeta. Tammikuun alussa 1922 päätti kuitenkin Suomen sosialistinen työväenpuolue antaa julistuksen Karjalan kysymyksetä. Julistus, jonka otsikkona oli ”Suomen työ-
tätekevälle kansalle”, oli Folkbladet-nimisessä sanomalehdessä, jossa se julkaistiin tammikuun 18 p:nä 1922, varustettuna alaotsakkeilla: ”Taisteluun Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi. Karjalan työtätekevälle kansalle itsenäisyyden ja rauhallisen työn turva”. Kehoitus, joka osittain selostetaan alempana lainatussa oikeuden päätöksessä, ja jonka muoto oli erittäin sävyisä, oli vastalause Karjala-seikkailua sekä porvariston ja hallituksen sotaan provosoivaa suhtautumista vastaan, teroitti köyhälistön kansainvälistä solidaarisuutta ja päättyi siihen, että puolue ”oli päättänyt ryhtyä taisteluun taantumuksellisten Neuvosto-Venäjää vastaan kohdistaman sodan ehkäisemiseksi”.

Edellä esitetyt ylimalkaiset muistelmat Suomen ja Karjalan välisistä tapahtumista 1921, jotka tietysti eivät pyydä olla historiallisesti täydellisiä, ovat tarkoitetut antamaan lukijalle kuvan yleisestä tilanteesta hetkenä, jolloin julistus syntyi. Voidaan todeta, että tähän aikaan oli kehittynyt Suomen ja Venäjän välille jännittynyt tilanne yksityisen suomalaisen osanoton johdosta Karjalan sotaliikkeeseen, sekä että Suomen hallitus virallisesti se-

litti olevansa vapaa kaikesta vastuusta ja kaikesta osallisuudesta näihin yksityisiin yrityksiin. Olisi luullut, että henkilöt, jotka Suomessa hyökkäyksillään naapurimaan alueille jatkuvasti saattoivat maan sodanvaaraan, olisi lujasti taltutettu, sitä suuremmalla syyllä, kun rikoslaki mainitsee tämän teon erityisenä rikoksena. Sen sijaan kääntyivätkin Suomen viranomaiset ja tuomioistuimet vastalauseen tehneitä kommunisteja vastaan ja kohteli heitä maanpettäjinä. Toimitettiin vangitsemisia ja poliisikuulusteluja, ja vihdoinkin asetettiin seitsemän henkilöä julistuksen johdosta syytteeseen vetoamalla valtio- ja maanpetoksesta annettuihin määräyksiin. Vastaaajat tuomittiin erittäin ankariin rangaistuksiin, nimittäin *kolmen ja neljän vuoden kuritushuonerangaistuksiin!* Korkeimman oikeuden päätöksestä 20 p:ltä lokakuuta 1922 lainamme seuraavaa:

Kanneviskaalin apulaisen, hovioikeuden notaari Veikko Taulerin oikeusministerin kehoituksesta ajamasta syytteestä hovioikeus on puheenalaisessa päätöksessään lausunut selvitetyn, *että* sitten kun niinkutsuttu kommunistisen internatsionaalen toimeenpaneva komitea 1921 vuoden lopussa oli päättänyt osittain muuttaa internatsionaalen menettelytapaa toimimalla niin, että saataisiin aikaan maailman eri työläisinternatsionaalien yhteinen rintama porvaristoa vastaan, sekä Neuvosto-Venäjän ja Suomen välit samaan aikaan olivat Itä-Karjalassa käydyn vapaustaistelun johdosta siinä määrin kärjistyneet, että voitiin katsoa ilmeisen sodanvaaran olevan olemassa, niin Suomen sosialistinen työväenpuolue... (Tässä selostetaan eräitä kohtia puolueen ohjelmasta.) oli, noudattaen kolmannen internatsionaalen toimeenpanevan komitean ylläkosketeltua

saman internatsionaalen menettelytapaa koskevaa päätöstä ja käyttäen hyväkseen Suomen kärjistynyttä ulkopoliittista tilannetta joulukuun 30 p:nä 1921 puoluetoimikunnan avoimessa kirjeessä kääntynyt sosialidemokraattisen puolueen puoleen esityksellä, että muodostettaisiin yhteinen rintama porvariston Neuvosto-Venäjää vastaan suunnittelemaksi väitetyn sotaretken ehkäisemiseksi; että Suomen sosialistisen työväenpuolueen puolue-neuvosto oli päättänyt — siihen nähden, ettei puolue-neuvoston käsityksen mukaan sodanuhka Neuvosto-Venäjää vastaan Suomen taholta Karjalaan muka järjestetyn sotaretken epäonnistumisesta huolimatta vielä ollut poistunut — kutsua Suomen kaikki työläiset, pikkutalonpojat, torpparit ja muut köyhälistöön kuuluvat väestöryhmät taisteluun yhteisin voimin ja suljetuin rivein maan porvariston Neuvosto-Venäjää vastaan muka jatkuvien sotavalmistelujen ehkäisemiseksi sekä jättänyt puoluetoimikuntansa tehtäväksi tämän taistelun valmistamisen, niin että se tuli muodostumaan niinhyvin Suomen proletariaatin vaikuttavaksi taisteluksi Suomen porvariston väitettyjen sotatoimenpiteiden ehkäisemiseksi kuin myöskin taisteluksi, joka veisi proletariaatin vapausasian lähemmäksi lopullista ratkaisua; että (eräät syytetyt) olivat Suomen sosialistisen työväenpuolueen puoluetoimikunnan nimeen laatineet otsakkeella ”Taisteluun Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi” varustetun julistuksen Suomen työväestölle, jossa Suomen sosialistisen työväenpuolueen puoluetoimikunta todettuaan sodanvaaran Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä olevan olemassa Itä-Karjalassa käytyjen taistelujen johdosta ja asetuttuaan Venäjän neuvosto-tasavaltaa ylistelemällä, ehdottomasti Neuvosto-Venäjän kannalle sekä kansannousuun Itä-Karjalassa että Tarton rauhansopimuksen noudattamiseen nähden, mikäli koski Karjalalle vakuutettua autonomiam, ilmoitti päättäneensä aloittaa taistelun sodan estämiseksi Neuvosto-Venäjää vastaan ja, saadakseen aikaan yhteisen taistelurintaman Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi, kutsui kaikkia työvätekeviä, pikkutalonpoikia, torppareita ja maaseudun proletareja taisteluun tämän

kaikkien työläisten elämää muka uhkaavan vaaran torjumiseksi, vakuuttaen, että teollisuustyöläisten taisteluliitto maaseudun työtätekevien kanssa oli muodostava armeijan, jota kapitalistinen armeija ei voinut murtaa eikä hajoittaa, vaan joka tulisi kukistamaan kapitalismin.

Tähän nähden ja huomioon ottaen, että Suomen sosialistisen työväenpuolueen puoluetoimikunta oli joulukuussa vuonna 1921 mainitun puolueen Satakunnan piirijärjestön toimikunnalle lähettämässään kirjeessä kehoittanut piiritoimikuntaa ryhtymään harjoittamaan voimakasta propaganda- ja agitatsioonityötä Karjalan työkansan kommuunin hyväksi, kun muka Neuvosto-Venäjän puolustamiseen tarvittiin Suomen koko proletariaatin yksimielinen kannatus ja aktiivinen puolustaminen siitä hetkestä lähtien, jolloin porvaristo aloittaisi väitetyn sodan Neuvosto-Venäjää vastaan, kuin myöskin Suomen sosialistisen työväenpuolueen puolueeneuvoston kokouksessaan tammikuun 7 p:nä 1922 hyväksymät menettelytapaperiaatteet, on hovioikeus katsonut, että kysymyksessä oleva kehoitus sisälsi *Neuvosto-Venäjälle lupauksen sodan syttyessä Suomen ja Venäjän välillä antaa Venäjälle apua ryhtymällä vallankumoukselliseen toimintaan Suomen hallitusta ja kansaa vastaan naamme nykyisen hallitusmuodon ja yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseksi.*)*

Sitten seuraa hovioikeuden tuomio, mikä määräsi 3—4 vuoden kuritushuonerangaistuksen ja kansalaisluottamuksen menetyksen 4—6 vuodeksi, minkä tuomion korkein oikeus vahvisti.

Kuten tästä lainauksesta näkyy, katsottiin petosrikoksen varsinaisesti tapahtuneen siinä, että julistus sisälsi "lupauksen" Neuvosto-Venäjälle — kieltämättä omituinen rikosmuoto. Julistuksen *tarkoitushan* ei, kuten hu-

*) Tekijän kursiveeraus.

mataan, suinkaan ollut kiihoittaa kapinaliikkeeseen, tai ottamaan Karjalan asiaan osaa N.-Venäjän puolelta, vaan sensijaan sodan ehkäiseminen! Vaikkakin julistuksen julkaisemisen hetkenä sotaretki Karjalaa vastaan oli epäonnistunut ja oli kuivumassa kokoon, käsittelivät oikeudet asiaa miltei samalla suvaitsemattomuudella ja ankaruudella, minkä mahdollisesti voisi ymmärtää avoimen sodan aikana. Jotta yritettäisiin perustella ankaria tuomioita ja korostaa manifestin oikeata rikollista merkitystä, tehtiin siis ensin III internatsionaalen menettelytapaperiaatteista, työväenpuolueen yleisistä ohjelmateksteistä ja menettelytapaperiaatteista, eräästä puoluetoimikunnan kirjelmästä Satakunnan piirijärjestölle ja julistuksen sisällöstä *mixtum compositum*. Senjälkeen käytettiin petospykälää tavalla, mikä on mahdollista vain Suomessa. Täysi vastuu julistuksesta uloitettiin esim. kahden vastaajaan, jotka olivat vain olleet läsnä eräässä valmistavassa puolueuuvoston kokouksessa (toinen varamiehenä), samoin "Folkbladet"-lehden toimittajaan,*) joka oli julistuksen lehdessä julkaissut, vieläpä erään piirijärjestön sihteerinkin, joka oli puoluetoimikunnalta saanut 100 kappaletta mainittua julistusta ja oheenliittäen hyväksyvän kirjelmän lähettänyt 50 kappaletta edelleen alajärjestöille. Kaikki nämä saivat siis kukin 3 vuoden kurtushuonerangaistuksen ja menettivät kansalaisluottamuksensa.

*) Myöskin "Suomen Työmiehen" vastaavaan toimittajaan.
Suom. huomautus.

Koko Karjalan kysymyksellä ja sitä seuranneella syytteellä ja tuomiolla ovat Suomen hallitsevat yhä korostaneet syvää riippuvaisuutansa edesvastuuttomista fascistiaineksista. *)

Näillä sivuilla on jo osoitettu, kuinka "valkoisilla" on suomalaisessa yhteiskunnassa sellainen mahtiasema, mikä sallii heidän ilman että heitä siitä rangaistaisiin, estää työläisten kansalaisoikeuksia, ja minä palaan vielä kuvaamaan fascistien vaikutusvaltaa, kun tulee esille syksyn 1923 suurhyökkäys Työväenpuoluetta vastaan. Karjalan seikkailu 1921 sitä seuraavine oikeudenkäyntineen saattoi päivänvaloon, miten Suomen yltiökansallinen faseismi voi, todelliseksi vaaraksi rauhalle, johtaa Suomen ulkopoliittikan erittäin seikkailurikkaille teille. Ruotsissa varrottakoon uskomasta, että tässä on kosketeltu jo päiväjärjestyksestä hävinnyttä ilmiötä. Syksyn 1923 tapahtumat osoittavat, ettei niin ole asianlaita, ja niin myöhään kuin kesäkuussa 1924, on esim. Ranskan sanomalehdistössä ol-

*) Tässä yhteydessä muistutettakoon sisäministeri Heikki Ritavuoren murhasta. Ministerin ampui helmikuun 14 p:nä suomalaisen aatelismies Ernst Robert Tandefelt. Tämä oli aikaisemmin osoittanut myötämielisyyttään äärimmäiseen oikeistoon ja tunnusti kuulusteluissa tehneensä teon poliittisista syistä. — Kansalliskiihkoisissa lehdistä oli Ritavuorta vastaan hyökätty ankarasti, kun hän oli jossain määrin yrittänyt pitää yllä Suomen puolueettomuutta Karjalan seikkailun aikana ja ehdottanut myöskin valtiollisen keskuspoliisin lakkauttamista. Ritavuori oli antanut määräyksen nostaa syytteen rauhanjulistajia vastaan, mutta toiselta puolen hän asettui vastustamaan kesäk. 19 p:nä 1920 uudelleen muodostetun "Suomen sosialistisen työväenpuolueen" yleistä vainoamista. Porvarilliset keskustalehdet ja työväenlehdistö totesi murhan luonteeltaan fascistien poliittiseksi kostotyöksi.

lut huomattavia Helsingistä lähetettyjä kirjoituksia fascismin vaikutusvallasta Suomessa.

Kun usein kuulee puhuttavan itsessään kuohuttavista asioista, sattuu, että vähitellen vastavaikutus laimenee ja tulee tiedottomasti kohottaneeksi vaatimuksiaan sensat-ioniseikkoihin nähden. Kun kirjoittaja tällä lentokirjassa kääntyy ruotsalaisten lukijain puoleen, jotka ovat tottuneet Ruotsin kohtuulliseen lailliseen vapauteen, ja sen tapaan vastustaa mahdollista rikollisuutta, tahtoo hän pyytää heitä olemaan unohtamatta, että Suomi pitää itseään samassa määrin oikeusvaltiona kuin Ruotsi, ja että sen rikoslait monessa kohdassa ovat uusaikaisemmat kuin meidän, eivätkä, mitä tulee petosasioihin, suinkaan ankarampia kuin meidän. Meillä on niinmuodoin täysi oikeus vertailla, mitä oikeudellisesti tapahtuu Suomessa ja mitä voisi tapahtua Ruotsissa. Ne, jotka lukevat pitkän kertomuksen Suomen oikeuden ankaruudesta maan vasemmistososialisteja ja kommunisteja kohtaan, älkööt harhautuko vähitellen silittämään ja väheksymään sitä, mitä Suomessa nykyään tapahtuu. Kun Suomen korkein oikeus tuomitsi seitsemän henkilöä, jotka olivat tekemisissä n.s. rauhanjulistuksen laatimisen, painattamisen ja levittämisen kanssa, kolmen ja neljän vuoden kuritus-huonerangaistuksiin ja monivuotiseen huonomaineisuu-teen, oli se kaikilta puolin järkyttävä, kova ja puolusta-maton tuomio.

Valkoisten yleishyökkäys.

Ei ole helppoa saada luotettavaa vastausta kysymykseen, mitkä syyt olivat ratkaisevia Suomen hallituksen päätökselle syksyllä 1923 ryhtyä yleiseen hävityshyökkäykseen Suomen työväenpuoluetta vastaan. On pidettävä muistissa, että hallituksen määräämät tai henkevöittämät toimenpiteet olivat luonteeltaan äärimmäisen väkivaltaisia, laajoja ja varsinkin laittomuudellaan provosoivia.

Jo kesäkuun 19 pnä 1920, eli vain kuukautta myöhemmin kuin ensimmäiset puolueen perustajat vangittiin, oli Suomen sosialistinen työväenpuolue perustautunut uudeleen, tällä kertaa viranomaisten panematta sille esteitä. Piirijärjestöt syntyivät aikaa myöten ja ne rekisteröitiin asianmukaisesti, mikä Suomessa, jossa on olemassa laki yhdistyksistä, merkitsee julkista tunnustamista, jolle Ruotsissa ei ole olemassa mitään vastinetta. Vuoden 1922

eduskuntavaalien aikana oli puolue viranomaisten luvalla ottanut osaa vaalitaisteluun, saaden 127,000 ääntä ja voittaan 27 edustajapaikkaa. Myöskin kunnallisiin vaaleihin oli puolue avoimesti ja ahdistamatta ottanut osaa. Sen käytettävissä oli viisi jokapäiväistä lehteä ja joukko aikakauslehtiä. Puoluekokouksessa*) v. 1923 toukokuussa muuttui puolue uudeksi Suomen työväenpuolueeksi.

No niin, hallituksen hyökkäys tätä suurta poliittista puoluetta vastaan kesän lopulla 1923 oli niin häikäilemätön kuin mahdollista. Kaikki kansanedustajat, kaikki keskusjärjestön johtavat ja suuri joukko piirijärjestöjen toimihenkilöitä pidätettiin, yli satakunta henkilöä jätettiin vankeuteen, syyte nostettiin noin 200 henkilöä vastaan, puolueen koko arkisto takavarikoitiin, kaikki kirjapainot suljettiin ja estettiin harjoittamasta minkäänlaista toimintaa, kaikki lehdet ja julkaisut ehkäistiin ilmestymästä, suuri joukko työväentaloja suljettiin, taloudellisia yhdistyksiä ja osakeyhtiöitä, jotka kuuluivat työväelle, tukahutettiin, ammatillisten yhdistyksien säännöllinen toiminta kiellettiin. Niitä perustuslakeja, joiden piti suojella kansanedustajan koskemattomuutta tulkittiin mielivaltaisesti, asetuttiin kokonaan painovapauden suojana olevien perustuslakien yläpuolelle, ei välitetty lainkaan yksityisen omistusoikeudesta, tahdottiin yhdellä iskulla lamauttaa koko Työväenpuolue — ja kaikki tämä

*) Toukokuussa 1923 pidettiin Helsingissä piirijärjestöjen edustajakokous, jota tekijä tässä tarkoittaa. — *Suom. huom.*

ilman mitään erityistä ulkonaista aihetta, ilman mitään edes hyväksyttävää tekosyytä!

Ei voitane kieltää, etteikö tämä menettelytapa ollut provokaattorimainen. Lojaalisimmankin ja rauhallisimmankin puolueen voidaan odottaa kiihkeästi reagoivan tuollaista hyökkäystä. Ruotsissa "Socialdemokraten" leimasi Suomen hallituksen menettelyn ennenkuulumattomaksi, ja "Dagens Nyheter" luonnehti toimenpiteiden ylittävän Suomen entisen venäläisen hallitustavan kaikki ennätykset. Lehti kirjoitti syyllä: "Eihän toki suojella oikeusjärjestystä, jos siihen kohdistuvaa uhkaa vastustetaan toimenpiteillä, jotka itse saattavat oikeusvarmuuden epäiltäväksi."

Lienee sen vuoksi mielenkiintoista tietää, mikä piili sen vakavan leikin takana, johon Suomen hallitus elokuussa 1923 ryhtyi.

Päälähde, josta ehkäisytoimet Työväenpuoluetta vastaan pulppuivat, oli varmastikin Suomen fascismi, jota selvimmin edusti "Suomen Suojelusliitto", jonka tarkoituksien takana näyttää olevan miltei yksimielinen porvarillinen mielipide. "Uuden Suomen" syyskuun 23 päivän 1923 numerossa oli äskenmainitun liiton asiamiehen, herra J. Zidbäckin eräitä mielenkiintoisia haastattelulausuntoja. Suojelusliiton hiukan aikaisemmin pidetystä kokouksesta ilmoitti herra Z. m.m.:

"Kokouksessa voitiin todeta, että yksi liiton läheisimmistä tarkoituksista oli saavutettu sen kautta, että kommunistisen puolueen julkinen toiminta maassa oli hallituksen tunnettujen toimen-

piteiden johdosta elokuun alkupuolella tehty mahdottomaksi, mikä seikka mitä suurimmalla tyydytyksellä pantiin merkillä varsinkin kun liiton välittömällä toiminnallakin epäilemättä on ollut huomattava osansa tämän tuloksen saavuttamisessa.”

Kysymykseen, kuinka tämä on tapahtunut, herra Z. vastasi.

”Niinkuin tiedätte, harjoittaa liiton keskustoimisto melko vilkasta kirjallistakin toimintaa, joka toistaiseksi on miltei yksinomaan keskittynyt porvarillisen sanomalehdistön varustamiseen liiton ohjelman mukaisilla artikkeleilla. Niitä on kevään ja kesän kuluessa laadittu noin 120 ja on ne erikoisen jakelujärjestelmän mukaan jätetty porvarillisten lehtien käytettäväksi eri puolilla maata. Kun nuo kirjoitelmat ovat olleet tähdätyt yksinomattain sen seikan selvittämiseksi, että meikäläisen kommunistisen puolueen toiminta, ohjattuna Moskovasta käsin, ja tähdätty vallitsevan oikeusjärjestyksen väkivaltaiseen kumoamiseen vieraan vallan avulla, on rikoksellista ja siis mitä jyrkimmässä ristiriidassa kaikkien oleellisimpain sekä valtiollisten, kansallisten että kulturellisten elinetojemme kanssa, jonka tähden sitä ei voida sallia, on sen seikan täytynyt tuntuvasti vaikuttaa yleisen mielipiteen muodostumiseen sellaiseksi, että muut kuin jyrkät ja ratkaisevat toimenpiteet eivät enää ajanmittaan voineet tulla kysymykseenkään. Sen voi todeta siitähän, että kommunistivangitsemisien jälkeen sanomalehdistö oli harvinaisen yksimielinen tämän toimenpiteen välttämättömyydestä ja tarkoituksenmukaisuudestakin.”

Tämä harvinaisen naivi ja ujostelematon selitys puhuu itse puolestaan. Pidettäköön se kuitenkin mielessä, kun pitemmällä tulee esiin hallituksen esittämät syyt otettuihin askeleihin.

Alettujen vainojen esihistorian lisävalaistukseksi esitetäköön vielä eräs professori Erichin lausunto. Prof. E. oli pääministerinä silloin, kun Suomen sosialistinen työväenpuolue perustettiin kesäkuun 19 päivänä 1920. Vastaukseksi kysymykseen, miksei hallitus jo silloin tarttunut asiaan, esitettiin seuraavaa (Uusi Suomi elokuun 7 päivänä 1923):

”Syyt, minkä vuoksi sen aikana ei vielä ryhdytty uusiin toimenpiteisiin, olivat seuraavat:

1. Korkeimman oikeuden tuomio annettiin vasta huhtik. 20 p:nä 1921 — vähän sen jälkeen kuin mainittu hallitus oli eronnut.

2. Maaliskuussa 1921 silloisen pääministerin aloitteesta hallituksessa keskusteltiin tehokkaista toimenpiteistä — erityisesti tieteen syytteen nostamisesta kommunistisen keskusjärjestön ja paikallisten toimielinten johtajia vastaan. Valtioneuvostossa asetui silloin kuitenkin melkoinen enemmistö ehdotusta vastustamaan etupäässä sillä, että silloisen hallituksen ero oli katsottava vain ’päivänkysymykseksi’, eikä sen pitänyt sitoa seuraajahallituksen käsiä, vallankin kun saattoi olettaa, että tämä tulisi olemaan toisella kannalla. Myöskään korkeimman oikeuden päätöstäkään ei silloin vielä ollut. Lisäksi eräät hallituksen jäsenet vielä nimenomaan mainitsivat sen näkökohdan, että heistä oli parempi sallia kommunistien julkisesti jatkaa puoluetoimintaansa, kuin ehkäisytoimenpiteillä saattaa heitä harjoittamaan yksinomaan salaista propagandaa, saada heitä ensi valeissa eduskuntaankin j.n.e. Kun hallituksen enemmistö ei kannattanut ehdotettuja toimenpiteitä ja kun erittäinkin silloinen sisäasiainministeri von Hellens, joka toukuussa 1920 oli toiminut erikoisen kiitettävällä pontevuudella, nyt myös päättäväisesti oli tällä kannalla, jäi asia pöytäkirjaan. Hallituksen ero tapahtui joitakin viikkoja myöhemmin.

Puolueloillamme on monessa suhteessa erinomaisen haitallisia vaikutuksia. Niinpä voidaan melkein täydellä varmuudella tähän-

astisen kokemuksen nojalla lausua, että n.s. porvarillinen kokoomus-hallitus — sellainen kuin 1920—21 vuoden hallitus — vaivoin nyt-kään olisi voinut viedä asiaa perille, koska silloin jotenkin yleisesti, eikä suinkaan ainoastaan vasemmistotaholla, siinä olisi vainuttu oikeistojuonia, fascismia ja tiesi mitä kaikkea, mikä helposti olisi vaikuttanut hajoittavasti myöskin hallituksen omassa piirissä. Edellämainitut kevättalvella 1921 käydyt keskustelut ovat tästä jo eräissä kohdin todistuksena. Näyttää siltä, että nimenomaan vain keskustahallitus, sellainen kuin nykyinen, tarpeellisella yksimielisyydellä voi olla tällaisten toimenpiteiden takana.”

Professori Erich ei tässä ole yrittänyt peitellä, että puhtaasti poliittiset, siis ei oikeudelliset, syyt olivat olleet ratkaisevia. Hänen vetoamuksensa, ettei korkeimman oikeuden päätöstä vielä tähän aikaan oltu julistettu, häilyy ilmassa, koska hallitus jo kuukautta aikaisemmin oli katsonut olevansa oikeutettu vangitsemaan ensimmäiset puolueenperustajat ja hajoittamaan heidän perustavan kokouksensa. Ensinnä estää puolueen muodostaminen ja sitten kuukauden perästä sallia sen perustaminen samoin ohjelmin oli sellainen epäjohdonmukaisuus, jonka vain soveliaisuusseikat — muttei oikeusnäkökohdat — voivat selittää. Koko toimenpide asianomaisesti perustautunutta ja suvaittua sosialistista työväenpuoluetta kohtaan oli sellainen ”coup de force”, väkivallanteko, joka vaatii äärimmäisyysmiesten täydellistä häikäilemättömyyttä, ja samalla, näiden tukena, sosialistivastaisen, porvarillisen kokoomushallituksen. Samalla osoittaa se porvarillisen Suomen ajatustavan luonnetta, että ilmeisesti koko ajan

sisällissodan jälkeen oli tahdottu iskeä työväenpuolue maahan. Valkoiset katsovat voittonsa 1918 antavan heille moraalisen oikeuden olla tästäpuoleen yleensä sietämättä minkäänlaista kommunismiin vivahtavaa puoluetta Suomessa.

Jotta ei kuitenkaan toimenpiteistä vastuunalaista hallitusta tuomittaisi sitä itseään kuulematta, julkaisemme tässä alempana sen virallisen tiedonannon, joka julkaistiin elokuun 3 päivänä 1923, heti vangitsemisen jälkeen:

”Toukokuun 13—17 p:nä 1920 perustivat erinäiset vasemmistoainekset tyytymättöminä Suomen Sosialidemokraattisen puolueen toimintaan ja ohjelmaan Helsingissä uuden puolueen nimeltä ’Suomen Sosialistinen puolue’ ja hyväksyivät itselleen ohjelman, jota ei ole toteutettavissa muuten kuin väkivaltaisesti kumoamalla Suomessa voimassaoleva hallitusmuoto ja yhteiskuntajärjestys. Samalla päätti puolue liittyä III:een eli kommunistiseen internationaaleen, jonka päämääränä on koko maailmassa hankkia vallankumouksellisin ja väkivaltaisoin keinoin valta köyhälistön käsiin ja aikaansaada vähemmistödiktatuuri. Mainittu perustava kokous hajoitettiin viranomaisten toimesta ja sen johtohenkilöt asetettiin syytteeseen valtiopetoksen valmistelusta. Päätöksellään huhtik. 20 p:ltä 1921 katsoi sittemmin korkein oikeus, että kyseessä olevan puolueen perustaminen oli pidettävä valtiopetoksen valmisteluna ja tuomitsi puolueen johtohenkilöt ja erinäiset muut henkilöt erisuuruisiin kuritushuonerangaistuksiin. Huolimatta perustavan kokouksen hajottamisesta, eivät puolueeseen kuuluvat henkilöt lakanneet toimimasta, vaan julistautui jo kesäkuun 19 päivänä 1920 kommunistien valtaama Helsingin sos. dem. kunnallisjärjestö-niminen järjestö ’Suomen sosialistiseksi työväenpuolueeksi’ ja hyväksyi ohjelmakseen saman ohjelman, mikä hajoitetussa perustavassa kokouksessakin oli tullut hyväksytyksi. Jouluk. 27—29 p:nä 1920 pide-

tyssä puolueuuevoston kokouksessa hyväksyi p.n., joka puolueen sääntöjen mukaan puoluekokousten väliaikoina on ylin puolueen toimiva elin, edelläsanotun 'Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestön' toimenpiteen puolueeksi julistamisesta, minkä ohessa silloin uudelleen tarkistettiin puolueen ohjelma ja säännöt, jotka myöskin hyväksyttiin samoin kuin puolueen menettelytapaperiaatteetkin, kaikki puoluetuomikunnan ehdotuksesta. Sittemmin on puolueuuevosto taas pitänyt kokouksen 6—8 p:nä tammik. 1922, jonka jälkeen pidettiin 'Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen' piirijärjestöjen kokous Helsingissä toukok. 15—17 p:nä, jossa puolueen nimeksi hyväksyttiin 'Suomen Työväenpuolue'. Puolueen ohjelma on, kuten nyt on voitu todeta, huolimatta nimien muutoksista, koko ajan pysynyt samana kuin hajoitetussa perustavassa kokouksessa hyväksytty.

Viime aikoina toimitetuissa tutkimuksissa ja viranomaisten haluttuun joutuneen todistusaineiston nojalla on todettu, että S.T.P. itse asiassa vain on Venäjän kommunistisen puolueen ja III:n internationaalien Suomessa oleva elin, joka niiltä saa Venäjällä olevan 'Suomen Kommunistisen Puolueen' kautta, jonka johdossa ovat Manner, Sirola, Kuusinen y.m. 1918 vuoden kapinan johtohenkilöt, kaikki toimintaohjeensa ja huomattavassa määrässä rahallista avustusta. Mitä erityisesti kommunistiseen eduskuntaryhmään tulee, niin on todettu, että se heti ensimmäisessä ryhmän kokouksessaan 1 päivänä syyskuuta 1922 hyväksyi puoluetuomikunnan esityksestä itselleen 'säännöt', joiden mukaan eduskuntaryhmän jäsenet ovat sitoutuneet yksinomaan puoluetuomikunnan päätösten ja määräysten täytäntöönpanijaksi eduskunnassa, ovatpa eduskuntaryhmän jäsenet vielä maksaneet edustajapalkoistaan runsasta veroakin puolueelle.

Kun kerääntynyt todistusaineisto nyttemmin on katsottu täysin riittäväksi syytteen nostamista varten 'S.T.P.' toimihenkilöitä ja eduskuntaryhmän jäseniä vastaan valtiopetoksen valmistelusta ja avunannosta siihen, ovat viranomaiset nyttemmin pidättäneet syyl-

lisiksi havaitut henkilöt ja koska 'Suomen Työväenpuolueen' puoluelehdet, joiden omistajat ovat sitoutuneet lehtien toimittamiseen nähden noudattamaan puoluetoimikunnan määräyksiä, samoin kuin kirjapainotkin, joissa ne painetaan, ovat olleet valikappaleina ylläkerrötussa rikollisessa toiminnassa, ovat puoluelehdet ja kirjapainot takavarikoidut. Pidätettyjen kuulustelut tullaan mahdollisimman nopeasti toimittamaan ja tulevat kuulustelupöytäkirjat aikanaan lähetettäväksi asianomaiseen hovioikeuteen enempiä toimenpiteitä varten."

Kuten tästä selostuksesta nähdään, ilmoitettiin suoritettujen hämmästyttävien toimenpiteiden todellisuutta syynä pääasiallisesti, että nyt oli kerätty todisteita siitä, että Suomen työväenpuolue todellisuudessa oli vain Venäjän kommunistisen puolueen ja III internatsionaalen suomalainen elin, joka näiltä sai kaikki ohjeet ja huomattavaa taloudellista apua Venäjällä toimivan suomalaisen kommunistisen puolueen välityksellä.

Tässä heti on sanottava, että keskuspoliisin Helsingissä toimittamain laajojen tutkimusten jälkeen Turun hovioikeudessa käyty oikeusjuttu *ei antanut* minkäänlaista vahvistusta näille väitteille.

Kanneviskaali nojautui sen sijaan pääasiallisesti korkeimman oikeuden mainittuun päätökseen huhtikuun 20 päivästä 1921 ja hänen todistelunsa kohdistui siihen, että yhtyminen Työväenpuolueen ohjelmaan ja menettelytapaperiaatteisiin sellaisenaan perustaisi "valtiopetoksen valmistamisen". Virallinen selonteko johti yleisen mielipiteen täydellisesti harhaan. Se mahdollisuushan tietysti

on olemassa, että fascistien kirjoittelut ja valtiollisen poliisin raportit olivat johtaneet itsensä hallituksenkin harhaan ja että se uskoi kerrotun "todistusaineiston" arvoon. Ei saata olla rinnastamatta tätä hallituksen selontekoa herra Zidbäckin 120 kiihoitusartikkeliin, joissa juuri oli Työväenpuolueesta väitetty sitä, minkä hallitus uskoi olevan todistetun. Toiselta puolen on kuitenkin sanottava, että vaikka hallitus olisi ollutkin oikeassa syyttäessään Suomen Työväenpuoluetta sen yhteydestä ja riippuvaisuudesta III internatsionaaleen, tämä suhde ei suomalaiselta näkökannalta oikeuttanut pakkotoimenpiteisiin — korkein oikeushan oli nimenomaan hylännyt sen, mitä Turun hovioikeus rinnakkaisessa jutussa oli lausunut kolmanteen internatsionaaleen liittymisen rikollisuudesta — eikä sitä myöskään länsimaisen mielipiteen mukaan voitane pitää riittävänä selityksenä, koska kolmanteen internatsionaaleen ehdoilla liittyneet, selvästi kommunistiset puolueet katsotaan saavan rankaisematta toimia useimmissa Euroopan maissa.

Virallinen selostus ansaitsee myöskin toisilta näkökannoilta lähemmän tutkimuksen. Väitös, että korkein oikeus oli katsonut Suomen Sosialistisen työväenpuolueen "perustamisen" rikokseksi, ei ole oikea; tuomioistuin selitti rikollisuuden perustuneen ei puolueen perustamiseen ja itseensä puolueohjelmaan, vaan puolueen ohjelman toteuttamiseksi tarkoitettujen eräiden taktillisten periaatteiden hyväksymiseen. On kai tunnistettava, että tällä seikalla on todellista merkitystä, kun nyt puututtiin

viranomaisten kolme vuotta sietämään puolueeseen, joka oli antanut vain käytännöllisiä todisteita siitä, että se ei työskennellyt toteuttaakseen laittomin keinoin puolueohjelmaansa, vaan päinvastoin oli toiminut rauhallisesti niin kuin muutkin puolueet. Muodollisesti voidaan huomauttaa, että uusi puolue sellaisenaan ei milloinkaan ollut hyväksynyt näitä menettelytapaperiaatteita, ne oli hyväksytty vain eräässä puolueeneuvoston kokouksessa.

Väitös, että puolueen ohjelma huolimatta nimenmuutoksesta 15—17/5 1923 pidetyssä puoluekokouksessa 'oli koko ajan ollut sama', on myöskin väärä. Vaikka ei välitettäisikään siitä seikasta, että Suomen sosialistinen työväenpuolue muodollisesti katsoen lakkautettiin sanotussa kokouksessa ja korvattiin uudella Suomen työväenpuolueella, on tässä todettava, että viimeksimainitussa kokouksessa hyväksyttiin uudelle puolueelle eräitä uusia ohjelmakohtia. Siinä ilmeisesti oli hyväksytty suunta: yhteiskunnallinen uudistustyö parlamenttaarista tietä. Se että tämä suunta olisi voimassa 'kunnes kapitalismi on lopullisesti kukistettu', tai jotain sellaista, ei näytä sisältävän niin uhkaavanlaatuista vallankumouksellista vaaraa, että sillä voitaisiin perustella heti toimeenpantavia joukkovangitsemisia. Kun lienee mielenkiintoista niille, jotka tahtovat saada oikean käsityksen nyt ahdistetusta Suomen työväenpuolueesta ja miltä näytti sen uudistuspolitiikka, mikä hyväksyttiin ylempänä mainitussa perustavassa puoluekokouksessa toukokuussa 1923,

jäljennämme tässä alempana lyhennettyinä osaksi kokouksessa hyväksytyn maatalousohjelman, osaksi sen päätöksen puolueen suhteesta osuustoimintaliikkeeseen:

”Työtätekevän maalaisväestön elinvaatimukset ja puutteenalaisen aseman käsittäen tulee puolue taistelemaan:

a) sen puolesta, että tilattoman maatalousköyhälistön työ-, asunto- ja kulttuuriolosuhteita nopeasti korjataan vaatien — paitsi yleisten valtiollisten oikeuksien säilyttämistä ja laajentamista — työajan säännöstelyä, palkkasuhteiden ja asunto-olojen tehokasta parantamista, ammattiopetuksen ja neuvojen antamista, työväensuojelulakien ulottamista kaikessa laajuudessaan myöskin maatalouden palkkatyöväestöä koskevaksi j.n.e.;

b) sen puolesta, että viljelys-, laidunmaan ja tarvemetsän huuftava puute poistetaan viimekädessä siten, että suurviljelijäin maat ja tuotantovälineet pakkoluovutuksen kautta joko valtion ja kuntien välityksellä tai muulla tavoin annetaan maan todellisille viljelijöille ilman lunastusta tai korvausta, ottaen erikoisesti huomioon maatyöläisten edut;

c) sen puolesta, että työtätekevän vuokraviljelijän vuokramaksu lakkautetaan ja vuokraajan oikeus viljelemäänsä tilaan sekä tekemiinsä parannuksiin tunnustetaan.

Lähemmistä toimenpiteistä maaseudun työtätekevän väestön tietoisuuden laajentamiseksi, puolueen tarkoituksien mukaisen taistelun syventämiseksi maaseudulle ja maatalouskysymyksen perinpohjaiseksi harkitsemiseksi puolueessa, päättää kokous velvoittaa puoluetoimikuntaa:

ryhtymään aivan ensi tilassa toimenpiteisiin pientilallisten ja maatalousköyhälistön toimintaa, elämää ja tarpeita käsittelevän viikkolehden perustamiseksi;

huolehtimaan siitä, että työväenpuolueen eduskuntaryhmän toimesta tullaan ensi vuoden eduskunnalle tekemään puolueen tarkoituksia vastaava esitys tilattoman väestön asuttamisesta. — ”

Puolueen suhteesta osuustoimintaliikkeeseen päätti kokous m.m. työskennellä sen hyväksi,

”että kaikkien Suomen työväenpuolueen jäsenten on liityttävä jäseniksi osuustoiminnallisiin järjestöihin ja liikkeisiin ja koetettava vetää järjestymättömiäkin työläisiä mukaan niihin;

että puolueemme jäseniä, miehiä ja naisia, on valittava osuustoiminnallisten järjestöjen ja liikkeiden hallintoihin ja keskusteluihin, sekä otettava niiden palvelukseen;

että mahdollisimman suurien joukkojen mukaanvetämiseksi osuustoimintaliikkeeseen, on meidän taisteltava alhaisten osuusmaksujen puolesta ja vaadittava helpotuksia osuusmaksujen suorituksessa varattomille työläisille.”

Lukija voi itse päätellä saako tästä ohjelmasta sellaisen vaikutelman, että tässä tosiaankin ollaan tekemisissä välittömään väkivaltaiseen yhteiskunnalliseen vallankumoukseen kohdistetun poliittisen tahdon kanssa. Se huomioitsija, joka voi karistaa siitä pois kaiken jokaisessa puolueohjelmassa esiintyvän sanahelinän ja pysyttäytyä positiivisissa kohdissa, ja tällä pohjalla tahtoo saada käsityksen kyseellisen puolueen suunnasta ja tarkoituksesta, saa varmasti sen käsityksen, että Suomen työväenpuolue on halukas nimenomaan tunnustamaan kansanedustuksen luonnollisesti radikaalisen ohjelmansa toteuttamisen välikappaleena.

Uutta toimenpidettä käsittelevään johtavaan selostukseen on myöskin liitettävä muutama sana Työväenpuolueen valtiopäivämiesten vangitsemisen johdosta. Suomen valtiopäiväjärjestyksen mukaan ei kansanedustajalta

saa riistää vapautta muuten kuin määrättyjen raskaimpien rikosten johdosta ja valtiopäiväin aikana vain valtiopäiväin suostumuksella. Nyt oli asiantila sellainen, etteivät Suomen valtiopäivät keväällä 1923 ennättäneet käsitellä loppuun esilläolevia asioita, minkä vuoksi päätettiin, että eduskunta kesäloman jälkeen kokoontuisi uudelleen. Tämän levähdysajan aikana kaikki Työväenpuolueen edustajat vangittiin. Mikään asianomainen laitos ei ole selvästi vastannut kysymykseen, voidaanko valtiopäiväin istuntokausi tuollaisen kesäloman aikana pitää päättyneenä vai jatkuuko se yhä; eri leirien valtio-oikeudentuntijat ovat tekijälle kuitenkin lausuneet sen käsityksen, ettei valtiopäiväin istuntokautta voida pitää päättyneenä valtiopäiväin oman päätöksen johdosta myöntää itselleen kesäloma. Hallitus sensijaan ei epäröinyt tulkita perustuslakia omien tarkoitustensa mukaan ja vangittu kansanedustajat — millä kestäättömättömällä *tosi-asiallisilla* syillä tämä väkivalta tehtiin, on jo aiemmin mainittu.

Edelleen vaikutti Suomen valtiopäivämiespiireissä epämieluisalta se, että Turun hovioikeus kiirehti siunaamaan poliisiviranomaisten suorittaman kansanedustajien vangitsemisen juuri päivää ennen kuin eduskunta aloitti keskeytyneen istuntokautensa. Valtiopäiville ei niinmuodoin suotu tilaisuutta lausua asiasta mielipidettään sekoittautumatta tuomioistuimen pätevyysalalle.

Kun eduskunnalta näin riistettiin huomattava joukko jäseniä, jotka kaikki edustivat äärimmäistä vasemmistoa,

vahvistettiin tietysti oikeudettomasti oikeiston vaikutusvaltaa, ja kun kansanedustuslaitos siitä huolimatta jatkoi toimintaansa, työskenteli Suomen valtiokoneisto jälleen tynkäeduskunnan avulla, toisen kerran vuoden 1918 jälkeen, asiantila, joka omalla tavallaan valaisee Suomen hallitsevain puolueiden taitamattomuutta palauttaa yhteiskuntaelämän normaalisille raiteille. Valtakunnanpresidenttihan näki vihdoinkin tilanteen niin kestävämmäksi, että hän, käyttäen hallitusmuodon hänelle suomaa valtaa ja noudattaen sosialidemokraattisen puolueen taholta esitettyä vaatimusta, määräsi valtiopäivät hajoitetuiksi ja uudet vaalit huhtikuussa 1924, kaiken tämän erinäisistä vastustuksista huolimatta, koska valtiopäiväin hajoittaminen selitettiin aivan oikein eräänlaiseksi vasemmisto-sosialististen edustajain vangitsemisen arvosteluksi. — Tosiasiassahan uudet vaalit oikeastaan toimitettiin sellaisiin edellytyksiin, että "Suomen työväenpuolue" oli julistettu lain ulkopuolelle, ensinnäkin riistämällä siltä kaikki mahdollisuudet toimia.

Oikeudenkäynti Työväenpuolueen valtiopäivä- miehiä, toimitsijoita, toimittajia y.m. vastaan.

Vaikka joukkovangitsemiset, niin kuin on mainittu, suoritettiin heinäkuun lopussa ja elokuun alussa 1923, ei asia tullut Turun hovioikeudessa esille ennenkuin huomattavasti myöhemmin, kun laaja poliisitutkimus, satojen henkilöiden kuulustelu, puoluearkiston tarkastaminen y.m. täytyi tapahtua ennen oikeudenkäynnin alkamista — vaikkakin riittävä todistusaineisto jo piti olla kerätty! Lokakuun 10 päivänä antoi kanneviskaali jutussa ensimmäisen ja perustavan memoranduminsa.

Se sisältää selonteon puoluejärjestöjen synnystä, julkisista puoluekokouksista, puolueohjelman ja sääntöjen sisällöstä j.n.e. Sen sijaan ei siinä esitetty mitään väitteitä siitä, että vastaajat tai heidän järjestönsä olisivat tehneet mitään erikoisia tekoja valtiopetosrikoksen valmistamiseksi. Sen jälkeen lausutaan siinä seuraavasti:

”Edelläolevan nojalla totean minä, että Helsingin sosialistisessa kunnallisjärjestön kokouksessa 19 päivänä kesäkuuta 1920 virallisesti perustettu Suomen sosialistinen työväenpuolue todellisuudessa oli sama puolue kuin sitä edellisen toukokuun 13 päivänä perustettu samanniminen puolue, että tämä järjestö tämän vuoden toukokuun puolivälistä lähtien on toiminut Suomen työväenpuolueen nimisenä, sekä että puolueen ohjelma kokonaisuudessaan ja menettelytapaperiaatteet ratkaisevissa kohdin ovat olleet samat perustamisesta lähtien.

Näin ollen ja huomioonottaen, mitä korkein oikeus on ylläkerro-
tussa päätöksessään lausunut puheenalaisen järjestön perustami-
sesta, minä katson, että ne henkilöt, jotka tietoisesti ovat tavalla
taikka toisella toimineet järjestön tarkoituksien saavuttamiseksi,
ovat siten tehneet itsensä syytäksi valtiopetoksen valmisteluun.”

Sitten seuraa selostus puoluejärjestön rakenteesta ja
toimintatavasta, minkä jälkeen jatketaan:

”Mitä erityisesti tulee Suomen sosialistisen työväenpuolueen val-
tiopäivämiesryhmän jäseniin, on huomattava puolueuuevoston 7 päi-
vänä tammikuuta 1922 hyväksymä päätös puolueen suhteesta valtio-
päiviin, sekä ne säännöt ja johtavat periaatteet, mitkä eduskunta-
ryhmä saman vuoden syyskuussa ennen istuntokauden alkua toi-
mintaansa varten hyväksyi. Puolueuuevoston päätöksessä sano-
taan, että eduskuntaan valittujen puolueen jäsenten on ohjelan-
gukseen otettava kommunistisen internatsionaalen toisessa kongres-
sissa parlamenttaarisesta toiminnasta tekemät päätökset. Näiden
päättösten sisältö on lyhykäisyydessä se, että puolue, joka on maini-
tun päätöksen edustamalla kannalla, ei ole mennyt parlamenttiin
suorittaakseen siellä rakentavaa työtä, vaan parlamentista käsin
auttaakseen joukkoja hävittämään porvarillisen valtiokoneiston ja
itse parlamentin, että puolueen eduskuntaryhmän toiminnan käy-
tännöllinen järjestely ja todellinen johto on täydellisesti oleva

puolueen keskusjärjestön alainen, että puolueen vaalilistoille otetun jokaisen ehdokkaan oli annettava kirjallinen sitoumus siitä, että on valmis keskusjohdon ensimmäisestä kutsusta luopumaan kansanedustajan toimestaan ja että ryhmän jäsen on toiminnastaan vastuussa vain puolueelle. Tosiasiassa nämä ylempänä mainitut Suomen sosialistisen työväenpuolueen eduskuntaryhmän säännöt ja sen johtavat periaatteet ovat täydellisesti sopusoinnussa äsken kosketujen kommunistisen internatsionaalen toisen kongressin tekemäin päätösten kanssa, joskin sanontatapa ensinmainituksessa on olosuhteiden pakosta vähemmän räikeä, eikä niiden tarkempi selostaminen tässä siis ole tarpeen, koska se johtaisi vain edellisten toistamiseen. Vielä on mainittava että puolueen eduskuntaryhmän useimmat jäsenet ovat ennen vuoden 1922 vaalien toimittamista antaneet puoluetuimikunnalle kirjallisen sitoumuksen, missä vakuutavat tulevansa eduskunnassa työskentelemään silmälläpitäen yksinomaan työväenluokan etuja ja niiden ohjeiden mukaan, joita puoluetuimikunnan taholta siinä tarkoituksessa annetaan samoin kuin luopumaan edustajatoimestaan, kun puoluetuimikunta sitä vaatii, että eduskuntaryhmä puheenjohtajan laatiman toimintakertomuksen mukaan on ohjenuoranaan pitänyt nämä hyväksytyt periaatteet, ja että sen jäsenet ryhmän sääntöjen mukaan ovat huomattavasti tukeneet puoluetta myöskin taloudellisesti luovuttaen huomattavan osan edustajapalkastaan puolueen käytettäväksi.

Erittäin tärkeänä on vielä pidettävä sitä osaa, jota järjestön käytettävissä olevalla lehdistöllä on ollut järjestön työhön kiihoittamalla työläisiä ja herättämällä heissä sellaista vallankumouksellista henkeä, jota järjestöjen valmistamana, ratkaiseva taistelu vallasta edellyttää; ollen puoluejohdolla tässäkin ehdoton määrämis-oikeus, kuten selviää puolueuuevoston tammikuun 8 päivänä 1922 pitämän kokouksen puoluelehdistöä koskevasta päätöksestä, erittäinkin sen 8:nnesta kohdasta, jonka mukaan jokaisen puoluelehden oli oltava puolueen läheisen johdon alainen ja noudatettava puoluejohdon taholta annettuja ohjeita.”

Tämän jälkeen luetellaan yksityisten syytettyjen toimet puolueen palveluksessa, että asianomainen oli ollut sihteerinä, rahastonhoitajana, järjestäjänä, toimikunnan jäsenenä j.n.e. Mitään muita "rikoksia" ei mainita.

Lopulta seurasi varsinainen edesvastuuvaatimus, jossa vaadittiin vastaajia tuomittaviksi nimitettyjen lain kohtien nojalla *valtiopetoksen valmistelusta*.

Kenties lukija, käytyään läpi nämä pitkät asiakirjat, on eksynyt yleisiin mielelmiin esim. kommunistisen internatsionaalen vallankumouksellisesta puhetavasta — ei varmaankaan toki ylen hartaana, koska kaikki se on jo aikoja kuulunut julkisuuteen? Kenties hän on unohtanut, miten koko tämä juttu alettiin? Mutta muistakoon silloin sen tavattoman huomion, minkä Suomen hallituksen äkkinäiset "voimatoimenpiteet" syyllä herättivät koko Euroopassa, muistakoon ne häikäilemättömät joukkovangitsemiset, valtiopäivämiesten vangitsemisen, kotitarkastukset, sanomalehtien lakkauttamiset, kirjapainojen sulkemiset, järjestöjen hävittämiset! Tarkastakoon Suomen hallituksen virallista selontekoa jännityksessä odottavalle yleisölle siitä, kuinka nyt vihdoin oli onnistuttu keräämään todistuksia näiden rikollisten kommunistien petoksesta, kuinka Työväenpuolueen ilmoitettiin olevan pelkkä Kolmannen internatsionaalen ja Venäjän kommunistisen puolueen alaosasto, kuinka Työväenpuoluetta ylläpidettiin venäläisellä kullalla, kuinka se vehkeili yksissäneuvoin Venäjällä olevain suomalaisten kommunistien kanssa valtion turvallisuutta vastaan! Ehkä lukija muistanee

kuinka porvarillista sanomalehdistöä vahvistettiin "Suomen Suojelusliiton" "liiton hengen" mukaisilla 120 agitatoriartikkelilla ja sen tyytyväisyyttä hallituksen toimenpiteiden johdosta. Tarkastakoon sitten vielä tätä syytekirjelmää, mikä todellisuudessa loistaakin tyhjyytään, ja missä kerrotaan vain sellaista, minkä jokainen on jo aikaisemmin voinut lukea vainotun puolueen lehdistä. Missä on hallituksen "koottu todistusaineisto", missä ovat poliisin äkkiä suorittamain puolue- ja yksityisarkistojen antamat huomiotaherättävät tulokset? — Sen sijaan, että tuotaisiin joitakin todistuksia valtiopetoksesta, saadaankin siis syntymään muuten itse asiassa hyvin kiistettävä selvitys, että "Suomen Työväenpuolue" on "sama puolue", jonka perustajat tuomittiin 1921, s.t.s kaksi ja puoli vuotta aikaisemmin. Suurempaa romahdusta tuskin voinee kuvitella. On väitettykin, että koko juttu kootusta, täysin riittävästä todistusaineistosta oli suurta bluffia, kun oli tuumittu niin, että kunhan vain ryhdyttäisiin penkomaan Työväenpuolueen arkistoa, sieltä kyllä löydetäisiin tarvittavat todistukset. Tuloksena oli kuitenkin suunnaton pettymys ja siten paljastui Suomen hallituksen väkivalta politiikka.

Jutun aikana ilmeni joukko yksityiskohtia, joista tietysti yritettiin pitää suurta ääntä. Mitä tulee venäläisiin suhteisiin, saattoi esim. syyttäjä osoittaa, että jonkun syytetyn hallussa oli ollut Venäjältä saatu yksityinen kirje, joka koski yksityisasiota, ja että toiset olivat ilman passia olleet eräässä kokouksessa Pietarissa. Etteivät

Suomen tuomioistuimet pidä sellaista tekoa itsessään rikoksena, selviää eräässä toisessa jutussa äskettäin annetusta päätöksestä. Mitään Venäjältä saatua avustusta ei syyttäjä voinut todistaa; sen sijaan kyllä selvisi, että oli toimeenpantu rahankeräys Venäjän nälänhätäisten hyväksi. Tosiasioihin perustuvat yksityisseikat osoittivat tavallaan selvimmin todella kantavan syyteaineiston puutteen puoluetta tai sen jäseniä vastaan heidän tässä ominaisuudessaan.

Hovioikeuden ensimmäinen kuulustelu, mikä alkoi lokakuussa, kesti vuoden 1923 joulukuun loppuun, jolloin, paitsi eräät vastaajat itse, molemmat puolustusasianajat, V. Joutsenlahti, puolueista riippumaton suomalainen lakimies, jolla oli rohkeutta olla välittämättä Suomen porvariston ykskantaista mielipiteestä ja ottaa syytettyjen asian ajaakseen, sekä tekijä jättivät promemoriaansa oikeudelle. Se että avustava puolustusasianajaja oli haettava Ruotsista, on luonteenomaista Suomelle.

Minun lausunnossani m.m. mainittiin seuraavaa:

''Aluksi sopinee esittää muutamia huomautuksia, mikäli on kysymys tämän jutun kiistämättömästä poliittisesta luonteesta. Kenties saattaa olla eri mielipiteitä, mitä tällä tarkoitetaan, mutta kuitenkin oltaneen, niin toivon, yksimielisiä siinä, että oikeusjuttu syntyynsä ja seuraamuksiinsa nähden voi omata poliittisen luonteen, kun itse syyte ei ole lähtenyt syyttäjäviranomaisten tavanmukaisesta, vaan maan poliittisen hallinnon aloitteesta ja harkinnasta. Tuomio ei koskaan vaikuttaisi niin paljon poliittiseen tilanteeseen, jollei siihen tämän jutun takana olevilla eri puolilla olisi mitä suurinta mielenkiintoa, aivan kuten vanhan ajan jumalien sanotaan

asettuneen joko toisella tai toisella puolen taistelevien rintamaan. Kuitenkin tästä huolimatta tällä kaksintaistelulla täytyy, kun se käydään nykyaikaisessa oikeusvaltiossa, olla luja maapohja, nimittäin järkähtämätön kunnioitus voimassaolevia lakeja kohtaan.

Olen vakuutettu, että kanssani ollaan yksimielisiä lain itsenäisestä asemasta poliittisessakin jutussa maassa, joka monet kovat vuodet on saanut juuri laista etsiä turvaa väkivaltaa vastaan. Olen tässä vakaumuksessa erikoisesti vielä siksi, kun uskon, että kaikkien puoluepyrkimysten yläpuolella olevan oikeuden säilyttämistä pidetään tärkeänä ja luonnollisena turvana ei vain silloin, kun yhteiskuntaa uhkaa väkivaltaan turvautuva puolue, vaan myöskin silloin kun maata uhkaa vieraisiin aseisiin nojautuva väkivalta.

Kannevaskaalin väite, että kaikki syytetyt ovat tehneet itsensä syypäiksi valtiopetoksen valmisteluun vie omituisiin johtopäätöksiin.

Syytekirjelmän mukaan täytyy syytettyjen rikollisen toiminnan katsoa alkaneen siitä, että Suomen sosialistisen työväenpuolueen puolueeneuvosto, joka puolue perustettiin kesäkuussa 1920, hyväksyi 27—28 päivinä joulukuuta pidetyssä kokouksessa hajoitetussa perustavassa kokouksessa määrätyn ohjelman ja periaatteet puolueen menettelytavaksi, sekä valitsi puoluetoimikunnan.

Tyydyn vain toteamaan, että ei sen enempää se viranomainen, nimittäin Helsingin poliisimestari, joka toukokuun 14 päivänä 1920 katsoi välttämättömäksi ryhtyä toimenpiteisiin sinä päivänä perustettua puoluetta vastaan, kuin etsivä keskuspoliisikaan ole ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin uutta puoluetta vastaan, ei puolueeneuvoston kokouksen jälkeen joulukuun 28 päivänä 1920, jolloin olivat esillä ne menettelytapaperiaatteet, jotka syyttäjät nyt esittää, ei vuoden 1921 jälkeen, jolloin aseman piti olla selviintynyt korkeimman oikeuden päätöksellä, nyt syyttäjän esillevetämässä sisarjutussa, eikä myöskään syyttäjän erikoisesti alleviivaaman puolueeneuvoston kokouksen tammikuun 6—8 päivinä 1922 jälkeen, jolloin puolueeneuvosto hyväksyi jonkunlaisen kolmatta internatsionaalea ja sen toimintaa koskevan päätöslauselman eikä myöskään

muiden syyttäjän mainitsemien kokousten jälkeen. On siis huomattava, että toimenpiteet ja tuomiot toukokuussa 1920 muodostetun puolueen perustajia vastaan tapahtuivat välittömästi, kun sensijaan toimenpiteet viranomaisten puolelta uutta puoluetta vastaan viipyivät kuluvan vuoden elokuuhun saakka.

Täydelliset tiedot mainitun puolueen puolueeneuvoston kokouksista ja sen päätöksistä on saatu julkisuuteen, samoin kuin myöskin kyseessäolevan puolueen ohjelma ja menettelytapaperiaatteet.

Jos myönnettäisiin oikeaksi syyttäjän väite, että uusi puolue on itse asiassa sama kuin puolue, jonka perustajat korkein oikeus on tuominnut erinäisiin rangaistuksiin, joutuvat viranomaisten laimiinlyönnit uuden puolueen suhteen verrattain huomattaviksi. Jos pysytään kiinni siinä käsityksessä, että on olemassa lailliset perusteet syyttäjän kanteelle, ja jos edelleen pidetään kiinni siitä kannasta, että niin yhtä kuin toistakin lakia täytyy puolueettomasti soveltua, niin silloin täytyy kaikkein ensiksi kysyä, miksi tässä tapauksessa on vuosimääriä oltu välittämättä rikoslain voimaantuloasetuksen 15 pykälästä, joka määrää, että yleinen syyttäjä on velvollinen nostamaan syyte rikoksista, jotka kuuluvat virallisen syyttäjän alaan, vaikka asianomainen ei ole sitä syytteen esittämiseksi ilmoittanut. Että tämä pykälä sisältää velvoituksen, että syyte on nostettava *viivyttelemättä*, kuuluu itse asian luontoon. Voimassaolevassa poliisijärjestyssäännössä on alleviivaten sanottu, että poliisimestarin velvollisuus on *viipymättä* ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin. Tässä näyttää siis olevan kysymyksessä vakava laimiinlyönti viranomaisten puolelta, kun puolue vuosimääriä on saanut toimia ilman, että viranomaiset ovat siihen puuttuneet. Mutta enemmänkin. Tässä on kysymyksessä valtiopetoksen valmistelu ja niinollen on muistettava Rl. 16 luvun 19 pykälän määräys, että henkilö, joka tietää valtiopetoksen olevan tekeillä, mutta salaa sen viranomaisilta, on rangaistava. Kaksinkerroin raskauttava näin ollen on, että viranomaiset ovat laiminlyöneet tehtävänsä, kun siten on edellytettävä korkeimpien etujen joutuvan vaaraan.

Kysymyksellä on toinenkin puolensa. Syytetyillä on ollut oikeus otaksua, että virkamiehet eivät ole tahtoneet laiminlyödä velvollisuuttaan. Heidän toimintansa Suomen sosialistisen työväenpuolueen asioissa on tapahtunut keskellä päivää eikä vain niiden viranomaisten ilmeisellä suostumuksella, joiden tässä maassa on valvottava järjestyksestä ja turvallisuudesta, vaan myöskin viranomaisten nimenomaisella hyväksymisellä, ovathan m.m. rekisteriviranomaiset tutkineet ja hyväksyneet ne piirijärjestöt, jotka ovat olleet syytettyjen poliittisen toiminnan varsinaisia järjestöjä.

Jos nyt olisi asianlaita niin, että syytettyjen koko toiminta syyttäjän esittämällä perusteilla olisi katsottava rikolliseksi, kuinka silloin päästäisiin kutsumasta ilmeiseksi provokatsiooniksi viranomaisten taholta sitä, kun vuosimääriä ovat tienneet, että rikollista toimintaa harjoitetaan, sallien järjestöjen elää ja kasvaa ja vetää mukaansa hyväuskovat kansalaiset toisensa jälkeen, kaikki vain siksi, että voitaisiin seurata sitä rikollista toimintaa ja siinä mukana olevia henkilöitä. Tämän täytyy näyttää ulospäin siltä, että leikkien valtakunnan turvallisuudella on viritetty jättiläisensä, jolla vihdoin, kun aika katsottiin sopivaksi vankilan portit pamautettaisiin kiinni vangittujen ajateltujen valtiopettureiden takana. Moisella menettelyllä ovat kyllä valtiolliset poliisit kokeilleet eri maissa, viimeksi tsaari-Venäjäällä, mutta minä olen täysin vakuutettu, että Suomen asukkaiden yleinen mielipide, jos sen huomiota kiinnitettäisiin siihen, ei kärsi moisia likaisia, itseasiassa vaarallisia sekä päällepäätteeksi tehottomia keinoja valtion turvallisuuden suojaamiseksi.

Tällaiset ovat siis johtopäätökset siitä syytteestä ja väitteestä, että vangitut ovat tehneet itsensä syypäiksi valtiopetoksen valmisteluun toiminnallaan sosialistisissa järjestöissä, että maan poliisiviranomaiset ja viime kädessä maan hallitus joutuvat silloin kovin huonoon asemaan ja valoon niin juridisesti kuin moraalisestikin asiaan katsoen.

Onkin pidettävä kiinni siitä, että viranomaiset itse kantavat koko vastuun niistä loppupäätelmistä, joita loogillisesti voidaan tehdä heidän toiminnastaan syytettyjä kohtaan.

Asiainlaite ei ole niin, että vuosikausia olisi unohdettu asettaa syytteeseen yhä kasvavaa joukkoa valtiopettureita, vaan että nämä vuodet, aivan oikein, on katsottu Sosialististen järjestöjen harjoittama toiminta lailliseksi.

Luonnollisesti täytyy myöntää, että *vissejä* yhtäläisyyksiä on olemassa tämän ja korkeimman oikeuden huhtikuussa 1921 käsittelemän jutun välillä. Yleisen syyttäjän on tarkemmin osoitettava yhtymäkohdat, minä rajoitun vain osittain ohimennen viittaamaan siihen, että korkeimman oikeuden päätös kohdistui henkilöihin, jotka olivat perustaneet määrätyn järjestön, mutta nyt on kysymyksessä henkilöt, jotka ovat *liittyneet jo perustettuun ja viranomaisten sietämään puolueeseen*. Viimemainitut eivät ole liitymällä puolueeseen osoittaneet siinä määrin aktiivisuutta kuin puolueen perustajat eikä heidän voida muutoin kuin määrättyissä tapauksissa edellyttää olleen sellaisissa läheisissä suhteissa kuin perustajat niihin eri pyrkimyksiin, jotka ovat saaneet ilmauksen puolue- ja menettelytapaohjelmassa. Tässä yhteydessä näyttää minusta olevan oikeudenmukaista tunnustaa, että on hyvin todennäköistä useain syytettyjen väite, että he ovat verrattain tietämättömiä puolueohjelman yksityiskohdista. Uskon, että tarkka tutkimus minkä puoluemiehen kanssa tahansa paljastaa tällaisen tietämättömyyden; tämä on tosiasia, jota ei lähtökohdista voi puolustaa tai valittaa, jokatapauksessa nykyaikaisen puolueen olemukseen kuuluu olla jonkunlainen väljä yhdysside henkilöille, jotka yhteiskunnallisissa kysymyksissä ovat johtuneet samanlaiseen katsomukseen. Kommunistisilla puolueilla oli kyllä alussa määrättyssä suhteessa jonkun verran suljettu kokoomus, mutta nyt kysymyksessä oleva puolue todellisuudessa mahdollisesti kirjaimellisesti, mutta ei itse olemukseltaan eroa muista tämän maan puolueista.

joksikin aikaa tuotannon tarvetta, ja tässä tilanteessa esiintyvät luonnollisesti äärimmäisyysmiehet, jotka työväenliikkeen pyrkimyksessä saavuttaa suurille joukoille parannetut elinsuhteet — tahi, mikä on muodostunut polttavammaksi, pyrkimyksessä suojella näitä elinsuhteita huonontumiselta — näkevät ratkaisevan esteen yhteiskunnan jälleen kukoistamiselle. Niin on, kuten tiedetään, monella taholla syntynyt kiivas taistelu työväenliikettä ja sen saavutuksia vastaan ja julkisesti tai salaa perustettu n.k. fascistipuolueita, joiden häikäilemättömät menettelytavat ovat sodan väkivaltapolitiikan maininkeja.

Niille, joiden tehtävänä on valvoa, ettei lakeja poljeta eikä kierretä, ja joiden siten on oikeuskulttuurin avulla suojeltava yhteiskuntaa, on nykyisestä tilanteesta huomattava, että vaara voi myöskin uhata oikealta. Minä en epäröi sanoa, että nyt aloitetut joukkotoimenpiteet kommunisteja vastaan näyttivät monesta, jotka eivät tunteet suomalaista lainkuuliaisuutta ja itsekuria, vaarallisimpana hyökkäyksenä Suomen yhteiskuntaa vastaan sitten kansalaissodan päivien. Historiassa saadaan mennä, niin luulen, aina Ranskan suuren vallankumouksen myrskyisimpiin aikoihin asti, ennen kuin löydetään vertaista nyt kyseessäolevalle joukkotoimenpiteelle puolueen valtiopäivämiehiä ja sen huomatuimpia toimitsijoita vastaan. Mutta vangitsemisten sattuessa ei Suomi ollut vallankumouksen pyörteissä, vaan vallitsi sisäinen rauha, mikä vasta näiden n.k. ”voimatoimenpiteiden” jälkeen kiristi katkeraksi jännitykseksi. Historiallinen tosiasia on, että tämäntapaaiset voimatoimenpiteet ajan mittaan ovat osoittautuneet typeriksi keinoiksi suojelemaan rauhaa, että useimmat levottomuudet on pakottanut vallan väärinkäyttö, mutta että sitävastoin puolueeton ja luja huumaanisuus, mikä johtaa vastakohtaisuuksien herpoittumiseen, on todellista voimapolitiikkaa.”

Tämän istunnon jälkeen päästettiin neljä vangittua, niistä kolme ruotsalaista, vapaalle jalalle. Istuntoa jat-

kettiin uudelleen tammikuussa 1924. Lakit. tohtori Nils Söderqvist Tukholmasta, joka oli suorittanut seikkaperäisen tutkimuksen muiden maiden rangaistusmääräyksistä valtiopetoksen suhteen, esitti silloin m.m. seuraavaa:

”Syyttäjän mielestä on jo paljas kommunistisen tai kommunistiseksi väitetyn järjestön jäsenyys rangaistava valtiopetoksen valmisteluna. Kommunistisia puolueita on nykyään useimmissa eri maissa. Yleensä ovat ne, päinvastoin kuin on laita sen Suomen puolueen, jota vastaan syyttäjä kääntyy, liittyneet n.s. kolmanteen internationaaleen, seikka, mikä syyttäjän tavoin asiaa katsottuaan pitäisi käsittää raskauttavana asianhaarana. Tiedon mukaan, jota minulla ei ole ollut tilaisuus tarkistaa, kuuluu Virossa Suomen esimerkkiä noudattaen ryhdytyn sortotoimenpiteisiin kommunismia vastaan jossakin muodossa, mutta muuten näkyy Suomi tässä suhteessa olevan eristettynä koko sivistyneestä maailmasta. Amerikan Yhdysvalloissa on tosin jossakin määrin samanluontoisia toimenpiteitä kuin Suomessa varhemmin esiintynyt, mutta sitten kun poliisi elokuussa 1922 oli hajoittanut erään salaisen kommunistisen kokouksen ja takavarikoinut kokousasiakirjat, ilmeni käännös yleisessä mielipiteessä. Tuomioistuimen päätöksellä hylättiin miltei samaan aikaan joukko kommunistisia johtajia vastaan nostettuja syytteitä, eikä nykyään Amerikan viranomaisten puolelta aseteta mitään esteitä kommunististen järjestöjen perustamiselle eikä toiminnalle, niitä kun pidetään Amerikan perustuslain suojaamina. Huomauttaa saattaa, että kommunistisia sanomalehtiä vapaasti ilmestyy Yhdysvalloissa ja kummallisena vastakohtana niille väkivaltaisille vapaansanan loukkauksille, jotka ovat tapahtuneet Suomessa, on se seikka, että Yhdysvalloissa ilmestyy ei vähemmän kuin kolme jokapäiväistä suomenkielistä kommunistista lehteä, ilman että minkäänlaisia vaikeuksia julkisten viranomaisten puolesta on asetettu niiden tielle. Sitä seikkaa, että kommunistiset järjestöt ja kommunistinen propaganda ulkomailla katsotaan olevan sopusoinnussa lain kanssa, mutta Suomessa väitetään perustu

van valtiopetoksen valmisteluun, ei voitane tyydyttävästi selittää toisin kuin että Suomen lainsäädäntö siinä suhteessa eroaa muuten maailmassa tavallisesta lainsäädännöstä.

Näiden lainmääräysten tarkastus selvittää ilmeisesti, ettei kysymyksessä oleva ulkomainen oikeusjärjestelmä suinkaan eroa Suomen laista siinä merkityksessä, että kommunistista puoluemuodostusta ja puolue toimintaa voitaisiin pitää enemmän rangaistuksesta vapaana niiden kuin Suomen oikeuden mukaan. Mitä useampiin näihin ulkomaan lakeihin tulee, on ilmeistä, että niiden sanamuoto sallii ryhtyä käsiksi valtiopetoksen valmisteluun tai sen yritykseen melkoista enemmän kuin mitä Suomen lainsäädännön mukaan on laita. Suomen lain rankaisumääräykset ovatkin annetut tsaarin vallan aikana ja helposti ymmärrettävistä syistä onkin luonnollista, ettei Suomen kansa silloin olisi ollut liian herkkä venyttämään tämän laatuisten rangaistavien tekojen rajoja.

On huomattavissa, että Suomen rikoslain valtiopetosluku on oleellisimmissa osissaan jäljennetty 1870 vuoden saksalaisesta rikoslaista.

Kun ilmeistä on, että Saksan valtion turvallisuus nykyään on melkoista suuremmassa vaarassa kuin se järjellä puhuen voidaan sanoa olevan Suomessa, on erityisesti omansa herättämään ajatusta se seikka, ettei Saksassa kukaan näy asettavan kysymykseen, että kommunististen järjestöjen jäsenyys olisi itsestään rangaistavaa.

On pidettävä yleisesti käsitettävänä periaatteena, että se valtiopetoksen valmistelu, joka voidaan rangaista, on tarkoittanut konkreettista, todellista valtiopetosavustusta, ja ettei siis vallankumouksellinen ohjelma tai mielenlaatu sinänsä perusta rangaistavaa valmistelua.

1902 vuoden Norjan rikoslain valtiopetossäännöt ovat asetelmaansa nähden monimutkaisemmat, mutta lausetavan yhtäläisyys Suomen rikoslain kanssa ei ole vähemmän ilmeinen, mahdollisesti riippuen siitä, että Norjan, niinkuin Suomenkin lait, ovat ottaneet Saksan lain esikuvakseen. Norjankin rikoslaki on tässä yhteydessä

ottanut käsiteltäväkseen julkisia kehoituksia valtiopetokseen. Että Norjankin oikeus samaten kuin Saksan tieteisoppi ja oikeudenkäyttö vaatii "valtiopetoksellisen hankkeen varmuuden", jotta rangaitavanlaatuisen valtiopetoksen valmistelun voidaan katsoa olevan olemassa, selviää eräissä 1896 vuoden Norjan rikoslakikomissioonin painettujen perustelujen lausunnosta.

Ruotsinkin oikeus vaatii rangaistavaisuuteen nähden, mikäli on kysymyksessä valtiopetoksen valmistelu, että valmistelu tähtää johonkin konkreettiseen, aikaan ja paikkaan jotenkin kiinteästi laskettuun valtiopetoshankkeeseen. Katsoen siihen yhteenkuuluvaisuuteen oikeuskatsantotavassa, mikä historiallisista syistä voidaan katsoa vallitsevan Suomen ja Ruotsin suhteen, täytyy Ruotsin oikeuden kannanotto merkitä jotakin Suomenkin lainsäädännön tulkitsemisessa. Että Ruotsin oikeudenkäyttö asettaa ehdoksi määrätyn valtiopetossuunnitelman, jotta voitaisiin valmistelu rangaista, selviää Ruotsin ennakkopäätöskokoelmassa "Nytt Juridiskt Arkiv" vuosikirjassa vuodelta 1916 selostetusta oikeustapauksesta. Syyte koski tosin tässä maankavallusvehkeilyä, mutta valmistelukäsitteen selventämiseksi, mikä laajassa merkityksessä käsittää myöskin vehkeilyn, on oikeustapauksella merkityksensä, kun on kysymys valtiopetoksestakin.

Syyte kumottiin kaikissa oikeusasteissa mikäli koski maankavalluksellista vehkeilyä. Eräs Svean hovioikeuden jäsen oli eriävää mielipidettä ja tahtoi langettaa edesvastuuseen sellaisesta vehkeilystä, mutta muuten vallitsi kaikissa kolmessa oikeusasteessa yksimielisyys koskien olettamusta vehkeilystä tai muusta kavalluksen valmistelusta.

Syyttäjä ei ole tässä asiassa väittänytkaan, vielä vähimmässä määrässä tehnyt uskottavaksi, että vastaajat olisivat toimineet suunnitellakseen mitään ajateltua valtiopetosta. Sellaisissa olosuhteissa on langettaminen valtiopetoksen valmistelusta mahdoton. Ei voida näet otaksua, että Suomen laki tässä suhteessa eroaisi esikuvastaan, Saksan rikoslaista, tai sellaisesta heimolaisesta kuin

Norjan, tai että Suomen oikeudenkäyttö tässä osassa edustaisi periaatteellisesti eroavaa käsitystä kuin Ruotsin ja muiden maiden.

Mitä hallitusmuodon valtiopetokselliseen muuttamiseen tulee, pitäisi olla selvää, ettei tässä suhteessa päämäärä vaan keinot ovat ratkaisevia ja sitä kommunistien tai muiden jyrkästi nykyisestä yhteiskuntaolosta eroava tulevaisuuden ihanne on vaila kaikkea merkitystä sekä että tutkimus on suunnattava siihen, onko ohjelman perilleajamista laittomin keinoin valmisteltu. Korkeimman oikeuden päätöksellä 20 p:ltä huhtikuuta 1921 tulee tämä ajatuksen kulku tavallaan näkyviin, ja se terminologia, jota käytetään oikeudelle jättämään erilliseen liitteeseen otetuissa vieraissa laeissa, samaten kuin sanontatapa "laittomalla tavalla muuttaa tai kumota" Suomen rikoslain 11 luvun 2 pykälän 3 kohdassa, vahvistaa näkökannan yleisesti hyväksyttynä. Näyttäisi siis tarpeettomalta erikseen esittää tätä, mutta syyttäjän todistelu on sellainen, että sen huomauttaminen on tässä ollut tarpeenvaaita. Kun syyttäjä rikollisena kohtana on esittänyt esimerkiksi edustajain luopumisen puoluerahaston hyväksi osasta palkkiostaan ja heidän sitoutumisensa eräiden edellytysten vallitessa luopua toimestaan, s.o. oloja, joita on olemassa muissakin puolueissa, näyttää kuin syyttäjä olisi käsittänyt keinon laittomaksi ainoastaan sen tähden, että puolueen päämäärä tässä tapauksessa näyttää hänestä käsittävän liian pitkälle menevän eroituksen nykyisestä yhteiskuntaolosta. Siinä määrin kuin tietoisesti tai tiedottomasti jutussa kysymyksessä olevan puolueen päämäärän arvosteleminen hiipii oikeudelliseen arvosteluun, ollaan tietenkin harhateillä. Oikeudenkäyttö alenisi, jos se lainautuisi sellaisten vaikutteiden huomioonottamiseen, koneeksi, jolla valmistettaisiin viemäri niille epämiellyttävyyden tunteille, joita nykyisen yhteiskunnan suositat tai muuten erittäin alkupe-
räiset oliot niiden joukossa tuntevat niitä kohtaan, jotka eivät hyväksy tätä yhteiskuntaoloa.

Pitäisi muuten olla selvää, ettei paljas oletettujen laittomuuk-
sien ajatus sellaisenaan ole rangaistava. Englantilainenkin oikeus,

joka valtiopetosrikosta käsitellessään voimakkaasti painostaa tarkoitusta, teroittaa samalla, että tämän tarkoituksen täytyy olla saanut määritellyn ilmaisen: Langetettava tuomio tässä jutussa sisältäisi todellisuudessa ajatusten, joita mielivaltaisesti pannaan syytettyjen laskuun, jopa heidän yleisten mielipiteidensä siitä, miten yhteiskunta oikeastaan on järjestettävä, rankaisemisen. Sillä Suomen lainkäyttö tekisi syntii muuten koko maailmassa hyväksyttyä periaatetta vastaan, joka klassillisessa juristikielessä on muodosteltu seuraavasti: Cogitationis poenam nemo patitur.*) Lukemattomien sukupolvien elämäkokemusten ja vuosituhsien oikeuskulttuurin hedelmät tulisivat täten tallatuksi jalkoihin.

Allekirjoittanut esitti tässä tilaisuudessa m.m. seuraavaa:

Aikaisemmin on jo tämän oikeusjutun aikana vastaajien taholta toteennäytetty, kuinka kesäkuussa 1920 perustetulla puolueella on alkujaan ollut sama ohjelma kuin sen edeltäjällä, mutta sen sijaan ei ole hyväksynyt kyseessäolevia puolueperiaatteita, ja edelleen, kuinka puolue kaikessa virallisessa toiminnassaan on viimekuluneet vuodet antanut joukon epäamättömiä todistuksia pyrkimyksistään pysyä vallitsevissa yhteiskuntapuitteissa ja kuinka se on parlamenttaarisesti ja poliittisesti työskennellyt jokseenkin samojen suuntaviivojen ja periaatteiden mukaan kuin muutkin poliittiset puolueet — kaikki käytännöllisiä todistuksia, joiden mielestämme pitäisi omata täysi todistusarvo kaikkien n.s. menettelytapaperiaatteiden edellä! — sekä lopuksi, kuinka puolue 15—18 p:nä toukokuuta 1923 puoluekokouksessa tehtyjen päätösten kautta on myös muodollisesti ottanut ratkaisevan askeleen uudistuspolitiikan tielle.

Että nyt käytännöllisten kokemusten jälkeen, jotka on saatu SSTP. toimintamenettelytavoista, ja niiden epäamättömien todistusten jälkeen, jotka on saatu puolueen laillisista tarkoituksista,

*) Ajatuksista ei ketään rangaista.

ryhdytään käyttämään hyväksi puolueen yhteiskuntavihamielisyyttä osoittavia menettelytapaperiaatteita vuodelta 1920, se ei näytä olevan täysin rehellistä. Sitä vähemmin on asiallista oikeutta tähän senjälkeen, kun ylen tarkka poliisitutkinto on tuonut esiin, että puolue ei ole ajanut sellaista salaista, laitonta toimintaa, jota muutamilla tahoilla on epäilty — ja jota kenties välittömästi vuoden 1918 jälkeen on määrätty syy epäillä.

Minä tahdon kuitenkin sivumennen otaksua, että salaista toimintaa on tapahtunut, etsiäkseni täten selvyden, mitä se tositeossa sisältää. On tosiasia, että vuoden 1918 tapahtumien jälkeen joukko vallankumouksellisia suomalaisia on oleskellut Venäjällä maanpakolaisina välttääkseen rangaistuksen. Ei näin ollen minua ihmetytä, jos nämä, joilla luonnollisesti monista syistä on mielenkiintoa Suomea kohtaan, koettavat pitää yhteyttä täällä olevien entisten puolueoveriensä kanssa, kuten sukulaisten ja ystävien kanssa. Olisiko siis ihmeellistä, jos nämä, kuten kaikki muutkin poliittiset maanpakolaiset mielellään elättävät kaikenlaisia toivomuksia poliittisesta kumouksesta tässä maassa, ja herättääkö nyt itse asiassa suurtakaan paniikkia, jos muutamit puolueoverit Suomessa ovat hieman kirjevaihdossa näiden pakolaisten kanssa. Kaikkien poliittisten mullistusten jälkeen voidaan todeta samanlaisia ilmiöitä, mutta muutamien vuosien jälkeen on levottomuus niiden johdosta hävinnyt. Kun yhteiskunta on jälleen vakiintunut, niin ei sen enää tarvitse pelätä muutamia vallankumouksen tekijöitä. Entiset vastakohdat tasoittuvat tavallisesti parhaiten suvaitsevaisuus- ja järkevällä amnestiapolitiikalla, johon vahvempi aina voi antautua.

Muuten on aivan luonnollista, että määrättyä salaista toimintaa on kaikkien poliittisten puolueiden keskuudessa olemassa, voimatta kuitenkaan puhua, että tässä olisi jotakin valtiopetoksellista leimaa. Siksi minä uskallankin olettaa, että vaikka nyt hovioikeus voisi epäillä määrätynlaista salaista toimintaa harjoitetun kommunistisella taholla, niin kuitenkin sillä ei ole mitään syytä lähteä

sen merkitystä liioittelemaan tai epävarmasta lähtökohdasta vetämään määrättyjä johtopäätöksiä.

Ajat ovat muuttuneet. Tällä seikalla onkin tässä poliittisessa jutussa ratkaiseva merkitys. Kun korkein oikeus antoi kanneviskaalin syytekirjelmänsä perustaksi ottaman päätöksen n.s. puolueen perustajain jutussa, niin silloin olivat toiset ajat. Nyt ovat myöskin toiset ajat kuin silloin, kun tämä juttu pantiin vireille. Se hallitus, joka toimeenpani tämän suuren oikeusjutun on nyt tipotieessään ja poliittinen ilmapuntari, joka näyttää tunneherkemmin kuin juriidinen oikeudentunnon paineen, on jo nyt sanonut sanansa. Kommunistijutun luoma tilanne oli ajan oloon tullut erittäin painavaksi, eritoten siksi, että kommunistisen eduskuntaryhmän jäsenet pidettiin vangittuina, ja nykyään onkin yhä laajemmalle levinnyt toivo saada loppuun tämä oikeusjuttu, joka ei suinkaan ole tarjonnut niitä mielenkiintoisia paljastuksia, joita määrättyillä tahoilla on odotettu. Jo lausunnossani Turun hovioikeudelle viime joulukuussa toin esiin käsitykseni nykyisen tilanteen yleisestä kestämatömyydestä, ja ennen kuin olin odottanutkaan, ovat tapahtumat todenneet oikeaksi tämän käsitykseni.

Lopuksi pyydän saada muistuttaa vanhasta hyvästä periaatteesta: ajatus- ja lausuntovapaudesta, jolla ei ole aivan epäjuriidista merkitystä syytettyjen vapauttamiseen nähden. Minusta näyttää olevan suuresti oikeutettua, että juuri tässä suuressa oikeusjutussa pääasiallisesti on kysymys sanoista: sanoista ohjelmassa, sanoista periaatteellisissa selityksissä, sanoista päätöksissä ja suullisissa lausunnoissa. Suomen hallitusmuodon 10 pykälä säättää: Suomen kansalaisella on sanavapaus. Mutta kuinka voidaan välttyä luulemasta, että tämä säädös on vain pelkkä koriste, jos yhteiskunnallisen opposition täytyy punnita sanansa kultavaa 'alla, jottei ''sanan vapaus'' tulisi merkitsemään puhujalle vangitsemista.

Kun minä nyt siihen nähden, mitä yllä jo ennen olen esiintuonut, kunnioittaen vaadin kanneviskaalin syytteen hylkäämistä, tapahtuu tämä todellakin siinä lujassa vakaumuksessa, että langettava tuo-

mio tulisi pitkäksi ajaksi viemään Suomen yhteiskunnan vaaranalaiseksi, kärjistäen muutoinkin tässä maassa jo ennenkin epänormaaliset luokkavastakohdat, jotavastoin vapauttava tuomio tulisi ainakin jossakin määrin vetämään työväenluokan tunteen yhteiskunnalle myötämieliseksi ja sillä tavalla siitä tulisi hyödyllinen ja ylösrakentava teko.

Tämän jälkeen ryhtyi hovioikeus jutun pitkään tarkastamiseen loppupäätöksen antamista varten. Tavallisista humanisista ja tunnustetuista syistä odotin tuomiota niin pian kuin mahdollista, kun ottaa huomioon monet vankilassa odottavat syytetyt, mutta ne, jotka paremmin tunsivat Suomen oikeudenkäytön, eivät uskoneet loppu-tuomioon ennen eduskuntavaaleja huhtikuussa 1924. Ja he olivat oikeassa. Tosin hovioikeus huhtikuun lopulla päästi vapaalle jalalle 52 syytettyä — lähemmä yhdeksän kuukauden vankeuden jälkeen! Toiset saivat vielä odottaa kaksi kuukautta tuomiotansa. Oikeusministerille osoitetussa kirjelmässä, joka oli päivätty toukokuun viimeisenä päivänä 1924, nämä panivat vastalauseen, vaikkakin luonnollisesti turhaan, tämän tutkintovankeudessa pitämisen johdosta, mikä jatkui kuukausi kuukaudelta.

Toimenpiteet kirjapainoja ja sanomalehtiä vastaan.

Kuten jo on mainittu suljettiin joukkovangitsemisten yhteydessä elokuun alussa 1923 myöskin kaikki ne kirjapainot, joissa painettiin Suomen Työväenpuolueen lehtiä ja lehdet takavarikoitiin ja estettiin enää ilmestymästä. Tämä menettelytapa oli selvä laittomuus, jolla avoimesti hylättiin tie, minkä Suomen painovapauslaki viittaa mahdollisten painovapausrikosten ajamisesta. Näissä kirjapainoissa oli painettu myöskin joukko kalentereja, joululehtiä, vappu- ja pääsiäisjulkaisuja y.m., mikä kustannustoiminta oli erittäin vilkas. Kirjapainojen sulkemisella tehtiin äkkiä mahdottomaksi tämän toiminnan jatkaminen. Takavarikoitu omaisuus, mikä oli yksityisten yhtiöiden omaisuutta, edusti yhteensä noin 10 miljoonan markan arvoa.

Kirjapainojen sulkemisen samoin kuin sanomalehtien lakkauttamisen suoritti etsivä keskuspoliisi hallituksen

määräyksestä, siis puhtaasti hallinnollisessa järjestyksessä. Voimassa olevan Suomen painovapauslain nojalla voidaan sanomalehti lakkauttaa vain tuomioistuimen päätöksellä, mutta tämän määräyksen on katsottu olevan pelkkää ilmaa. Samoin on voimassa, että lakkauttaminen voi tapahtua korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi; tässä tapahtui sulkeminen elokuun 3 päivänä 1923, mutta Turun hovioikeus ei käsitellyt toimenpiteitä kirjapainoja ja sanomalehtiä vastaan ennenkuin 24 päivänä huhtikuuta 1924, eikä tuomiota annettu ennenkuin kesäkuun 20 päivänä 1924.

Hiukan näiden sanomalehtiä ja kirjapainoja koskevien toimenpiteiden jälkeen pyysi eräs sosialidemokraattinen lähetystö vastuunalaista ministeriä, v.t. sisäasiainministeri Åkessonia lausumaan asiasta mielipiteensä. Ministeri myönsi silloin, että toimenpiteillä tosin ei ollut tukea painovapauslaissa, mutta niiden suhteen voidaan vedota yhdenmukaiseen — rikoslain määräykseen siitä, että eräiden rikollisten tekojen, nimittäin luvattoman kalastuksen tai metsästyksen välikappaleet voidaan ottaa takavarikkoon! Ministeri tuskin olisi saattanut kuvaavammin ilmaista, mitä oikeusjärjestelmän ilveilyä hän edusti.

Kanneviskaali antoi helmikuussa 1924 kirjapainoja y.m. koskevan kannekirjelmänsä.

Tämän asiakirjan lainopillisen arvon selittää parhaiten selostus siitä vastinekirjelmästä, minkä tohtori Söderqvist vastaajain puolesta jätti hovioikeudelle:

Lausunnossaan esitti Söderqvist, että syyttäjä vaati edesvastausta jostakin mikä, jos se olisi ollut olemassakin, Suomen lain mukaan ei olisi rangaistava, koska se ei tunne rikoskäsitettä "avunanto rikoksen valmisteluun", vaan ainoastaan avunannon toteutettuun rikokseen tai rikoksen yritykseen. Teoriat, joiden mukaan avunanto rikoksen valmistukseen olisi käsitettävä erityisenä rikoksena (niinkuin Norjan rikoslain luoja Getz esittää), ovat ilmeisesti yhtä vieraat Suomen rikoslaille kuin Saksankin. Vallassaolijoille epämieluisia tai vaarallisia kirjoituksia reagoi Suomen rikoslaki erikseen. Mitä tulee kanneviskaalin vaatimukseen, että kysymyksessä olevat yhtiöt ovat julistettavat menettäneeksi erityisiä "takavarikoituja" koneita ja kalustoa valtiolle, ja että määrätty sanomalehtinumerot ovat julistettavat menetetyiksi, viittasi Söderqvist, ettei kanneviskaali varmaankaan tarkoittanut, että koneet y.m. olisi tuhottavat, vaan että valtio saisi haltuunsa niiden omaisuusarvon. Tässä olisi konfiskatiolla kuitenkin rangaistuksen luonne ja siis "rikkominen" olisi tapahtunut yhtiön puolella. Rangaistusvaatimus edellyttää siis, että yhtiöt olisivat tehneet rikoksen, vaikka Suomen lain mukaan senlaatuiset oikeusobjektit ilmeisesti eivät voi tehdä rikosta. Muussahan tapauksessa kanneviskaalin velvollisuus olisi vaatia kuritushuonerangaistusta yhtiöillekin, samoin kuin kansalaisluottamuksen menettämistäkin! Kanneviskaalille tuottaisi huolta se seikka, ettei luultavasti yksikään osakeyhtiö ole täyttänyt viittätoista vuotta, voisi syyttäjä ehkä vaatia, että oikeus määräisi yhtiön pantavaksi yleiseen kasvatustalokseen tai yhtiöille annettavaksi kuritusta. Näyttää, esitti tohtori Söderqvist pilkallisesti, että osakeyhtiöt voisivat kohtuudella vaatia, että heille tuomittaisiin sama rangaistus kuin muillekin väitetyille valtionpetäjille. Jos ajateltaisiinkin vaatimuksen muuntamista koskemaan koneiden ja kalustojen hävittämistä, ei viitattu lainkohta ole kuitenkaan soveltuva, sillä nämä edellyttävät vain painotuotteiden, kirjoituksen tai kuvallisen esityksen sekä laattojen ja kaavojen, jotka olivat yksinomattain määrätty juuri näiden tuotteiden valmistamiseen, konfis-

katiota. Mutta ei kai kukaan vähänkään järjellinen ihminen roh-jenne väittää, että jutussa kyseessäolevain kirjapainojen koneet oli-sivat *yksinomattain* tarkoitetut juuri niiden sanomalehtinumeroiden valmistamiseen. Painovapauslaki myöntää aikakautisen painotuot-teen lakkauttamisen, mutta siihen ei yhdy kirjapainojen konfiska-tiota. Lakkauttaminen kestää korkeintaan kolme kuukautta, eikä se ole sallittu rikoksesta, jossa tässä jutussa on kysymys. Tämän laatuselta konfiskatiolta puuttuu lain määräys. Myöskään Suo-men laki ei tunne sellaista väkivallantekoa.

Mitä tulee vaatimukseen sanomalehtinumeroiden konfiskatioon, viittasi tri Söderqvist vielä, ettei kanneviskaali ollut voinut edes mainita mitään painovapausrikosta, jotka sanomalehtinumerot olisi-ivat käsittäneet — valtiopetoksen valmistelu ei ole mikään paino-vapausrikos. Laki on muuten hyvin tarkka sen suhteen, ettei pai-novapausrikoksen sattuessa muuta takavarikoida kuin mitä oikeus-turvallisuus vaatii, ja määrää, että vain rikolliseksi katsottu osa painotuotteesta ja vastaavat osat laatoista ja kaavoista voidaan konfiskatioida ja näyttää arvelevan, että kaikki numerot ovat koko-naisuudessaan rikoksellisia. Selvä järki sanoo sentään, että meidän päiviemme sanomalehdet sisältävät paljon muuta kuin mahdolliset vehkeilyt ja rikokset. Suuri osa voitaisiin ilman vaikeuksitta eroit-taa. Kanneviskaalin olisi ollut erikseen esitettävä tutkimuksen alaiseksi jokainen kirjoitus, joka väitetään rikolliseksi. Ellei niin tapahdu, ei konfiskatiovaatimusta voida ottaa edes käsitettäväksi. Tuomita kaikki käsiinsaadut sanomalehtinumerot menetetyiksi, tar-kastamatta ja ylimalkaisesti, ei käy päinsä, jos lakia noudatetaan.

Toimenpiteet työväenjärjestöjä vastaan.

Elokuun alussa 1923 Työväenpuoluetta ja kirjapainoja y.m. vastaan suunnattujen toimenpiteiden jälkeen aloittivat viranomaiset myöskin hyökkäyksen kaikkia niitä työväenjärjestöjä vastaan, joiden katsottiin tavalla tai toisella olevan lähellä puoluetta. Sisäministeri jätti paikallisille viranomaisille vapaat kädet, ja nämä saivat myöskin oman mielensä mukaan ratkaista, mitkä järjestöt oli katsottava kuuluneen puolueeseen. Näiden järjestöjen toiminta estettiin, kokoukset hajoitettiin ja huoneustot suljettiin. Mutta myöskin sellaisia järjestöjä, jotka ilmeisesti eivät kuuluneet puolueeseen, estettiin toimimasta. Kuvaavaa paikallisten viranomaisten mielivallalle on useitten taloudellisten työväenyhdistysten omavaltainen vainoaminen. Viimeisinä vuosina on useimmissa Suomen kaupungeissa ja suuremmissa työläiskeskuksissa muodostettu työväenyhdistyksiä, jotka harjoittavat vain talou-

dellista toimintaa, omistavat yhdistyshuoneiston voidakseen tarjota työväenjärjestöille kokoussaleja, harjoittavat kahvilaliikettä tai muuta liiketoimintaa — vastaavat siis lähinnä ruotsalaisia Folkets-Hus-yhdistyksiä (kansantalo-yhdistyksiä). Vaasassa, Oulussa, Riihimäellä, Raahessa ja Rovaniemellä tällaisten yhdistysten omistamat talot ilman muuta suljettiin. Sääntöjen mukaan ei näillä taloudellisilla yhdistyksillä ole minkäänlaista poliittista luonnetta eivätkä harjoita mitään poliittista toimintaa. Vieläpä työläisten voimistelu- ja urheiluseuratkin joutuivat viranomaisten kanssa selkkauksiin, etenkin Pohjois-Suomessa; muutamain paikoin kiellettiin ne lauluharjoituksista tai järjestämästä shakki-iltoja.

Tuomio annetaan. Puolue määrätään lak-
kaulettavaksi. 189 syylettyä tuomitaan
yhteensä lähes 400 vuoden kuritushuone-
rangaistukseen. Rangaistukset vaihtelevat
6:sta kuukaudesta yli 11:teen vuoteen.

Vasta kesäkuun 20 p:nä 1924, kymmenen ja puoli kuukautta vangitsemisten jälkeen, antoi oikeus tuomionsa. Puolue sekä nuorisoliitto ja naisliitto, jotka olivat olleet yhteistyössä puolueen kanssa, määrättiin lakkautettaviksi. 189 puolueen jäsentä tuomittiin valtiopetoksen valmistelusta tavattoman ankariin rangaistuksiin, vaihdellen 6:sta kuukaudesta yli 11:teen vuoteen, sekä menettämään kansalaisluottamuksensa 1,113 vuodeksi. Kirjapainoja ei kuitenkaan voitu ottaa takavarikkoon.

Millä perusteilla tuomio langetettiin? Siitä lausutaan Turun hovioikeuden päätöksessä seuraavaa:

„että sittenkun joukko Suomen sosialidemokraattisen puolueen jäseniä oli tyytymättöminä sanotun puolueen toukokuussa 1919 pidetyssä puoluekokouksessa tehtyihin päätöksiin ryhtynyt toimiin uuden valtiollisen puolueen perustamiseksi ja sitä varten valittu toimikunta oli laatinut ehdotuksen suunnitellun uuden puolueen

ohjelmaksi, tuon toimikunnan kutsusta toukokuun 13 p:nä 1920 Helsinkiin kokoontuneet erinäisten työväenjärjestöjen edustajat olivat sanottuna päivänä perustaneet Suomen sosialistiseksi työväenpuolueeksi kutsumansa järjestön sekä hyväksyneet sille säännöt ja ohjelman ynnä menettelytapaperiaatteet ohjelman toteuttamiseksi, mainiten ohjelmassaan päämääränsä olevan kapitalismin poistamisen ja sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen, minkä saavuttamiseksi porvarillinen valtiokoneisto oli, koska ei sen avulla voitu sosialismia toteuttaa, poistettava ja sen sijaan järjestettävä köyhälistön valta työväenneuvostojärjestelmän muodossa siten, että neuvostoilla ja niiden valitsemilla valtioelimillä oli oleva kaikki valta kunnes valtiovalta kaikissa muodoissa häviäisi sekä menettelytapaperiaatteessa m.m. lausunut, että köyhälistöä koetettiin pimentää uskottelemalla, että eduskunnallisella uudistuspolitiikalla voitiin saada työväestön tila siedettäväksi, mutta ettei köyhälistö voinut valtiomuodon sille kapitalistisessa kansanvallassa suomalla oikeudella valloittaa valtiollista herruutta eikä poistaa kapitalistista omistusta sekä että kapitalistisen maailman sisäiset ristiriidat olivat johtaneet kansainväliseen proletaariseen vallankumousliikkeeseen ja että Suomenkin köyhälistön luokkataistelujen kohtalo oli tuohon vapausliikkeeseen sidottu, että sanotun perustavan kokouksen tultua mainitun toukokuun 13 p:nä järjestysviranomaisten toimesta hajoitetuksi ja puolueen toiminnan oltua jonkun aikaa lamassa Helsingissä sosialistinen kunnallisjärjestö oli 19 p:nä seurannutta kesäkuuta julistautunut Suomen sosialistisen työväenpuolue nimiseksi järjestöksi ja samalla hyväksynyt sille ohjelman ja niin hyvin puolueelle kuin piiri- ja kunnallisjärjestöille säännöt, kaikki sellaisina kuin ne oli hyväksytty edelläkerrotussa perustavassa kokouksessa, että puolueen joulukuun 27—28 p:nä samana vuonna pidetyssä puolueen neuvoston ensimmäisessä kokouksessa taas oli hyväksytty niin hyvin mainitun kunnallisjärjestön puolueeksi julistautuminen kuin myöskin puolueen ohjelma ja kaikki säännöt siinä muodossa kuin ne oli kunnallisjärjestön toimesta otettu käy-

täntöön samoin kuin menettelytapaperiaatteetkin, viimeksimainitut ylläviitatuissa kohdissa sellaisina kuin edellä on kerrottu,

että tämän jälkeen puolueenvaltuusto oli sen toisessa kokouksessa tammikuun 6, 7 ja 8 p:nä 1922, todettuaan puolueen menettelytapoja koskevassa päätöslauselmassa, ettei porvarillisen yhteiskunnan taloudellinen ja poliittinen kriisi ollut rauhallista tietä ratkaistavissa, hyväksynyt yksimielisesti puoluetoimikunnan ammatillisissa järjestöissä tapahtuvasta toiminnasta laatiman alustuksen, jossa lausuttiin m.m., että vastapainoksi niinsanotulle Amsterdamin internatsionaalelle, joka uskotteli rauhallisen, hiljalleen tapahtuvan kapitalismista sosialismiin siirtymisen mahdollisuutta ja esiintyi heikkona ja sekavana ja porvaristoa tukevana, oli asetettava valtakumouksellisen toiminnan, luokkataistelun ja aktiivisuuden internatsionaale, joka yhdessä kolmannen internatsionaalin kanssa järjesti työväenluokan kukistamaan porvariston, hävittämään porvarillisen vallan, luomaan proletariaatin diktatuurin, ottamaan käsiinsä tuotannon välikappaleet ja täydellisesti toteuttamaan kommunismin, sekä

että puolueen toimintaohjelma oli luotava suoran toiminnan periaatteelle, mikä toiminta ilmeni sosialistisen puolueen johdolla aina tavallisesta lakosta tehtaiden valtaukseseen ja aseelliseen toimintaan saakka,

että puolueen nimi sen johdosta, ettei puoluetta oltu hyväksytty rekisteröitäväksi, oli puolueeseen kuuluvain piirijärjestöjen edustajakokouksessa toukokuun 15—18 p:nä 1923 muutettu Suomen työväenpuolueeksi ja sen säännöt samalla uusittu, että puolueen alaiset piirijärjestöt samoin kuin sen kanssa kiinteässä vuorovaikutuksessa toimineet Suomen sosialidemokraattinen nuorisoliitto ja Suomen sosialidemokraattinen naisliitto olivat edustajakokouksissaan vuonna 1921 ja 1922 ottaneet noudatettavakseen yllämainitut ohjelman ja menettelytapaperiaatteet,

että puolueen eduskuntaryhmä ja sanomalehdistö olivat suhtautuneet puolueeseen ja ottaneet osaa sen toimintaan, kuten syytteessä lausuttiin.”

Sellainen on perustelu. Sen tuntee edellisistä tuomioista. Ei minkäänlaista rikollista *tekoa* ole voitu löytää ja panna tuomioitten perustaksi — tässä on kysymys mielipiteistä, eikä teoista. Näkee selvästi, että näiden tuomioiden ainoana syynä on Suomen vallanpitäjien halu musertaa vasemmistososialistinen työväenliike ja ahdistaa sen pyrkimyksiä. Tuomio on lisätodistuksena käsitykselle, että Suomen tuomioistuimet ovat tällä hetkellä vallitsevan poliittisen taantumuksen palveluksessa.

Me emme voi olla tässä muistuttamatta siitä, kuinka Ruotsin 1924 vaalikesän aikana eräs sanomalehtimies otti esittääkseen Skoonen ja Blekingen hovioikeuden presidentille, entiselle oikeusasiamiehelle Berndt Hasselrotille kysymyksen, ”eikö ollut olemassa mitään mahdollisuutta päästä laillista tietä käsiksi kommunistiseen ilkevaltaisuteen”, ja kuinka presidentti Ruotsiin nähden vastasi kieltäväsi. Eivät lait salli Suomen tuomioistuimille tässä suhteessa muita mahdollisuuksia kuin Ruotsissakaan.

*Ammattiyhdistysmiehiä tuomitaan toimintansa
johdosta ammattiyhdistysliikkeessä.*

Hyökkäys ammatillisia järjestöjä vastaan on äskettäin saanut siunauksensa korkeimman oikeuden viime kesäkuussa Suomen ammattijärjestön alaisen Pohjolan ammatillisen piirijärjestön luottamusmiehiä vastaan nostetussa jutussa antamalla päätöksellä. Korkein oikeus tuomitsi näistä ammattiyhdistystoimitsijoista neljä valtiopetoksen valmistelusta yhdestä kolmen vuoden kuritushuonerankaistukseen *yksinomattain* sillä perusteella, että he olivat kuuluneet Pohjolan ammatilliseen piirijärjestöön ja olleen johtavia miehiä, hankkineet siihen jäseniä. Tämä tuomio siis merkitsee, että viranomaiset leimaavat toiminnan Suomen ammatillisissa järjestöissä valtiopetoksen valmisteluksi. Tämän tuomion johdonmukaiset seuraukset voivat olla tuhoatuottavia maan koko ammattijärjestölle.

Selonteko "valkoisten yleishyökkäyksestä" 1923 on tässä täytynyt keskeyttää epätäydellisenä, m.m. kun yhä odotetaan korkeimman oikeuden lopullista ratkaisua. *) Me olemme myöskin sivuuttaneet ne seikat, joiden vallitessa ahdistettu Työväenpuolue kaikesta huolimatta on ottanut osaa eduskuntavaaliin huhtikuussa 1924. Olemme tällä tahtoneet vain antaa lukijalle kuvauksen kysymyksessä olevan toimenpiteen synnystä, sen laajuudesta, sen ilmaisemasta oikeuden ja humanisuuden halveksumisesta, ja sen ominaisuudesta yhteiskuntavastaisen politiikan luonteenomaisena ilmauksena, mitä Suomessa vieläkin pidetään oikeana hallitustapana.

*) Kirja ilmestyi v. 1924.

Muutamia loppulausemia.

Tekijästä on tuntunut pahalta kerätä näitä kuvia Suomesta. Saattaa kenties näyttää siltä, kuin olisi hän halunnut tällä hyökkäyksellään tämän päivän hallitsevia vastaan valaa maalaisiinsa vastenmielisyyttä suomalaisia kohtaan — eikä se kuitenkaan ole ollut hänen halunsa.

Ruotsissa olisi paljon enemmän kuin nykyään kiinnitettävä huomiota Suomeen, olisi opittava tuntemaan se uudelleen, seurattava ja koetettava ymmärtää sen vaikeuksia ja kohtaloita, eikä kadotettava ystävyystään siihen naapurimaahan, jossa kuitenkin vieläkin asuu vanha veljeskansa.

Ruotsinmaalainen ei voi välinpitämättömänä matkustaa Suomessa. Ei voi olla tarkkailematta maan ja kansan luonnetta, alituisesti vertaillen Ruotsiin, ja silloin on mahdotonta välttää vahvaa sukulaisuuden ja yhteenkuuluvaisuuden tuntua. Täytyy sanoa, että tämä sympatia,

sanan varsinaisessa merkityksessä, ehdottomasti on hallitseva. Kuitenkin on sitä varsin vaikea lähemmin tajuta. Vaikeasti ymmärrettävä kieli, joka yhä valtaa alaa, suomalaisen väestön ei-germaaninen laatu, sanomalehdistön tavanmukainen ynseys ja epäluuloisuus Ruotsia ja ruotsinmaalaisia näkökantoja kohtaan, politiikan meille vie-raat liikkeet, tahti ja temperatuuri, ja lisäksi vielä, tuomioistuinten riippuvaisuus tällä hetkellä yksinvaltaisesta yhteiskuntaluokasta, kaikki tämä pistää ruotsinmaalaisen silmään ja on omiansa hämmentämään hänen tunteitansa.

Tähän liittyy lisäksi suhdattomasti korostettu vastakaisasema yhteiskuntaasäilyttävään porvarien ja miltei paariana pidettyjen vasemmistolaisten välillä. On muistettava, ettei Suomessa ole ainoatakaan vapaamielistä porvarillista lehteä, esim. sellaista kuin Dagens Nyheter Ruotsissa, ja että vapaamielisellä sivistyneistöllä, usein painostettuna ja heitettynä, on hyvin vähän kuuli-joita, jos se sattumoisin tahtois puoltaa vapaamielistä aatepolitiikkaa, oikeutta ja suvaitsevaisuutta myöskin äärimmäistä vasemmistoa kohtaan. Nykyajan Suomessa vallitsee porvariston keskuudessa vähintään samanlainen sekava ja ymmärtämätön kiukku sosialisteja kohtaan kuin 80-luvulla Ruotsissa.

Soraäänien tuntua lisää vielä kieliriidat ja ruotsalaisen usein röyhkeä ja kuohuttavan yläluokan ja suomenmielisen, suomalaiselle kulttuurille usein ahmattimaiselta vai-kuttavalla innolla valoa ja vapautta vaativan enemmistön välinen kiuhka.

Mutta tästä vieraasta ulkokuoresta ja vakavasta, syvästä vastakohtaisuudesta huolimatta tuntee ruotsinmaalainen kuitenkin jollain tavalla olevansa kotona Suomessa, lapsuutensa kodissa tai kuin vierailulla jonkun vanhan sukulaisensa luona, jonka kanssa suhteet ovat tulleet höltyneiksi, joka on elänyt maailmasta sivulla ja kaikesta tapahtuneesta huolimatta sittenkään ei ole oikein joutunut viimeisten vuosikymmenien pyörteeseen ja joka on säilyttänyt vanhanaikaisen, rajoitetun uskonsa, vanhat lattiamattonsa, viimevuosisadan keskivaiheilla perimänsä ilmapiirin.

Se lapsellinen sydämellisyys, se hyväuskoinen ihanteellisuus, minkä ruotsinmaalaiset niin hyvin tuntevat Runebergin ja Topeliuksen kirjoista, ei suinkaan ole kadonnut, eikä se myöskään ole minkään määrätyn yhteiskuntaluokan yksinomaisena etuoikeutena. 1918 vuoden tapahtumain jälkeen voittajat upottivat panettelutulvaan Suomen työväestöluokan. Jotta kauhuvalta saataisiin oikeutetuksi, kuvailtiin ruotsalaiselle yleisölle suomalaiset työläiset suurimmalta osaltaan eläimellisen raaoiksi huliganeiksi; välittämättä Suomen kansan maineesta Suomen yläluokka loi kertomuksillaan punaisten väkivallantöistä vastenmielisyyden tai ainakin vissan pidättyväsyyden kaikkea suomalaista kohtaan, tunnelman, mille Ahvenanmaan-kysymys ruotsalaisille muodostui oikeastaan vain kiinnekohdaksi, mutta mikä sittenkin varmuudella on yhtä perusteeton kuin onnetonkin.

Tekijä on harvoin kohdannut sellaista aitoa sydämelisyyttä, kuin näiden usein kurjiksi puukottajiksi kuvattujen suomalaisten työläisten keskuudessa eikä hän esim. milloinkaan unohda sitä uskonvoimaisen ihanteellisuuden mielialaa, mikä vallitsi eräässä pienessä yksinkertaisessa jouluaattojuhlassa Helsingin työväentalolla v. 1923 — jossa kuitenkin jokainen tai joka toinen oli ”ent. kuritus-huonevanki” ja oli ehkä vielä vailla ”kansalaisluottamusta”.

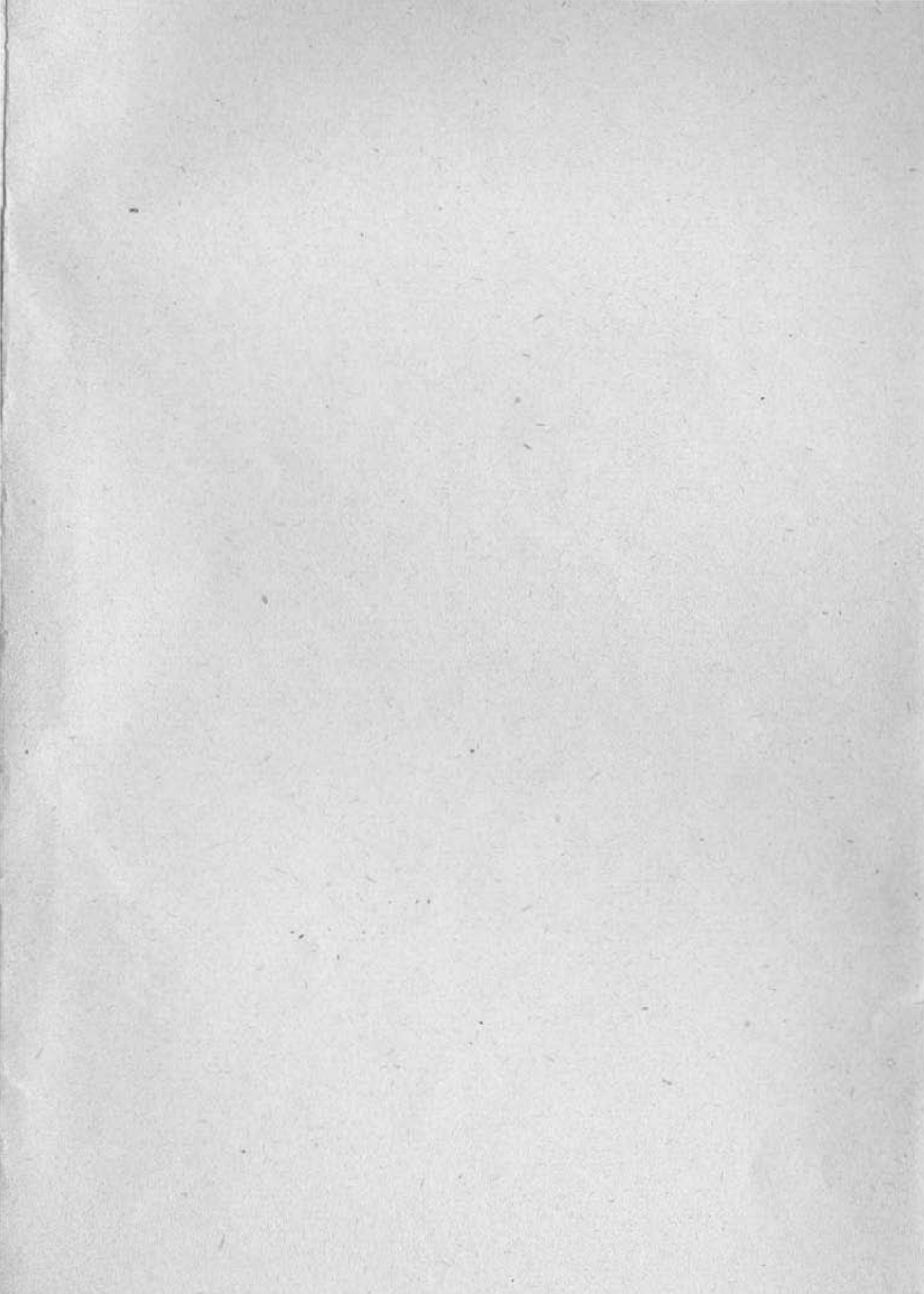
Äkillinen ja raju, mutta välttämätön yhteentörmäys juuri Suomelle luonteenomaisen, vanhan ja taantumuksellisen viihtymyksen ja aivan liian kauan hillityn uusaikaisen, kansainvälisen kansanvallan välillä juuri muodostui niin tuskantäyteiseksi ja loi niin paljon luonnotonta ja sellaisen kuumeen Suomen yhteiskuntaelämässä — kuumeen, mikä nousi korkeimmilleen kansalaisodassa ja mikä nyt ymmärtämättömän hoidon takia uhkaa käydä kroonilliseksi.

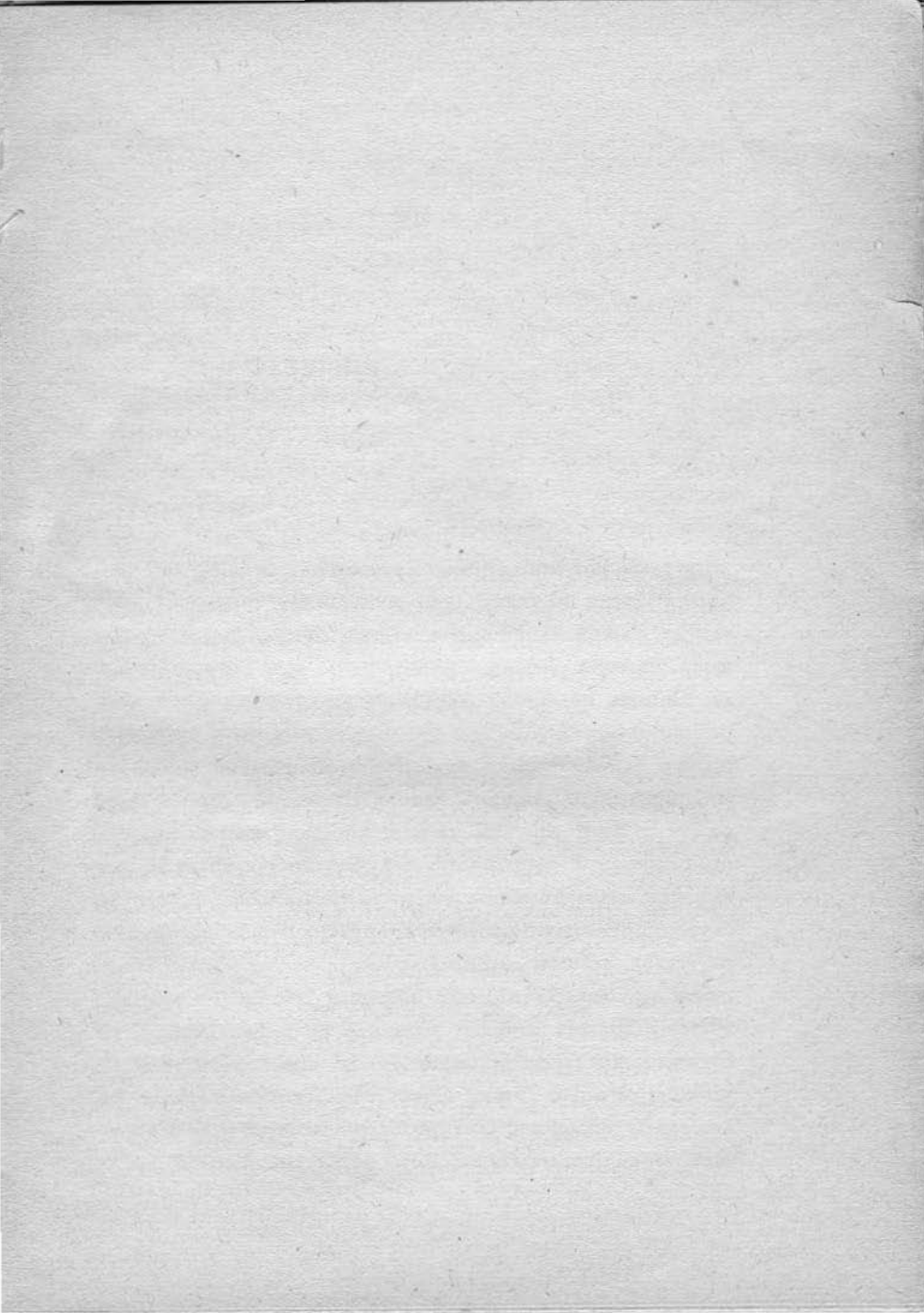
On aina helppo moittia hallitsevia, ja Suomessa se on tavattoman helppoa. Mutta meidän ei ole Ruotsissa unohdettava, että Suomen on vienyt vaikeuksiinsa kansoja johtava kohtalo. Maa, jota nyt ensi kertaa painaa täysi vastuu itsestään, elää tätänykyä ylimenokautta, se ei vielä ole löytänyt tasapainoa, se on lennätetty tarmokkaine, mutta eriroutuisine ihmisineen, erilaatuisten kulttuurien elähyttämänä, alas todellisuuteen lännen ja idän, nykyisyyden ja menneisyyden väliin. Sen sijaan meidän, joilla nyt on suhteellinen lepo ja rauha, yksinkertai-

sena velvollisuutenamme, mikä tässä varmastikin yhtyy vastaiseen etuumme, on olla eristäytymättä Suomesta — huolimatta siitä, vaikka suomalaiskansallinen ylpeys julistautuisikin itsekylläiseksi — ja ainoa ajateltava tie meille helpottaa Suomen kärsimyksiä, ennen kuin se on niistä itse selviytynyt, on epäsuora tie, yksinkertaisesti lisättyjen siteiden vaikutus.

Mahdollisuuttamme päästä yhteyteen Suomen kanssa näyttää onnettomalla tavalla rajoittaneen nähtävästi kuvittelu siitä, että meillä ei ylipäänsä ole siellä muuta tehtävää kuin sokeasti asettua ruotsalaisuuden puolelle suomalaisuutta vastaan. Ruotsi tuskin on voinut löytää mitään tehokkaampaa menettelyä saadakseen Suomessa huonon vastaanoton. Ei ole mitään epäilystä siitä, että me voimme paremmin hyödyttää ruotsalaisen kulttuurin asiaa olemalla laajakatseisempia, niin että vihdoinkin voi syntyä todella sydämelliset suhteet näiden kahden maan välillä, jotka nykyään ovat kauempana toisistaan kuin mitä Pohjolan suhteelliseen yhtenäisyyteen sopii.

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO

Paasivuorenkatu 5 B

2. kerros

00530 HELSINKI

Hinta Smk. 12:—

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

1290615338